

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra romanistiky

DICCIONARIO DE AMERICANISMOS ESPAÑOL-CHECO

Letras M-O (DA)

Španělsko-český slovník amerikanismů: písmena M-O (DA)

Spanish-Czech Dictionary of Americanisms: The Letters M-O (DA)

Magisterská diplomová práce

Bc. Kristína Klemanová

Študijný odbor: Španělská filologie

Vedúci práce: prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Olomouc 2013

Prehlasujem, že som túto diplomovú prácu vypracovala samostatne, na základe odborných konzultácií s prof. PhDr. Jiřím Černým, CSc., a s použitím literatúry a zdrojov uvedených v ich súpise na konci práce.

.....

Kristína Klemanová

V Olomouci, dňa 11. 12. 2013

Ďakujem svojmu vedúcemu práce pánovi prof. PhDr. Jiřímu Černému, CSc, za prijatie, obrovskú ústretovosť, promptné riešenia problémov, za rýchlu online komunikáciu, keď som sa nemohla osobne dostaviť na konzultácie a za celkové usmerňovanie pri písaní tejto záverečnej magisterskej diplomovej práce. Ďalej ďakujem svojim rodičom Darine a Viliamovi Klemanovým, ktorí ma zo všetkých síl podporovali pri štúdiu na Univerzite Palackého v Olomouci, počas celej jeho dĺžky, nie len finančne, ale aj vo všetkých mojich rozhodnutiach, plánoch, pri všetkých mojich náladách, panikách a radoostiach. Tiež ďakujem svojmu jedinému výnimočnému bratovi Andrejovi Klemanovi, ktorý bol so mnou trpezlivý a tolerantý, kdeže si nemohol púšťať hudbu nahlas, keď som túto prácu písala, ani pri mojich štúdiách na skúšky či štátnice. S poďakovaním sa obraciam aj na mojich starých rodičov z Nitrice, ktorým som v poslednej dobe venovala menej času, ale bez ich príjemného rozptyľovania a oddychových posedeniach pri káve by to nebolo ono. Za citové vzpruhy, dodanie novej sily, elánu, odhodlania, všemožné rady a moria lásky ďakujem svojmu milovanému priateľovi. Za pomoc najmä s českým jazykom som vďačná Mgr. Kristíne Kvapilovej, ktorá mi vždy, napriek v časovej vypätosti, ochotne poradila. V neposlednom rade chcem smerovať svoje slová vďaky do Mexika, Robertovi Guzmanovi, ktorý mi hodiny cez sociálnu sieť vysvetľoval, že slová, ktorým nejasne rozumiem, a podľa slovníku pochádzajú z jeho vlasti, nikdy nepočul, ale aj za tie, bolo ich viac, ktoré mi objasnil. Muchísimas gracias Roberto. Za odpoveď a priblíženie významu pri hesle „mataperros“ ďakujem mnou oslovenému PPT MOTO servisu, s.r.o. v Olomouci. Z tohoto miesta úprimne ďakujem všetkým, ktorí pri mne stáli, inšpirovali ma, prispeli k príjemnému procesu vysokoškolského vzdelávania. Okrem priateľov a známych ide aj o všetkých vyučujúcich z katedry romanistiky, s ktorými som prišla v rámci akademickej pôdy do kontaktu, vďaka ktorým som sa dostala až k bránam dokončenia druhého stupňa štúdia španielskej filológie. Za pomoc pri akútnych problémoch aj za cenné rady ďakujem sekretárke katedry, pani Alene Zeidlerovej. Taktiež by k napísaniu tejto práce nedošlo bez rád a inštrukcii študijného oddelenia filozofickej fakulty kam posielam slová vďaky, kde má môj odbor na starosti pani PhDr. Eva Gyuránová. Všetkým ešte raz veľmi ĎAKUJEM.

ÍNDICE

1. Lista de abreviaturas.....	5
2. Introducción.....	7
2.1. Metodología.....	8
3. Diccionario	
3.1. Letra M.....	11
3.2. Letra N.....	34
3.3. Letra Ñ.....	39
3.4. Letra O.....	41
4. Comentario.....	44
5. Conclusión.....	49
6. Bibliografía.....	51
Anotácie.....	54
Annotation.....	55

Motto

El amor en la filología

*El beso nos hace bilingües.
El sujeto pasivo y el complemento agente.
¡Oh, la transitividad del verbo ser!
Las diferencias semánticas. En el amor
también hay evanescencia.
La poiesis, los genitivos, la oralidad.
¡Oh, la difícil
fijación
de textos!*

Miguel Ruiz Risueño: *Masticación del amor*

1. Lista de abreviaturas

DA	Diccionario de americanismos
adj.	Přídatné jméno
adj/subst.	přídatné i podstatné jméno
adv.	Příslowce
citosl.	Citoslowce
čisl.	Číslovka
eufem.	eufemismus
f.	femininum (ženský rod)
infin.	Infinitiv
intr.	Intranzitivní sloveso
lid.	Lidově
m	maskulinum (mužský rod)
m/f.	mužský i ženský rod
neosob.	Neosobní
pl.	Plurál (množné číslo)
předl.	Předložka
subst.	substantivum, podstatné jméno
tr.	Tranzitivní sloveso
tr/intr	tranzitivní i intranzitivní sloveso
tr/zvrat.	Tranzitivní i zvrtné sloveso
venk.	Venkovský
viz:	odkaz na jinou frázi
zájm.	Zájmeno
zvrat.	Zvrtné zájmeno
; ►	encyklopedické nebo bližší vysvětlení
; ■	Syn: synonymum
(← 5ever.)	z angličtiny
Arg	Argentina
Bol	Bolívie
Dom	Dominikánská republika

Ekv	Ekvádor
Guat	Guatemala
Hond	Honduras
Chil	Chile
juMex	jihovýchodní Mexiko
juKol	jihozápadní Kolumbie
Kol	Kolumbie
Kost	Kostarika
Kub	Kuba
Mex	Mexiko
Nik	Nikaragua
Pan	Panama
Par	Paraguay
Per	Peru
Portor	Portoriko
Salv	Salvador
svArg	severovýchodní Argentina
střBol	střední Bolívie
střChil	střední Chile
střKol	střední Kolumbie
střVen	střední Venezuela
szArg	severozápadní Argentina
Urug	Uruguay
US	Spojené státy americké
Ven	Venezuela
výchBol	východní Bolívie
výchHond	východní Honduras
výchKol	východní Kolumbie
výchVen	východní Venezuela
zápArg	západní Argentina
zápBol	západní Bolívie
zápHond	západní Honduras
zápKol	západní Kolumbie
zápVen	západní Venezuela

2. Introducción

El objetivo de este trabajo final y de esta investigación, es desarrollar el vocabulario checo, llevar nuevos significados, equivalentes en el área latinoamericana, crear y completar un diccionario checo-español de americanismos. Ésto a través de la traducción, o mejor dicho transmisión de los significados de las voces elegidas del *Diccionario de americanismos*, debajo las letras M, N, Ñ y O.

Elegir este 7eve de la tesis final para nosotros no fue espontáneo y declarado desde los principios del estudio. Una vez por no ser checos y otra por no saber mucho de esta elaboración. Pero con la apuntación a la asignatura sobre el vocabulario de América Latina, con las clases muy prácticas del profesor Černý, empezó a cambiar nuestro punto de vista. Elaborar este 7eve para nosotros era más que una exhortación. Hoy vemos su gran importancia, en servir a los de más, que están interesados en Sudamérica, quieren viajar allí, familiarizarse con su léxico y con su cultura. También es parte de un proyecto mayor y largo, iniciado por el profesor Černý, el cuál dirige la publicación de las partes del diccionario checo-español de americanismos muy activos.

Las voces en este trabajo son de varios tipos, de categorías gramaticales, aparecen sustantivos, adjetivos, adverbios, verbos, y de varias unidades léxicas como locuciones, fraseologismos, entre otros. También en este trabajo encontramos diferentes clases de palabras por su expresión. Tenemos palabras rurales, 7eufemismos, palabras vulgares y populares.

En cada vocablo, en **negrita**, determinamos su categoría gramatical, en un sustantivo el género, masculino, femenino o común, en verbo, si es transitivo, intransitivo o reflexivo. Por distinta estructura de las locuciones, hemos tenido comprobar siempre la categoría gramatical en cada caso. Luego pusimos el 7número del significado, en **negrita**, que tipo de palabra es, según su expresión, si la sabemos, el país, dónde se usa, equivalente al checo y muy frecuentemente la explicación del vocablo en checo. Podemos referirse también a un sinónimo, en cursiva u otra palabra del diccionario, en cursiva o, en el caso de los animales y de las plantas, aparece el nombre en latín, en cursiva. Cada vocablo tiene su forma idéntica de presentarla, para que sea clara, bien entendible, fácil de

orientar. Termina con (DA), que significa, que la palabra está del *Diccionario de americanismos*.

En cuanto la estructura de esta tesis, hemos decidido elegir la forma muy clara y sencilla, para que el lector se oriente rápidamente y sin problemas.

Empezamos con la lista de abreviaturas, que es necesaria para la parte próxima y práctica del diccionario, dónde utilizamos las abreviaturas en el texto. Después de la introducción en que declaramos los objetivos de este trabajo y la ordenación de los capítulos, nos centramos en la metodología usada en la elaboración de la presente tesis. El capítulo tres, Diccionario, ya es pura parte práctica, dónde traducimos, o buscamos los mejores equivalentes de los vocablos, cronológicamente, según el alfabeto, M, N, Ñ, O, con que, cada subcapítulo empieza en nueva página. Esta parte fundamental y básica del trabajo se teóricamente analiza en el *Comentario* y en la *Conclusión*. Allí describimos varios problemas del diccionario, fenómenos raros, y concluimos los objetivos de esta investigación. El trabajo cerramos con bibliografía y los recursos utilizados.

2.1. Metodología

La metodología de esta tesis final está de gran parte dada por el *Diccionario de americanismos*,¹ que es el diccionario monolingüístico, explicativo al español, con el que trabajamos durante la elaboración de la parte práctica. Como las explicaciones a veces no están claras, no son explícitas, son dudosas o ambivalentes, hay que utilizar también otros diccionarios, recursos electrónicos o impresos, en los cuales hay que tomar precauciones y pensar en su credibilidad, para encontrar el equivalente debido y correcto. Este proceso es muy individual, complicado y necesita como gran conocimiento del español, tal buena orientación en los refranes y en la fraseología checa, en las expresiones populares de las palabras.

En cuanto a las fuentes impresas hemos utilizado varios tipos de los diccionarios bilingües. Entre español-checos pertenecen a *Velký španělsko-český*

¹Asociación de Academias de la Lengua Española: *Diccionario de americanismos*. Lima, 2010.

²DUBSKÝ, J.: *Velký španělsko-český slovník, I/A-H*, Praha: Academia, 1993.

slovník, I/A-H,² y *Velký španělsko-český slovník, II/I-Z*³ de Jiří Dubský. De Jiří Chalupa hemos utilizado *Španělsko-český, česko-španělský slovník*⁴ y de Jiří Horák *Španělsko-český technický slovník*,⁵ ése nos sirvió en encontrar tecnicismos muy especiales. Como estos diccionarios se centran en el castellano peninsular y nosotros trabajamos ante todo con las expresiones, con los vocablos de América Latina hemos utilizado también el *Diccionario del español de América*.⁶

Un puente para nosotros formó el *Španielsko/slovenský Slovensko/španielsky slovník*⁷ de Šulhan y Škultéty. Para nosotros era muy útil también otro grupo de diccionarios bilingües, que son checo-eslovacos, para estar bien seguros de los significados, que a veces son en checo muy distintos de los eslovacos. Mencionamos *Česko-slovenský a Slovensko-český slovník*,⁸ *Slovensko-český a česko-slovenský slovník rozdílných výrazů*,⁹ y los diccionarios de la fraseología checa *Slovník české frazeologie a idiomatiky 2, Výrazy neslovesné*,¹⁰ de los lingüistas František Čermák, Jiří Hronek y Jaroslav Machač, y su tercera parte *Slovník české frazeologie a idiomatiky 3, Výrazy slovesné*.¹¹

Otras fuentes utilizadas son las electrónicas. Con mayor frecuencia hemos utilizado por la red varios diccionarios, cuando no se nos quedó claro el significado o la explicación dada en el *Diccionario de americanismos*, o sea para nosotros el más relevante *Diccionario de la lengua española*,¹² aprovechamos también otros diccionarios en línea. *Diccionario Abierto de Lengua Española*,¹³ donde podríamos consultar nuestras dudas y el *Diccionario*

²DUBSKÝ, J.: *Velký španělsko-český slovník, I/A-H*, Praha: Academia, 1993.

³DUBSKÝ, J.: *Velký španělsko-český slovník, II/I-Z*, Praha: Academia, 1993.

⁴CHALUPA, J.: *Španělsko-český, česko-španělský slovník*, Praha: Fin Publishing, s.r.o., 2008.

⁵HORÁK, J.: *Španělsko-český technický slovník*, 1. vyd., Praha: Sdělovací technika, 2002.

⁶MORÍNIGO, M. A.: *Diccionario del español de América*, Madrid: Grupo Anaya, 2. edición, 1996.

⁷ŠULHAN, J., ŠKULTÉTY, J.: *Španielsko/slovenský Slovensko/španielsky slovník*, 5. vyd., Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2002.

⁸BALCOVÁ, T., GREŇA Š.: *Česko-slovenský a Slovensko-český slovník*, 2. vyd., Bratislava: Mikula, 2008.

⁹NEČAS, J., KOPECKÝ, M.: *Slovensko-český a česko-slovenský slovník rozdílných výrazů*, 2. vyd., Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989.

¹⁰ČERMÁK, F., HRONEK, J., MACHAČ, J.: *Slovník české frazeologie a idiomatiky 2, Výrazy neslovesné*, 1. vyd., Praha: Leda, 2009.

¹¹ČERMÁK, F., HRONEK, J., MACHAČ, J.: *Slovník české frazeologie a idiomatiky 3, Výrazy slovesné*, 1. vyd., Praha: Leda, 2009.

¹²*Diccionario de la lengua española* [en línea], Madrid: Real Academia Española, 22a ed., 2001, <<http://www.rae.es/rae.html>>.

¹³*Diccionario Abierto de Lengua Española*, [en línea], 2013, <<http://www.significadode.org/>>.

*de Español.*¹⁴ Los dos diccionarios están abiertos, lo que quiere decir que, en cualquiera se puede crear una explicación de las palabras. Estos lugares nos sirvieron para concluir nuestras suposiciones en algunos vocablos. Igual de importancia para nosotros tenía *The Free Dictionary*.¹⁵ De los diccionarios bilingües en línea hemos disfrutado sólo del diccionario checo-español el *Seznam Slovník*.¹⁶ En cuando las dificultades fraseológicas queremos mencionar *Interaktivní frazeokulturologický slovník*¹⁷ de la Universidad de Jan Evangelista Purkyně en Ústí nad Labem, luego la colección de los refranes checos de Karel Hrubý *Sbírka přísloví, pořekadel a průpovědí, kterých užívá náš lid rolnický/Přísloví hospodářská vůbec*.¹⁸ Para la mejor orientación, para crear ideas en cuando las relaciones fraseológicas checo-eslovacas hemos visto también los refranes eslovacos, de la edición de oro *Slovenské príslovia, porekadlá a úslovia. Ľudská reč a slovo*.¹⁹ La existencia de algunas palabras checas hemos comprobado en *Internetová jazyková příručka*²⁰ con el mayor crédito, hecha por Ústav pro jazyk český, Akademie věd ČR. Las últimas páginas de la web utilizadas, para tener el léxico correcto son las de *Slovník cizích slov*²¹ y *Online slovník českých synonym*.²²

¹⁴*Diccionario Español* [en línea], WordReference, 2005, <<http://www.wordreference.com/definicion/>>.

¹⁵*The Free Dictionary* [en línea], Farlex Inc. 2013, <<http://es.thefreedictionary.com/>>.

¹⁶*Seznam Slovník* [en línea], Seznam: Lingea s.r.o., 1996-2013, <<http://slovník.seznam.cz/cz-es/?q=>>.

¹⁷*Interaktivní frazeokulturologický slovník* [en línea], OIS CI UJEP, 2009, <http://sociocultur.ujep.cz/frazemy/moduls/seznam_frz/cz/>.

¹⁸*Sbírka přísloví, pořekadel a průpovědí, kterých užívá náš lid rolnický/Přísloví hospodářská vůbec* [en línea], Karel Hrubý, 2013,

<http://cs.wikisource.org/wiki/Sb%C3%ADrka_p%C5%99%C3%ADslov%C3%AD,_po%C5%99ekadel_a_pr%C5%AFpov%C4%9Bd%C3%AD,_kter%C3%BDch_u%C5%BE%C3%ADv%C3%A1_n%C3%A1_C5%A1_lid_rolnick%C3%BD/P%C5%99%C3%ADslov%C3%AD_hospod%C3%A1_C5%99sk%C3%A1_v%C5%AFbec>.

¹⁹*Slovenské príslovia, porekadlá a úslovia. Ľudská reč a slovo* [en línea], Petit Press, 1997-2013,

<http://zlatyfond.sme.sk/dielo/1442/Zaturecky_Slovenske-prislovia-porekadla-a-uslovia-Ludska-rec-a-slovo/7>.

²⁰*Internetová jazyková příručka*, [en línea], Jazyková poradna ÚJČ AV ČR, v.v.i. 2008-2013, <<http://prirucka.ujc.cas.cz/>>.

²¹*Slovník cizích slov* [en línea], ABZ, 2005-2006, <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz>>.

²²*Online slovník českých synonym* [en línea], OpenOffice, 2011-2013, <<http://synonymus.cz/>>.

3. Diccionario

3.1. Letra M

- manzanita**, f. (1) (Hond, Bol): ohryzek; ► na krku; (2) (Hond): strom, plod, viz: *pomarrosa*; (DA).
- mapiro**, m. (1) (Portor): ryba; ► *Dermitator maculatus*; až 70 cm dlouhá, má tmavý horizontální pás podél celého těla, jedlá; ■ Syn.: *masaguán*; (DA).
- masaguán**, m. (1) ryba, viz též: *mapiro*; (DA).
- máquina**, f. (1) (Kub, Dom, Portor, Bol): automobil; (2) lid. (Chil): mikrobus; (3) (Kub, Chil): podvodnická společnost; (4) (Chil): machinace, tajné nečestné jednání; (5) adj. (Hond): velice velké nebo časté; (6) adj. (Hond): dobré kvality; (7) adj. (Hond): pěkné, o věci; (8) f. (Chil): mučící přístroj; ► elektrody, přes které se do těla pouští elektrický proud; (9) f. (Portor): ženské přirození; (10) ~ **de limpieza** (Portor): přístroj s ultrafialovými paprsky; ► při kohoutích zápasech, pro zjištění tuku kohouta; (11) ~ **IBM**, eufem., lid. (Portor): prostitutka; (12) **pucha** ~! (Chil): do prdele; ► vyjadřuje překvapení nebo hněv; (DA).
- mara**, f. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost): gang mladých delikventů; ■ Syn.: *gatada*; (2) lid. (Salv): skupina mladých kamarádů; (3) (Bol, Arg): strom, mahagon velkolistý; ► *Swietenia macrophylla*; až 45 m vysoký, složených listů; ■ Syn.: *caray*, *cayelac*, *cáguano*; (4) (Arg): mara stepní; (5) (Dom, Portor): strom, domba brazilská; ► *Calophyllum calaba*; až 20 m vysoký, vyšší tenký kmen, šedá a křaplavá, vrásčitá kůra; ■ Syn.: *malagueta*, *maría*, *palo María*; (6) (Kol): malá skleněná kulička na dětské hry; (7) (Ven): plochý, kulatý košík; ► používá se obvykle pro přenos ovoce nebo ryb na hlavě; (DA).
- gatada**, f. (1) gang mladých delikventů, viz též: *mara*; (DA).
- caray**, m. (1) strom, mahagon velkolistý; viz též: *mara*; (DA).
- cayelac**, m. (1) strom, mahagon velkolistý; viz též: *mara*; (DA).
- cáguano**, m. (1) strom, mahagon velkolistý; viz též: *mara*; (DA).
- malagueta**, f. (1) strom, domba brazilská; viz též: *mara*; (DA).
- maría**, f. (1) strom, domba brazilská; viz též: *mara*; (DA).
- palo**, m. (1) **María** ~: strom, domba brazilská; viz též: *mara*; (DA).
- mara**, f. (1) ~ **blanca** (Bol): strom, kebračovník; ► *Loxopterygium grisebachii*; až 12 m vysoký, složených listů; (DA).
- mara**, f. (1) ~ **macho** (Bol): strom, viz též: *tornillo*; (DA).
- maracuyá**, Nik, Kub, Chil): rostlina, mučenka jedlá, marakuja; ► *Passiflora edulis*; popínavá rostlina, až 40 m dlouhá; ■ Syn.: *calala*, *chinola*, *pachío*, *parchita*; (2) (Hond, Nik, Kub, Chil): plod marakuji; ■ Syn.: *calala*, *chinola*, *pachío*, *parchita*; (DA).
- calala**, f. (1) marakuja, rostlina a plod; viz též: *maracuyá*; (DA).
- chinola**, f. (1) marakuja, rostlina a plod; viz též: *maracuyá*; (DA).
- pachío**, m. (1) marakuja, rostlina a plod; viz též: *maracuyá*; (DA).
- parchita**, f. (1) marakuja, rostlina a plod; viz též: *maracuyá*; (DA).
- marca**, m. (1) (Per): delikvent, zloděj; ► sleduje a okrádá lidi, kteří si vybrali peníze z banky; (2) f. (Bol): sociální seskupení; ► tvořené skupinou rolnických rodin stejného původu, poslouchají autoritu; (3) (Bol): vesnice; ► v které žije nějaká komunita, obvykle rolnická; (4) (Bol): okupované, obsazené území; ► obyvateli nějaké krajiny, která má společné zákony a vládu; (5) f. (Salv): chyba, omyl; ► v armádě; (6) ~ **chancho**, lid. (Per, Bol, Chil): neznámý nebo nekvalitní výrobek, šmejd; (7) ~ **diablito**, hanl. (Guat): neznačkový nebo nekvalitní výrobek, šmejd; (8) ~ **diablo**, lid. (Mex): přehnaný, velmi intenzivní; ► o jednání nebo činu; (9) ~ **gato**, lid. (Kol): výrobek neznámé, nekomerční značky; (10) ~ **kure** (Par): nekvalitní výrobek, šmejd; viz též: *marca chancho*; (11) ~ **liquida** (Arg): zvíře, které se narodilo a vyrůstalo v chovu hospodářských zvířat, v dobytčářství, do kterého patří; ► o hovězím dobytku; (12) ~ **llorarás**, lid. (Mex): přehnaný, velmi intenzivní; ► o jednání; (13) ~ **morirás**, lid. (Mex): přehnaný, velmi intenzivní; ► o jednání; (14) ~ **perro**, lid. (Arg, Urug): bez rasy, ne čistokrevný; ► o psu; (15) (Urug): viz: *marca chancho*; (16) ~ **pirulo** (Arg, Urug): šmejd, nekvalitní výrobek; viz též: *marca chancho*; (17) ~ **robalito** (Chil): kradeného původu; ► o předmětu nebo článku; (DA).

marcar, tr. (1) lid. (Ekv, Bol, Arg): zdvihnout nebo vzít do náručí dítě; (2) tr. (Ekv): nosit v náručí, viz též: *amarcar*; (3) intr. (Nik, Kost, Kub): navštívit krátce doma přítelkyni; (4) intr. (Kub): u muže: mít pohlavní styk; (5) tr. (Per): sledovat osobu, která si vybrala peníze z banky a okrást ji; (6) intr. (Chil): udeřit do stolu pěstí; ► oznamujíc počet dosažených bodů, pro získání nějaké speciální karetní kombinace; ► v některých karetních hrách; (7) intr. (Kub): postavit se do řady nebo v ní obsadit příslušné místo; (DA).

calavera, f. (1) **marcar** ~ (Kol): vyhrožovat někomu smrtí; (2) lid. (Kol): nemít možnost volby v nějaké činnosti; (3) (Ekv): umřít; (DA).

paso, m. (1) **marcar el** ~, lid. (Guat, Chil): jít ve stejných kolejích; ► jednat běžně, bez přičinění o změnu situace; (2) lid. (Pan, Urug, Dom): slepě někoho poslouchat; (3) (Guat): nepostupovat v něčem, zahálet, povalovat se; (DA).

cancha, f. (1) **marcar la** ~, lid. (Kost, Bol, Urug): stanovit jasná pravidla hry; ► v nějaké záležitosti; (DA).

paso, m. (1) **marcar los** ~s (Salv): sledovat něčí kroky; ► někoho pozorně, zblízka sledovat; (DA).

ocupado, -da, adj. (1) **marcar** ~, lid. (Chil): být něčím překvapený nebo ohromený; (DA).

tarjeta, f. (1) **marcar** ~, lid. (Nik, Kub, Kol, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): navštívit přítelkyni; (2) (Nik, Pan, Kub, Kol, Ekv, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): cvaknout lístek; ► zaznamenat svůj čas příjezdu a odjezdu každým zaměstnancem na pracovišti, obecně na přístroji, který počítá pracovní čas zaměstnance; (3) lid. (Hond, Bol, Chil, Urug): pravidelně navštěvovat svého partnera; (DA).

marcatextos, m. (1) (Mex): zvýrazňovač; (DA).

maría, f. (1) (Mex, Guat, Pan): indiánka; ► obecný název, který tradičně označoval domorodou, indiánskou ženu; (2) f. (Hond, Per): viz: *barillo*; (3) f. (Dom, Portor): strom, domba brazilská; ► *Calophyllum calaba*; viz též: *mara*; (4) f. (Bol): mrchožravý pták, čimango; ► *Phalcoboenus megalopterus*; až 50 cm dlouhý, černé barvy s odstíny modré, břicho a biskup bílé bary, světle žlutý zobák; ■ Syn.: *titilo*; (5) f. (Kost): taxometr; (6) ~ **santa** (Hond, Per): viz: *barillo*; (7) **las tres** ~ s (Ven): skupina výpočetních předmětů; ► matematika, chemie, fyzika, tradičně považovány za obtížně zdolatelné; (8) ~ **palito** (Dom): jakýkoli hmyz, velmi podobný větvičce; (2) lid. (Dom): vychrtlina, kostra, kost a kůže; ► velmi štíhlá žena; (DA).

titilo, m. (1) mrchožravý pták, čimango, viz též: *maría*; (DA).

María, f. (1) **de aquí y de allá**, ~ **corre y Juan gatea** (Kub): trpělivost růže přináší; ► používá se k vyjádření toho, že trvá dlouho, než se něco stane; (DA).

María, f. (1) ~ **estaba lavando y se le acabó el jabón**, lid. (Dom): řeči, řeči řečičky; povídali, že mu hráli; ► používá se při výmluvách nebo záminkách; (DA).

mariachi, m. (1) lid. (Guat, Hond, Salv, Per): manžel; (2) lid. (Guat, Per): miláček; ► v páru, něžně oslovení partnera, muže; (3) (Hond): muž, přítel, milenec, manžel, viz též: *marchante*; (DA).

mariagorda, f. (1) (Mex): kukuřičné cukroví; ► s cukrem a anýzem; (DA).

marialuisa, f. (1) (zápKol): dort ze dvou piškotů položených jeden na druhém a slepených sladkým krémem; (DA).

mariamulata, f. (1) (Kol): viz: *zanate*; (DA).

mariapalito, f. (1) (sevKol): houpací křeslo; (DA).

maribela, f. (1) (Nik): marihuana; (DA).

marica, f. (1) lid. (Pan): papírová panenka; ► dívky si s ní hrají tak, že ji oblékají do papírových šatů a doplňků; (DA).

maricada, f. (1) vulg., lid., hanl. (Kol, Ven): nehodnotná věc; (2) vulg., lid., hanl. (Kol, Ven): hloupost, ptákovina; ► nepodstatný výrok nebo čin; (3) lid. (Par): viz: *mariscada*; (DA).

maricao, m. (1) (Kost, Pan, Portor, Kol, Ven): strom; ► *Byrsonima spicata*; až 20 m vysoký, s kulatou korunou a s malými žlutými kvítky; ■ Syn.: *nance de montaña*, *nancillo*, *nancito*; (2) (Portor): plod stromu *brysonima spicata*; ► zelenožlutý, s peckou, kyselé, trpké chuti, s tvrdým jádrem uvnitř; (DA).

nance, m. (1) ~ **de montaña**: strom; *brysonima spicata*, viz též: *maricao*; (DA).

nancillo, m. (1) strom; *brysonima spicata*, viz též: *maricao*; (DA).

nancito, m. (1) strom; brysonima spicata, viz též: *maricao*; (DA).

maricao, m. (1) ~ **cimarrón** (Dom, Portor): strom, viz též: *yuco*; (DA).

maricao, m. (1) ~ **verde** (Portor): strom, *laplacea portoricensis*; ► *Laplacea portoricensis*, až 20 m vysoký, sivé kůry, bílé voňavé kvítky; podlouhlý, chlupatý plod; (DA).

marichapa, f. (1) (Ven): viz: *tucunaré*; (DA).

marico, m. (1) (výchBol): malé vodotěsné pouzdro; ► obecně na nakrájený šňupací tabák a cigaretové papírky (DA).

marico, -ca, m/f. (1) lid., hanl. (Guat): buzerant, teplouš, buzík; ► osoba homosexuálně orientovaná; (DA).

marica, f. (1) (Kol): kámo; ► používá se k oslovení kamaráda nebo kamarádky; (DA).

maripeo, m. (1) (výchBol): indiánská, domorodá slavnost; (DA).

mariposa, f. (1) (Mex, Hond, Nik, Kost, Pan): vrtule motoru člunu; (2) (Hond, Salv, Nik, Kost): zavlažovač, postřikovač; ► spirálovitý nebo rotační ventil, připojený k hadici, který způsobí rovnoměrný rozptyl vody na plodiny; (3) f., lid. (Mex, Dom, Par): prostitutka; (4) f. (Kol): ryba; ► *Jonhnanlandia nigrirostris*; s prodlouženým čenichem, malými ústy a velkými hřbetními a řitními ploutvemi; (5) (Guat, Portor): mořská ryba, klipka čtyřoká; ► *Chaetodon capistratus*; až 15 cm dlouhá, s tělem ve tvaru disku, vyčnívající ostny na hřbetní a řitní ploutvi, stříbrné barvy, s nažloutlými odstíny a černými skvrnami nebo pásy; (6) f. (Kub): rostlina, viz též: *conga*; (7) (Kub): květ rostliny *mariposa*; (8) (Hond): kávový výhonek, který má pouze dva děložní lístky; (9) (Portor): strom, bauhinie jednodužná; ► *Bauhinia monandra*; až 15 m vysoký, s kulatými listy, rozdělenými středovým řezem, který vytváří vzhled motýla, květy bílé barvy, má lusky s více semeny; ■ Syn.: *flamboyan blanco*; (10) (Portor): rostlina, belamkanda čínská; ► *Belamkanda chinensis*; trvalka, vějířovité listy, žluté, naoranžovělé květy, plody v tobolkách; (11) f. (Chil): kapesní nůž; ► z více vrstev, které se vytažují z boku; (12) (Hond): tak složený list papíru, že při silném zatřesení dělá hluk; (13) f. (Hond, Salv): motýlek, včelička; ► ohňostroj ze střelného prachu, sestávající z rakety ve tvaru motýla, která při hoření imituje let motýla; (14) m. (Kub): pták, papežík zelenohřbetý; ► *Passerina ciris*; až 14 cm dlouhý s nápadným opeřením, s červeným břichem a biskupem, světle zeleným hřbetem a křídly olivové barvy; (15) f. (Salv): puzeta, zarážka do náušnice; ► kus, který zapadá do náušnice, aby se nehýbala nebo nespadla z ucha; (16) f. (Hond): královna; ► rozmnožovací termít s křídly; ■ Syn.: *palomilla, polilla*; (17) ~ **del campo** (Chil): rostlina; ► *Alstroemeria pulchra*; léčivá, trvalka, nápadné květy; (18) ~ **del hígado** (střKol, Ekv): motolice jaterní; ► *Fasciola hepatica*; parazit, infikuje játra přežvýkavců; (19) ~ **de la noche** (Par): prostitutka; (DA).

flamboyan, m. (1) ~ **blanco**: strom, bauhinie jednodužná, viz též: *mariposa*; (DA).

palomilla, f. (1) královna; ► rozmnožovací termít s křídly, viz též: *mariposa*; (DA).

polilla, f. (1) královna; ► rozmnožovací termít s křídly, viz též: *mariposa*; (DA).

mariquita, f. (1) (Arg): lidový tanec, v kterém se dvoří; ► více párů tančí tváří v tvář s kapesníkem, šátkem v ruce, doprovází je kytarista, hraje a zpívá; (2) (Arg): hudba a zpěv tance *mariquita*; (3) f., lid. (Kub): tenký, smažený plátek zeleného banánu, viz též: *plátano verde*; (4) f., lid. (Portor): dar na křtech; ► obecně mince; (5) f. (Portor): ryba, chrochtal bělopásý; ► *Haemulon aurolineatum*; mořská ryba, až 25 cm dlouhá, ploské tělo, stříbrné barvy, s podélnými zlato žlutými čarami; ■ Syn.: *maruca, mula, mulita*; (6) ~ **de mar** (Per): mořský šnek; ► *Littorina peruviana*; malé velikosti, ulita černá s bílými pruhy; (DA).

maruca, f. (1) ryba, chrochtal bělopásý, viz též: *mariquita*; (DA).

mula, f. (1) ryba, chrochtal bělopásý, viz též: *mariquita*; (DA).

mulita, f. (1) ryba, chrochtal bělopásý, viz též: *mariquita*; (DA).

maroma, f. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Chil, Arg, Urug, Par): pirueta; ► akrobatický kousek jedné osoby; ■ Syn.: *marometa*; (2) (Mex, Kol, Ekv, Per, Urug): oportunní, prospěchářská změna názoru nebo politické strany; (3) (Nik, Pan, Kol, Mex, Chil): cirkusové představení; ► v kterém se dělají akrobatické cviky; (4) (Guat, Salv, Dom, Portor): finta, výmysl, trik, podvod, past, lest; (5) lid. (Portor): riskantní obchod; (6) f., venk. (Bol, Arg): trumbera; loutka; ► přizpůsobivý nebo manipulovaný člověk; (7) f., lid. (Arg, Urug): zmatek, nepořádek; (8) f. (zápArg): dětská vahadlová

houpačka; (9) f. (Bol): úřad nebo pobočka policie; (10) f., pl. (Salv): fazole, viz též: *frijoles*; (DA)

marometa, f. (1) pirueta; ► akrobatický kousek jedné osoby, viz též: *maroma*; (DA).

maromear, intr. (1) lid. (Mex, Hond, Nik, Kub, Kol, Ven, Pan, Portor): skákat nebo dělat piruety ve vzduchu; (2) (Mex): lavírovat; ► oportunně měnit názor nebo politickou stranu; (3) (Per): balancovat; ► udržovat rovnováhu, naklánět se k nebezpečné oblasti nebo místu; (4) (Hond, Nik): v cirkuse: cvičit salta na hrazdě, provazu nebo laně; (DA).

maromero, m. (1) (Nik): dřevěná loutka; ► napodobuje akrobata na hrazdě; (DA).

maromero, -ra m/f. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Chil): akrobat na hrazdě v cirkuse; ■ Syn.: *querque, volantín*; (2) (Guat, Hond, Salv): cirkusák; ► osoba, která dělá v cirkuse; (3) (Nik): gymnasta na bradlech a kruzích; (4) (Pan): neposeda; ► dítě, které loží kamkoli, dělá kotrmelce a akrobatické kousky; (5) m/f., lid. (Mex, Dom, zápVen, Bol, Chil, Urug): oportunní politik, který mění názor nebo politickou stranu; (6) adj/subst., m/f., lid. (Dom, Chil, Portor, Urug): přizpůsobivý, manipulovaný člověk; (7) adj. (Per): nestálý, přizpůsobivý, poddajný; (DA).

querque, m. (1) akrobat na hrazdě v cirkuse, viz též: *maromero*; (DA).

volantín, m. (1) akrobat na hrazdě v cirkuse, viz též: *maromero*; (DA).

martillo, subst/adj. (1) (Ven): žebřák; ► osoba, která často a vytrvale žádá o věci jiných; (2) m. (Hond, Salv): příživník; (DA).

martín, m. (1) (Bol): malpa hnědá; ► *Cebus apella*, opice, až 40 cm dlouhá, dlouhý, chápavý ocas, hnědavě šedá srst, s černými nebo tmavě hnědými pruhy na hlavě, bradě, nohách a ocase; ■ Syn.: *mono capuchino, mono hosco, mono silbador*; (2) (Dom): elegantní, elegantní, přitažlivý muž; (3) ~ **caballero** (Salv): lelek; ► *Cuprimulgus*, pták, až 31 cm dlouhý, peří hnědé barvy, černý appendix, temeno, zátylek a hřbet s jedním bílým proužkem; (4) ~ **callado** (Hond, Salv): trest pro dítě, za špatné chování; (5) ~ **Fierro** (Arg, Urug): zákusek; ► ze sladkého kdoulového plátu prokládaného sýrovým; (6) ~ **peña** (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost): bukač červenavý; ► *Tigrisoma lineatum*; brodivý pták, až 66 cm dlouhý, hlava, krk a horní část trupu hnědé barvy, lemované bledě hnědým pásem a bílým kolem hrdla a střední části krku; ■ Syn.: *garza tigre*; (7) ~ **pescador** (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kol, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): rybařík; ► *Ceryle, Chloroceryle*, pták, až 50 cm dlouhý, nazelenalé, sivé nebo modrasté peří, dlouhý zobák, krátké nohy; ■ Syn.: *pico navaja*; (8) ~ **pescador** (Arg, Urug): dětská hra; ► účastníci se drží za ruce a napodobují vlak, který jede pod most tvořený ze dvou dětí, které se ptají, poslední v řadě odpoví na jejich otázku, tak se tvoří týmy, vyhrává skupina, která taháním v opačném směru přemůže tu druhou; (DA).

mono, m. (1) ~ **capuchino**: malpa hnědá, viz též: *martín*; (2) ~ **hosco**: malpa hnědá, viz též: *martín*; (3) ~ **silbador**: malpa hnědá, viz též: *martín*; (DA).

garza, m. (1) ~ **tigre**: bukač červenavý, viz též: *martín 14eve*; (DA).

pico, m. (1) ~ **navaja**: rybařík, viz též: *martín pescador*; (DA).

más, adv. (1) **de** ~ (zápKol): samozřejmě, rozhodně ano; ► zdvořilostní forma, pro účivé upevnění toho, co jiný požaduje; (DA).

más, adv. (1) **¿qué ~?**, lid. (Kol, Ven, Ekv): ahoj, nazdar, čau; ► nenucený pozdrav s někým známým; (2) **¡a ~!**, venk. (Portor, Ekv): kromě toho, navíc; (3) **al no** ~ (Hond, Salv): hned poté; (4) **de lo ~ aquel** (Portor): z nejzábavnějšího; (5) **de lo ~ bien**, lid. (Nik, Kost, Pan, Kub, Portor, Ven, Per, Bol, Par, Urug, Chil): velmi dobře; (6) **de** ~, lid. (Urug): výborný, vynikající; (7) **hasta no** ~ (Bol): všechno možné; (8) ~ **antes**, venk. (Pan): dávno předtím; (9) ~ **antes de** (Ekv): v dostatečném předstihu, dávno předtím; (10) ~ **que otro poco**, lid. (Chil): hodně, velmi, dlouho; (11) ~ **bien** (Nik, Kol, Ven, Bol, Par): raději, lépe; (12) **luego** ~ (Hond): rychle, bez meškání; (13) **noche** ~ (Hond, Salv, Nik, Ekv): později, potom, pak, večer; (14) **no** ~, lid. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Bol, Par, Arg): jen, jenom, pouze, jedině, výhradně; (15) (Guat, Hond): velmi blízko, hned tady; (16) (Hond, Salv, Nik): hned, okamžitě; (17) (Kub): nic víc; (DA).

masa, f. (1) (Bol, Par, Arg, Urug): sušenka, viz též: *masita*; (2) (Arg, Urug): výjimečná, zvláštní osoba; (3) f. (Dom): viz: *teopalcalhuite*; (4) (Portor): strom, viz též: *amacey*; (5) f., pl. (Hond): sada tří válců v lisu, které mačkají cukrovou třtinu; (6) f. (Portor): každý ze tří ocelových válců mlýnu, které extrahují šťávu z cukrové třtiny; (7) f. (Portor): svazek listů

tvůřících korunu ananasu; **(8)** ~ **seca** (Arg, Urug): sušenka; malá sladkost vyrobená z drobného těsta z vejce, mouky a cukru; ► obvykle potažená čokoládou, marmeládou nebo karamellem; **(9)** **hasta las ~s**, lid. (Chil, Par): až ke podstatě věci, až na dno, k jádru něčeho; **(10)** ~ **boba** (Kub): tlustoprd; špekoun, tloušťik; ► osoba nízké inteligence, zejména tlustá; (DA).

masaboba, m/f. **(1)** (Kub): velryba; vorvaň, tlust'och; ► osoba, zejména tlustá, která má měkkou a ochablou svalovinu; (DA).

masacoate, m. **(1)** (Mex): had, viz též: *mazacuata*; (DA).

masacote, m. **(1)** lid. (Pan, Dom, Kol, Ven, Per, Bol, szArg, Urug): hustá, lepkavá hmota; **(2)** adj/subst. (Pan, Ven, Per, Bol, Urug): rozvařené nebo lepivé jídlo, zejména rýže; **(3)** m. (Arg): těsto ze zbytků rafinovaného cukru, které se usadí na dně a stěnách kotlíku; **(4)** (Arg): špatně připravené, rozvařené nebo lepivé jídlo nebo zákusek; ► kvůli špatnému vaření; **(5)** m. (zápVen): směs cementu a písku; **(6)** m. (Kub): kupa, hromádka, souhrn, dostatek věcí, především peněz nebo vlasů; **(7)** adj/subst. (Portor): pecka, bomba, borec; zvláštní, mimořádná, výborná osoba nebo věc; (DA).

masu, m. **(1)** (Bol): netopýr; ► *Desmodus rotundus*; až 8 cm dlouhý, s rozpětím křídel až 40 cm; ■ Syn.: *murciélago chupador*; (DA).

murciélago, m. **(1)** ~ **chupador**: netopýr, viz též: *masu*; (DA).

masú, m. **(1)** (jvMex): strom; ► *Cordia alba*; až 15 m vysoký, dřevitý kmen, hustá koruna ve tvaru deštníku; ■ Syn.: *caujaro*, *nanguipo*, *upay*, *uvito*, *varí*, *zazamil*; (DA).

caujaro, m. **(1)** strom, viz též: *masú*; (DA).

nanguipo, m. **(1)** strom, viz též: *masú*; (DA).

upay, m. **(1)** strom, viz též: *masú*; (DA).

uvito, m. **(1)** strom, viz též: *masú*; (DA).

varí, m. **(1)** strom, viz též: *masú*; (DA).

zazamil, m. **(1)** strom, viz též: *masú*; (DA).

mataburro, m. **(1)** (Nik, Kub, Dom, Per, Bol, Par, Arg, Hond, Salv, Urug): slovník, viz též: *maraburros*; **(2)** lid. (Kub): kniha nebo dokument, viz též: *maraburros*; **(3)** m. (Hond, Salv, Kost, Ven, Ekv, Bol): přední nárazník auta; ► velmi vyčnívající, ze železa nebo oceli; **(4)** (Hond, Salv, Nik): přední dřevěná část vozíku, viz též: *matabuey*; **(5)** (Hond): ochranka, osobní strážce, ochránce; ► osoba nebo skupina, která někoho ochraňuje; ■ Syn.: *pantalla*; **(6)** (Par): retardér, zpomalovač; **(7)** m., lid. (Guat, Hond, Nik, Ekv): patok; ► pálenka nebo alkohol velmi špatné kvality; **(8)** (Hond): lék, léčivo nebo nápoj, viz též: *matacaballo*; **(9)** m. (Guat): dřina; těžká a namáhavá práce; (DA).

pantalla, f. **(1)** ochranka, osobní strážce, ochránce; ► osoba nebo skupina, která někoho obraňuje a ochraňuje, viz též: *mataburro*; (DA).

mataburros, m. **(1)** lid. (Hond, Kub, Kost, Dom, Ven, Per, Bol, Par, Arg, Urug, Guat): slovník; ■ Syn.: *amansaburros*; **(2)** (Kub): jakákoliv kniha nebo dokument, který obsahuje potřebnou informaci; **(3)** m., lid. (Guat, Hond, Kost, Pan, Ven, Ekv, Bol): nárazník; ► kovové příslušenství, nástavec, který je umístěn na přední straně některých vozidel, aby je chránil před nárazy; ■ Syn.: *tumbaburros*; **(4)** m. (Par, Urug): díra v zemi; ► před vchodem na statek, farmu, přikrytá rovnoběžnými tyčemi, která brání průchodu zvířat, ale umožňuje ho osobám a vozidlům; **(5)** (Par): retardér; ► umělá překážka umístěna příčně na vozovce, aby zmenšila provoz vozidel; (DA).

amansaburros, m. **(1)** slovník, viz též: *mataburros*; (DA).

tumbaburros, m. **(1)** nárazník; ► kovové příslušenství, nástavec, který je umístěn na přední straně některých vozidel, aby je chránil před nárazy, viz též: *mataburros*; (DA).

matacaballo, m. **(1)** (Mex): badyáník floridský; ► *Illicium floridanum*, keř, až 3 m dlouhý, střídavé, elipsovité, kopinaté listy, purpurové květy; **(2)** (Mex): strom; ► *Calatola mollis*, až 20 m vysoký, jednoduché, řapíkaté, elipsovité listy; ■ Syn.: *nuez calatola*; **(3)** (vých a zápEkv): boa, viz též: *matacaballos*; **(4)** (Hond, Urug): smrt'ák; ► příliš silný lék nebo nápoj; ■ Syn.: *mataburro*; (DA).

nuez, f. **(1)** ~ **calatola**: strom, viz též: *matacaballo*; (DA).

mataburro, m. **(1)** smrt'ák; ► příliš silný lék nebo nápoj, viz též: *matacaballo*; (DA).

matacaballos, m. (1) (Kol, Bol): kudlanka nábožná; ► *Mantis religiosa*, hmyz, až 10 cm dlouhý, výrazně zelené nebo hnědé barvy, dlouhá hrud', tenká tykadla; ■ Syn.: *abracapalo*, *cerbatana*, *chimpilicoco*, *mula del diablo*, *ponmesa*, *tara*; (2) (Chil): viz: *pijuy*; (3) f. (Ekv): viz: *boa de las vizcacheras*; (DA).

abracapalo, m. (1) kudlanka nábožná, viz též: *matacaballos*; (DA).

cerbatana, f. (1) kudlanka nábožná, viz též: *matacaballos*; (DA).

chimpilicoco, m. (1) kudlanka nábožná, viz též: *matacaballos*; (DA).

mula, f. (1) ~ **del diablo**: kudlanka nábožná, viz též: *matacaballos*; (DA).

ponmesa, f. (1) kudlanka nábožná, viz též: *matacaballos*; (DA).

tara, f. (1) kudlanka nábožná, viz též: *matacaballos*; (DA).

matacaimán, m. (1) (již a zápKol): trnovec krokodýlí; ► *Centrochir crocodili*, sladkovodní ryba, až 25 cm dlouhá, má dva velké ostny na prsních ploutvích; ■ Syn.: *sierra*; (DA).

sierra, f. (1) trnovec krokodýlí, viz též: *matacaimán*; (DA).

matacambio, subst/adj., lid. (1) (stř a zápBol): vypočítavec; ► osoba, zejména mladá, která si nechá přebytečné peníze z nákupu od jiné osoby; (DA).

matacán, m. (1) (Pan, Ven): mazama červený; ► *Mazama americana*; sudokopytník, savec, až 1,4 m vysoký, nahnědlá srst, u samčích jedinců dva malé parohy bez větvení; (2) (Hond, Nik): velké, tlusté tele; ► šest měsíců až rok staré, které se osamostatnilo; (3) m. (Portor): v kohoutích zápasech starý kohout, nevhodný pro zápas; (4) m. (Pan): štěrk, kámen; ► na vyplnění silnice, pod asfalt, nebo pro vytvoření podlah v budovách; (DA).

matache, m. (1) (Ekv): strom; ► *Weinmannia descendens*, dřevo, které se používá ve stavebnictví; (2) (Ekv): dřevo stromu *matache*; (DA).

matahambre, m. (1) (Per): jídlo – závitek; ► dušený pokrm, masový závitek s nádivkou z vajec, rozinek a jiných ingrediencí; (2) (Kub, Dom): sladkost; ► z pšeničné mouky, vejce, zbytků chleba nebo sušenek a hnědého cukru, pečená v peci; (3) (Dom, Portor): sušenky větší než ty obvyklé; (DA).

matalascallando, m/f. (1) (Mex, Salv, Nik, Per): vtipálek, šašek; ► osoba, která nepůsobí seriózně, vážně, vtipkuje; (2) (Mex): pokrytec; (DA).

matalí, m. (1) (Mex): pruhovatka visutá; ► *Zebrina pendula*; rostlina, až 60 cm vysoká, masité listy, tmavě zelené barvy, se dvěma stříbrnými pásy svrchu a purpurovými zespodu; ■ Syn.: *cucharacha*, *maravilla*, *panameña*, *sangría*; (DA).

cucaracha, f. (1) pruhovatka visutá, viz též: *matalí*; (DA).

maravilla, f. (1) pruhovatka visutá, viz též: *matalí*; (DA).

panameña, f. (1) pruhovatka visutá, viz též: *matalí*; (DA).

sangría, f. (1) pruhovatka visutá, viz též: *matalí*; (DA).

mataliste, m. (1) (Mex): pruhovatka visutá, viz též: *matalí*; (DA).

mataliz, m. (1) (Mex): pruhovatka visutá, viz též: *matalí*; (DA).

matamata, f. (1) (Kol, Ekv, zápPer): želva, viz též: *jicotea*; (2) (výchBol): strom; ► *Eschweilera coriácea*; až 15 m vysoký, jednoduché, střídavé listy, bílé květy; (DA).

matamba, f. (1) (Kol): liánovitá palma; ► *Desmoncus*; ■ Syn.: *yacitara*; (2) (Kol): prut, pružný stonek stromu *matamba*; ► až 20 m dlouhý, používá se v košíkářství a na výrobu lan; (DA).

yacitara, f. (1) liánovitá palma, viz též: *matamba*; (DA).

matambazo, m. (1) (Salv): držka, karamból, silný a hlučný pád; (DA).

matambo, -ba, m/f. (1) (Mex): grošák, bílý kůň, s několika skvrnami na těle; (DA).

matapalo, m. (1) (Mex, Guat, Nik, Kost, Pan, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol): parazitní strom, fíkovník; ► *Ficus jacobii*, až 15 m dlouhý, opadavý, jednoduché listy; ■ Syn.: *renaquilla*, *sabalí*, *suan*, *zalate*; (2) (Hond, Salv, Nik): strom, viz též: *amate*; (3) (Salv): fíkovník; ► *Ficus máxima*, až 30 m vysoká, v meziobratníkových pralesech, nejdřív epifytická rostlina, udusí strom, který ji podporuje; ■ Syn.: *suelda*; (4) m. (jzBol): horník pověřený dáváním vzpěr v podzemních chodbách, aby se zabránilo zhroutení stropů a stěn; (DA).

renaquilla, f. (1) parazitní strom, fíkovník, viz též: *matapalo*; (DA).

sabalí, m. (1) parazitní strom, fíkovník, viz též: *matapalo*; (DA).

suan, m. (1) parazitní strom, fíkovník, viz též: *matapalo*; (DA).

zalate, m. (1) parazitní strom, fíkovník, viz též: *matapalo*; (DA).

suelda, f. (1) fíkovník, viz též: *matapalo*; (DA).

mataperro, m. (1) lid. (Portor, Per, Bol): přední ochranný rám; ► další nárazník z vyztužených železných trubek, který se umístí na nárazník vozidla; (DA).

mataperro, -ra, m/f. (1) (Kub, Per, Arg): vandrák; ► toulavý mladík; (2) adj. (jižEkv): povalečský, flákačský; (DA).

mataperros, m. (1) (Arg): kryt motoru; padací rám; ► kovová struktura umístěná mezi motorem motorčky a předním kolem, slouží na ochranu; (2) lid. (Per, zápBol): nárazník, viz též: *mataperro*; (3) m/f., hanl., lid. (Per): vandrák, toulavý mladík; (4) hanl., lid. (Ekv): vandrák, toulavý mladík; (DA).

matapiojito, m. (1) (Ekv): palec; (DA).

matapiojo, m. (1) (Mex, Guat, Nik): keř; ► *Hippocratea acapulcensis*; popínavé větve, jednoduché listy, žlutozelené květy, plody téže barvy; ■ Syn.: *ixcate*; (2) (Mex, Guat, Pan): strom; ► *Trichilia hirta*; opadavý, až 10 m vysoký, střídavé listy, bělozelené květy, hubí parazity; ■ Syn.: *cabo de hacha*; (3) (Chil): vážka, viz též: *matapiojos*; (4) lid. (Guat, Bol): palec; (DA).

ixcate, m. (1) keř, viz též: *matapiojo*; (DA).

cabo, m. (1) ~ **de hacha**: strom, viz též: *matapiojo*; (DA).

matapiojos, m. (1) (Chil, Kol): vážka; (2) (szBol): žravý hmyz; ► *Coptopteryx Stagmatoptera*, zelené nebo hnědé barvy, protáhlé tělo, velmi silné přední končetiny; (3) lid. (Guat, zápBol): prst, viz též: *matapiojo*; subst/adj. (4) lid., hanl. (Portor): včelička, vytrvalá, houževnatá osoba; (DA).

matapuerco, m. (1) (Kol): strom; ► *Rauwolfia viridis*, až 2 m vysoký, listy vyrůstají ze stejného suku, malé květy, červené plody; (DA).

matapulga, f. (1) (szArg): kruženka zpeřená; ► *Schkuhria pinnata*, léčivá rostlina, až 50 cm vysoká, modré květy; (DA).

matapulgas, m. (1) (zápBol): palec; (2) m. (Hond): keř; ► *Cnidocolus urens*, až 1,5 m vysoký, pokrytý chloupky, které dráždí kůži při dotyku, má různorodé použití v tradiční medicíně; (DA).

matar(se), intr/zvrat. (1) (Arg): vyhrát na plné čáře; ► jednoznačně vyhrát v nějakém soutěžení nebo zkoušce; (2) (Arg): vyvolat výborný dojem; (3) tr. (Pan, Ekv, Bol, Urug): uplatňovat a podrobně studovat nějaký předmět; (4) tr. (Hond, Bol): poškodit, odřít; ► nějaký oděv nebo nějaký typ obuvi; (5) tr. (Kub): skončit, ukončit něco; intr. (6) intr. (Kub): líbat a obejmout se vášnivě; (7) tr. (Salv): nakazit někoho pohlavní nemocí; (8) tr. (Portor): jíst nedopalek cigarety a popel z cigarety marihuany; (DA).

matar, tr/intr. (1) ;**mátame esa!** (Dom): to jsou mi věci; je to tak; ► zdůraznit něco, co se právě řeklo, a je považováno za nevyvratitelné; (DA).

carita, f. (1) **matar** ~ (Mex): obětovat, nadřadit nebo upřednostnit něco před jinou věcí, která je hodnotnější, cennejší; (DA).

clase, f. (1) **matar** ~ (Mex): bulat, jít za školu, bojkotovat hodinu; ► přesvědčit všechny žáky ve třídě, aby chyběli na jedné nebo více hodinách, bez dovození vyučujícího; (DA).

clase, f/pl. (1) **matar** ~s (Mex): viz: *matar clase*; (DA).

chancho, m. (1) **matar el** ~ (Bol): vypálit červa; ► vypít nějaký alkohol po jídle, na podporu trávení; (DA).

tiempo, m. (1) **matar el chucho a** ~ (Guat, Ekv): předvídat, varovat, být opatrný, dávat si pozor; (DA).

chuncho, m. (1) **matar el** ~ (Chil): obrátit list, udělat tlustou čáru; ► ukončit období smůly; (DA).

disgusto, m. (1) **matar el** ~ (Bol): zapít žal; ► uklidnit něčí špatnou náladu pitím alkoholických nápojů; (DA).

gallo, m. (1) **matar el** ~ (Kub): ukončit, vyvodit něco; (DA).

puñalada, f. (1) **matar el oso a** ~s (Mex): souložit, mít pohlavní styk; (DA).

pollo, m. (1) **matar el** ~ (Guat): ztvrdnutí penisu, který je vidět zvenku kalhot; (DA).

punto, m. (1) **matar el** ~ (Chil, Arg, Urug): předčít, překonat někoho v něčem; ► především v nějaké vlastnosti nebo zručnosti; (DA).

changa, f. (1) **matar la** ~ (Portor): jíst nedopalek cigarety z marihuany; (DA).

chiva, f. (1) **matar la** ~ (Dom): být páte kolo u vozu; ► být nepotřebný, zbytečný; (DA).

culebra, f. (1) **matar la** ~, lid. (Nik, Kost): zabíjet čas; ► předstírat, že se pracuje, aby uplynul čas; (DA).

gallina, f. (1) **matar la** ~ (Chil): souložit, mít s někým pohlavní styk; (DA).

jugada, f. (1) **matar la** ~ (Kub): uskutečnit, vykonat něco; (DA).

lombriz, f. (1) **matar la** ~ (Guat, Hond, Salv, Bol, Chil): něco slupnout, zahnat hlad; ► sníst trochu něčeho; (DA).

cabezazo, m. (1) **matar las amebas a** ~s, vulg., lid. (Hond, Nik): mít s někým anální sex; (DA).

ojo, m/pl. (1) **matar los** ~s (Dom): házet po někom očkem, mrkat na někoho; ► dívat se na někoho zamilovaným výrazem; (DA).

mil, m. (1) **matar** ~ (Par, Arg): zaujmout, budít zájem; ► vyvolat pocity obdivu, pro jeho přitažlivost nebo vlastnosti; (DA).

toro, m. (1) **matar su** ~, lid. (Chil): zaplatit každý zvlášť svou konzumaci, útratu v rámci nějaké skupiny; (DA).

diablo, m. (1) **matar** ~, lid. (svKol): ptát se dvou lidí najednou na stejnou věc; (DA).

sombbrero, m/pl. (1) **matar tigre a** ~s, lid. (Ven): mít pro strach uděláno; ► chovat se velmi odvážně, statečně, směle; (DA).

vampiro, m/pl. (1) **matar** ~s (Hond): smrdět z pusy; ► mít špatný dech; (DA).

gallo, m. (1) **matarle el** ~ (Hond): zastrašit, zkazit někoho; (DA).

mano, f. (1) **matarle el gallo en la** ~ (Dom): smést ze stolu; ► popřít okamžitě a s přesvědčivostí, to, co někdo říká; ■ Syn.: *matarle el gallo en la funda*; (DA).

matar, tr/intr. (1) ~se (Dom): soustředit se na něco pro sebe; (DA).

risa, f. (1) **matarse de** ~ (Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): popukat se smíchy, smát se až se za břicho popadat; ► smát se s velkou chutí a nekontrolovatelně; (DA).

matar, tr/intr. (1) **a** ~ (Pan): naléhavě; (DA).

culebra, f. (1) **como matar** ~ (Guat): s prudkostí, naléhavě, neústupně; (DA).

matar, tr/intr. (1) **matando y salando** (Kub): rychle, brzy; (DA).

matar, tr/intr. (1) **matando se aprende** (Bol): těžce na cvičišti, lehce na bojišti; ► aby se člověk něco naučil, musí cvičit, praktikovat; (DA).

gallo, m. (1) **matarle el** ~ **en la funda**: zabít, popřít na fleku; ► popřít okamžitě a s přesvědčivostí, to, co někdo říká, viz též: *matarle el gallo en la mano*; (DA).

matarratón, m. (1) (výchMex, Pan, Portor, Kol): strom; ► *Gliricidia sepium*; až 12 m vysoký, složené listy, lesklé a tmavě zelené barvy, hustá koruna, růžové, světle fialové květy; ■ Syn.: *bala, cacahuanance, chanté, cocohite, iati, lengua de perico, madero negro, madreado, madrecaao, piñón florido, sacyab, xakyaab, yaité*; (DA).

bala, f. (1) strom, viz též: *matarratón*; (DA).

cacahuanance, m. (1) strom, viz též: *matarratón*; (DA).

chanté, m. (1) strom, viz též: *matarratón*; (DA).

cocohite, m. (1) strom, viz též: *matarratón*; (DA).

iati, m. (1) strom, viz též: *matarratón*; (DA).

lengua, f. (1) ~ **de perico**: strom, viz též: *matarratón*; (DA).

madero, m. (1) ~ **negro**: strom, viz též: *matarratón*; (DA).

madreado, m. (1) strom, viz též: *matarratón*; (DA).

madrecaao, m. (1) strom, viz též: *matarratón*; (DA).

piñón, m. (1) ~ **florido**: strom, viz též: *matarratón*; (DA).

sacyab, m. (1) strom, viz též: *matarratón*; (DA).

xakyaab, m. (1) strom, viz též: *matarratón*; (DA).

yaité, m. (1) strom, viz též: *matarratón*; (DA).

media, f. (1) (Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): dlouhá ponožka, punčocha; ► zakrývá chodidlo, nohu a sahá až po lýtko; (DA).

media, f. (2) ~ **agua** (Portor, Bol, Par, Urug): střecha s jedním sklonem, viz též: *mediagua*; (3) (Portor, Bol, Par, Urug): budova se střechou s jedním sklonem, viz též: *mediagua*; (4) ~ **cubana** (Per): ženská ponožka; ► zakrývá nohu těsně nad kotníkem; (5) ~ **larga** (Per, Bol, Par, Urug): podkolenka, dlouhá ponožka; ► zakrývá chodidlo a nohu až po koleno; (6) ~

media (střKol): podkolenka; (7) m. (Guat): rychlá práce; (8) ~ **pantalón** (Kol, Ekv, Bol, Urug): punčocháče, legíny; (9) (Ven, Chil): podkolenka; (10) ~ **para hombre** (Kol, Par, Urug): ponožka; (11) ~ **tobillera** (Kub, Kol, Ven, Ekv, Par, Urug): ponožka, která zakrývá i kotník; (12) ~ **s calzón** (Nik, zápBol): punčocháče, silonky; ► ženský oděv, z nylonu, vlny nebo jiného materiálu, který se přizpůsobí tělu a zakrývá ho od pasu po chodidla; (13) ~ **s largas** (Kol, Bol): punčochy; ► dámské oblečení z hedvábí, nylonu nebo jiného materiálu, který zakrývá chodidlo a nohu po stehno; ■ Syn.: *medias veladas*; (14) ~ **s nailon** (Portor, Ekv, Per): viz též: *pantimedias*; (15) (Bol): punčocha; ► ženské oblečení, ze syntetického, velmi tenkého vlákna, které zakrývá vrchní část nohy po stehno; (16) ~ **s tobilleras** (Nik, Kol): podkolenka; ► zakrývá kotník a část nohy, ale nesaží až po koleno; (17) ~ **s veladas** (Kol): punčocha; ► dámské oblečení z hedvábí, nylonu nebo jiného materiálu, který zakrývá chodidlo a nohu po stehno; (DA).

medio, m. (1) (Hond, Nik): dřevěná krabice; ► na měření mezi 14,514 a 18,143 kg obilí; (2) (Hond): jednotka objemu zrna; ► např. fazole, která odpovídá 8 měřítkům, mezi 14,514 a 18,143 kg; (3) (Hond): měrná jednotka; ► nerozmělněných kávových zrn, která odpovídá 7,257 kg nebo dvěma plechovkám; (4) adv., lid. (Portor, Chil): víceméně; (5) ~ **punto** (Portor): výzdoba; ► ze dvou sloupů, která rozděluje jídelnu v klasickém portorickém domě; (6) ~ **a medio**, lid. (Dom, Chil): úplně, naprosto; (7) lid. (Chil): uprostřed, v polovině něčeho; (8) lid. (Chil): přesně; (9) **medio** ~, lid. (Mex, Salv, Nik, Kost, Pan, Kol, Ven, Ekv, Bol, Chil, Par, Urug): průměrně, ne moc dobře; (10) **ni** ~, lid. (Nik, Pan, Ven, Ekv, Per, Bol, Par, Arg, Urug): nic; (11) **ni un** ~ (Kub, Per, Bol, Par): bez peněz; (12) **sin** ~ (Ekv, Bol): bez peněz; (13) ~ **sin un** (Kub, Ekv, Bol): bez peněz; (DA).

medio, -a, adj. (1) **y** ~, lid. (Guat, Pan): velmi velký, na vysokém stupni; (2) ~, lid. (Chil): velmi velký; (3) ~, lid. (Chil): velmi dobrý; (DA).

medioluto, m. (1) (Ven): dušený pokrm z rýže a černých fazolí, viz též: *carraotas*; (DA).

mediomoco, -ca, subst/adj. (1) lid. (stř a již a zápBol): prcek, pidimužik; ► osoba nízkého vzrůstu; (DA).

mediomudo, -da, adj/subst. (1) hanl. (Guat): prosťáček; ► osoba hloupá a zaostalá; (DA).

merengue, m. (1) lid. (Mex, vých a zápBol, Par, Arg, Urug): nepořádek, zmatek, hlučná hádka; (2) m. (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Dom, Portor, Kol, Ven): lidový tanec; ► pocházející z Dominikánské republiky; (3) m. (zápBol): kabelka z různých materiálů, se zipem a rukojetí, pro osobní věci žen; (4) m/f. (Hond): hráč nebo následovník, fanoušek fotbalového klubu Olimpia; (DA).

merengue, m. (1) **a todo** ~ (Nik, Par): rychle, spěšně; (DA).

merenguear(se), intr/zvrat. (1) (Dom, Portor): tančit merengue, lidový tanec; (2) tr. (Salv): zabít někoho; (DA).

merengüero, m. (1) (zápBol): zloděj, kapsář; ► především co krade na místech, kde je mnoho lidí nebo ve veřejné dopravě peněženky nebo peníze z kapes, tašek; (DA).

merengüero, -ra, m/f. (1) (Nik, Pan, Dom, Portor, Kol): zpěvák merengue; (2) adj. (Kol): vztahující se k merengue, lidovému tanci; (3) subst/adj. (Nik, Pan, Dom, Portor): osoba, která ráda poslouchá nebo tančí merengue; (DA).

merenguito, m. (1) (Portor): klient, který štědře platí za služby prostitutky; (DA).

merenguito, subst. (1) **un pago de mucho** ~ (Portor): klient, který štědře platí za služby prostitutky; (DA).

merequetén, m. (1) (Ven): problém, záležitost; (2) m. (Ven): prostředí, atmosféra zmatenosti, nepořádku; (DA).

merequetengue, m. (1) lid. (Mex, Guat, Salv, Nik, Arg, Urug): zmatek, nepořádek; (2) m., lid. (Kol): souboj, nebo hrubá diskuse; (3) m., lid. (Nik, Chil): vlnění, svíjení; ► rychlý a přehnaný pohyb něčeho, především těla, boků při tanci; (DA).

mes, m. (1) ~ **de la madre** (Dom): květen; ► protože se slaví Den matek; (2) **de la patria** ~ (Mex, Nik): září; ► protože se vyhlásila národní nezávislost; ■ Syn.: *mes patrio*; (3) (Per): červenec; ► protože se vyhlásila nezávislost Republiky; (4) (Chil): září; ► protože se slaví První národní shromáždění; ■ Syn.: *mes del Ejército*; (5) (Bol): srpen; ► protože se vyhlásila nezávislost Republiky; (6) (Dom): únor; ► protože se vyhlásila nezávislost Republiky; (7) (Salv): září; ► protože se vyhlásila nezávislost Republiky a Střední Ameriky, v roce 1821;

(8) ~ **de las ánimas** (Pan, Kol): listopad; (9) ~ **de los gatos** (Chil): srpen; ► protože je období páření koček; (10) ~ **de los volantines** (Chil): září; ► protože se pouští papíroví draci; (11) ~ **de María** (Chil, Urug): období mezi 8. Listopadem a 8. Prosincom, zasvěcený Panně Marii a oslavě Neposkvrněného početí; (12) ~ **del Ejército** (Chil): září; viz též: *mes de la patria*; (13) ~ **del mar** (Chil): květen; ► protože došlo k námořní bitvě u Iquique; (14) (Bol): březen; ► protože námořní území byla ztracena, po smrti Eduarda Abarou, který bránil přístav Topáter; (15) ~ **patrio** (Mex): září; viz též: *mes de la patria*; (16) ~ **decimotercer** (Pan): další, třináctý plat; ► který se vyplácí ve třech částkách veřejným zaměstnancům a soukromým podnikům Panamy; (DA).

mesa, f. (1) (Per, stř a jižBol): posvátný ubrus, ubrus, kus látky, vlny, papíru; ► na kterém čarodějové nebo léčitelé vykonávají nějaký obřad, umístí tam řadu předmětů, s kterými vykonávají rituály doprovázené modlitbami; (2) f. (Portor): místo, kde se plánuje krádež; (3) ~ **de luz** (Par, Arg, Urug): noční stolek; ► malý nábytek, obvykle se šuplíky, zásuvkami, umístěný vedle postele; (4) ~ **del pellejo**, lid. (Chil): stůl oddělený od hlavního; ► u kterého sedí mladí lidé nebo důvěrníci; (5) ~ **ratona** (Pan, Chil, Arg, Urug): stoleček, nízký stůl, s krátkými nohami; (6) ~ **sueca** (Kub): švédský stůl; ► s různými druhy teplých nebo studených jídel, ze kterých si strávníci sami nakládají; (DA).

mesabanco, m. (1) (Mex): nábytek složený ze samostatného sedadla a horizontálního stolu na psaní; (DA).

mesoamericanización, f. (1) (Guat, Hond, Salv): poameričt'ování – přizpůsobování se stylu života původních obyvatel Střední Ameriky; ► proces, ve kterém nějaká etnická skupina přebírá kulturní nebo lingvistické aspekty, příznačné pro oblast Střední Ameriky, aniž by odtud původně byla; (DA).

meter(se), intr/zvrat., lid. (1) (Mex, Salv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): milostně se stýkat; (2) (Mex, Nik, Dom, Par): udržovat nemanželský poměr; (3) lid. (Kub, Par, Arg, Urug): zabouchnout se, zamilovat se do někoho; (4) tr/zvrat., lid. (Mex, Kol, Ven, Per, Urug): dát si, šluknout si; ► kouřit marihuanu nebo požívat jakýkoliv druh drogy; (5) intr/zvrat. (Per): pumpovat; ► v různých sportech, vykonávat nějaký cvik, úkon; (6) intr/zvrat., lid. (Kub): muset skousnout, být povinen něco nebo někoho snést, strpět; (7) lid. (Guat): míchat se; ► zasahovat; (8) tr/zvrat., lid. (Kub): naložit, hodit někomu na záda; ► uložit někomu nepříjemný úkol; (9) (Hond): dát, říct někomu něco; (10) intr/zvrat. (Kub): lichotit, dělat komplimenty; (DA).

pastel, m/pl. (1) **meteles que son ~es**, lid. (Urug, Arg): pohni kostrou; ► používá se na motivaci někoho, aby něco udělal nebo aby si pospíšil; (DA).

cuchara, f. (1) **mete** ~ (Bol): vtěrka; ► dotěrná, zvědavá osoba; (DA).

adentro, adv. (1) **meter** ~, lid. (Per, Bol, Par, Arg, Urug): uvěznit; (DA).

bote, m. (1) **meter al** ~ (Mex, Guat, Hond, Nik, Par, Pan): uvěznit; (DA).

bisturí, m. (1) **meter** ~, lid. (Hond, Nik, Pan): jít pod nůž; ► provést chirurgický zákrok nějaké osobě nebo zvířeti; (DA).

borriguero, m. (1) **meter** ~ **por iguana** (Pan): oklamat; vydávat nějakou věc za kvalitnější, než je; (DA).

breque, m. (1) **meter** ~, lid. (Hond, Nik, Pan): pozastavit; ► nějaký případ nebo rozhodnutí; (2) lid. (Pan): zabrzdit, zastavit chod automobilu; (DA).

cabe, m. (1) **meter** ~ (Per): utahovat uzdu; ► bránit přirozenému vývoji někoho nebo něčeho; (2) lid. (Per): podrazit; (DA).

cabeza, f. (1) **meter** ~, lid. (Per): obalamutit, podfouknout někoho; ► žádat od někoho peníze s úmyslem nevrátit mu je nebo tvářit se nezainteresovaně, když si stěžuje; (2) (Pan, Kub): lámat si hlavu; ► myslet na způsob jak něco vyřešit; (3) lid. (Kub): neodbytně bojovat, s cílem získat nějaký úspěch; (DA).

cabra, f/pl. (1) **meter** ~s (Ven): říkat lži; (DA).

calilla, f. (1) **meter** ~, lid. (Mex, Hond, Nik): vnášet rozkol; ► rozeštvat někoho proti někomu nebo něčemu; (DA).

candela, f. (1) **meter** ~, lid. (Pan, Per): viz: *meter carbón*; (2) (Salv, Nik, Pan): pohnout si; ► urychlit něco co se dělá; (3) venk. (Hond, Nik): dát někomu oheň, při kouření; (DA).

caña, f. (1) **meter** ~, lid. (Kub, Portor): začít nějakou práci; (DA).

carbón, m. (1) **meter** ~, lid. (Kost, Pan, Per, Bol, Chil): přilévat olej do ohně; ► poštvat, přesvědčit někoho, aby myslel nebo jednal určitým způsobem, hlavně aby rozvinul odpor k jedné nebo více osobám nebo k něčemu; ■ Syn.: *meter candela*; (DA).

casaca, f. (1) **meter** ~ (Guat, Hond): viz: *meter cuento*; (DA).

casco, m. (1) **meter** ~, lid. (Portor): dvakrát měř, jednou řež; ► dobře si promyslet nějakou záležitost, před její realizací; (DA).

casquillo, m. (1) **meter** ~, lid. (Ven): viz: *dar casquillo*; (DA).

chala, f. (1) **meter** ~, lid. (Chil): šlápnout na to, úplně šlápnout na plyn motorového vozidla; ■ Syn.: *meter chalaila*; (2) lid. (Chil): zrychlit proces něčeho; (DA).

chalaila, f. (1) **meter** ~, lid. (Chil): šlápnout na to, šlápnout na plyn motorového vozidla, viz též: *meter chala*; (DA).

chocolía, f. (1) **meter** ~ (Salv): tlačit na někoho; (DA).

coba, f. (1) **meter** ~, lid. (Ven): podvést, lhát; (DA).

conversación, f. (1) **meter** ~, lid. (Guat, Kost, Pan, Dom, Per, Par): dát se do řeči; ► začít rozhovor s někým neznámým; (DA).

cráneo, m. (1) **meter** ~, lid. (Pan, Kub, Portor): myslet, uvažovat, mentálně pracovat; (DA).

cuchareta, f. (1) **meter** ~, lid. (jižEkv): udělat kozla zahradníkem; ► zapojit někoho do věci, které mu nepřísluší; ■ Syn.: *meter la cuchareta*; (DA).

cuchilla, f. (1) **meter** ~, lid. (Nik, Pan, Kub, Portor, Chil): zapíchnout kudlu; ► chirurgicky zasahovat; (2) lid. (Per): vrazit kudlu; ► pobodat, pořezat, ubodat někoho; (DA).

cuchillo, m. (1) **meter** ~, lid. (Mex, Guat, Pan, Portor, Bol, Chil): vrazit kudlu; ► chirurgicky zasahovat; (DA).

cuco, m. (1) **meter** ~, lid. (Chil): polekat, vystrašit, vyděsit někoho; (DA).

cuento, m. (1) **meter** ~ (Guat, Nik, Pan, Kub, Dom, Kol, Ven, Per, Bol, Par): vést sladké řečičky; ► snažit se někoho oklamat, dělat uvěřitelným to, co není; ■ Syn.: *meter casaca*; (2) (Guat, Hond, Pan): balit ženu; ► snažit se, aby se zamilovala; ■ Syn.: *meter casaca*; (DA).

cuerno, m/pl. (1) **meter** ~s, lid. (Bol, Par): nasadit parohy; ► podvést někoho ve vztahu, být nevěrný; (DA).

curva, f. (1) **meter** ~ (Kub): obejít; ► vyhnout se zodpovědnosti; (DA).

coco, m. (1) **meter dentro del** ~, lid. (Portor): ovládat nějakou osobu; (DA).

hueco, m. (1) **meter diez con** ~, lid. (Kost): oklamat, podvést někoho; (DA).

bollo, m. (1) **meter el** ~, vulg., lid. (Kost): vyvážit zlatem; ► požadovat nadměrnou cenu za nějaké zboží nebo službu; (DA).

chambón, m. (1) **meter el** ~, lid. (Portor): rozpálit to, zrychlit vozidlo šlápnutím na plyn; ■ Syn.: *pisar el chambón*; (DA).

colmillo, m. (1) **meter el** ~, lid. (Kost): viz: *meter el diente*; (2) (Pan): jíst; (DA).

cuerpo, m. (1) **meter el** ~, lid. (Kub): tvrdě pracovat; ► pracovat s úsilím, viz též: *meter el hombro*; (2) lid. (Kub): vložit se celým tělem do něčeho; ► neodbytně bojovat, s cílem získat nějaký úspěch; (DA).

culo, m. (1) **meter el** ~, lid. (Guat): narazit, narazit si držku; ► udělat vážnou chybu nebo přehmat; (DA).

dedo, m. (1) **meter el** ~, lid. (Nik, Pan, Ekv, Per, Bol): oklamat někoho; ■ Syn.: *meter la yuca*; (2) (Hond, Nik): nepříznivě někoho ovlivnit, ublížit; (3) (Kub): odlákat někoho, aby odhalil, co ví; (DA).

dedo, m. (1) **meter** ~ **el en el ventilador**, lid. (Arg, Urug): dostat se k jádru věci, řezat do živého; ► zmínit se o nejproblematictější nebo nejdůležitější bodu nebo případu; (DA).

boca, f. (1) **meter el dedo en la** ~, lid. (Guat, Kol, Bol, Chil, Par): vodit za nos; ► oklamat nebo považovat někoho za hloupého; (DA).

diente, m. (1) **meter el** ~, lid. (Salv, Kost, Pan): chtít vyvážit zlatem; ožebračit; ► požadovat více než je stanoveno za nějaké zboží nebo službu; ■ Syn.: *meter el colmillo*; (DA).

hombro, m. (1) **meter el** ~, lid. (Mex, Guat, Salv, Nik, Pan, Kub, Kol, Ven, Ekv, Urug): přičinit se, pomoci nebo přispět k dosažení cíle nebo uskutečnění úlohy; (2) lid. (Mex, Guat, Kub, Kol, Ven): pracovat s úsilím; ■ Syn.: *meter el cuerpo, meter el pecho*; (DA).

huevo, m. (1) **meter el** ~, lid. (Guat): ublížit někomu nebo obtěžovat někoho, viz též: *meter el nebo*; ■ Syn.: *meter el huevo doblado*; (DA).

judío, m. (1) **meter el ~ en el cuerpo**, lid. (Kub): znepokojit někoho, zneklidnit; (DA).

22ever, m. (1) **meter el ~**, lid. (Kub): dát si na papír; spočítat si; ► vypočítat náklady na něco; (DA).

mono, m. (1) **meter el ~** (Hond, Nik): zastrašit někoho; ► vzbudit v někom strach; (DA).

nebo, m. (1) **meter el ~** (Guat): mít v něčem štěstí; (2) lid. (Guat): ublížit nebo obtěžovat někoho; ■ Syn.: *meter el huevo, meter la daga, meter la de asar, meter la paloma, meter la verga, meter la yuca*; (DA).

ojo, m. (1) **meter el ~**, lid. (Pan, Dom, Ven): mrknout na to; ► zkontrolovat, zkoumat něco, pro zjištění možných nesrovnalostí; (2) lid. (Pan): mít oči na stopkách; ► pozorně něco sledovat, aby se nic nestalo; (DA).

pecho, m. (1) **meter el ~**, lid. (Kub, Ven): pracovat, viz též: *meter el hombro*; (2) lid. (Kub, Ven): přičinit se; ► pomoci nebo přispět k dosažení cíle nebo uskutečnění úlohy; (DA).

perro, m. (1) **meter el ~**, lid. (Arg, Urug): lhát, podvádět, klamat; (DA).

pico, m. (1) **meter el ~**, lid. (Pan, Dom, Per, Bol, Par): strkat zobák; ► vmísit se do rozhovoru; (DA).

resuello, m. (1) **meter el ~** (výchBol): přitlačit na někoho; ► nutit někoho udělat nebo akceptovat něco, použitím fyzické síly nebo morální autority; (DA).

tuco, m. (1) **meter el ~**, lid. (Kost): chtít vyvážit zlatem; ► požadovat nadměrnou cenu za nějaké zboží nebo službu; (DA).

baraja, f. (1) **meter en ~** (Dom): nutit někoho; ► nutit někoho podřídit se příkazu nebo disciplíně; (DA).

brete, m. (1) **meter en ~** (Bol): promluvit do duše; ► nabádat někoho, aby změnil své špatné chování; (DA).

farufa, f. (1) **meter en ~**, lid. (Portor): dostat někoho do problému; (DA).

colada, f. (1) **meter en la ~**, lid. (Pan, Kol, Per, Chil): postavit na pranýř; ► zkompromitovat někoho v nějaké složité, nepříjemné situaci nebo záležitosti; (2) (Ekv): být v něčem namočený; mít v něčem prsty; ► být zkompromitovaný z nějakého důvodu; (DA).

clavo, m. (1) **meter en un ~** (Hond, Nik): zavařit někomu; ► udělat někomu problém; (DA).

ficha, f. (1) **meter en ~**, lid. (Kol): usilovat, mít zájem a snahu, aby se něco stalo; (DA).

fierro, m. (1) **meter ~**, lid. (Salv, Bol, Chil, Arg, Urug): šlápnout na pedál, pro zrychlení vozidla; (2) lid. (Arg): vtloukat do hlavy; ► rozhněvaně a přísně domlouvat; (3) lid. (Par): zranit nebo zabít s chladnou zbraní; (DA).

floro, m. (1) **meter ~**, lid. (Per): řečnit, mluvit, s cílem přesvědčit nebo získat přízeň; (DA).

gana, f/pl. (1) **meter ~s**, lid. (Ekv): vynaložit úsilí; ► velmi se snažit, aby něco dopadlo dobře; (DA).

goma, f. (1) **meter ~**, lid. (Per): bít někoho; (DA).

jonrón, m. (1) **meter (un) ~** (Hond, Nik, Pan, Dom): vytříit zrak; ► mít úspěch v něčem neočekávaném; (DA).

julepe, m. (1) **meter ~**, lid. (Nik, střKol): podporovat, povzbuzovat někoho něco udělat; (2) lid. (střKol): mít velký strach o něco; zajímat se o to, co se dělá; (3) (Nik): nahánět strach; ► vyvolat u někoho velký strach, viz též: *meter julepe y miedo*; ■ Syn.: *meter julepe y miedo*; (DA).

miedo, m. (1) **meter julepe y ~**, lid. (zápBol): nahánět strach; ► vyvolat u někoho velký strach; (DA).

cabeza, f. (1) **meter la ~** (střKol): vzít si do hlavy; ► mít nějaký vrtoch, rozmar; (DA).

cabeza, f. (1) **meter la ~ en un cartucho** (Kub): udělat trapas; ► zahanbit se; (DA).

callulla, f. (1) **meter la ~**, lid. (Chil): strkat nos někam, ► vyzvídat a vměšovat se do nějaké záležitosti; (DA).

chancleta, f. (1) **meter la ~**, lid. (Kost, Kol, Ven): šlápnout na plyn; ► dosáhnout aby vozidlo zrychlilo; (DA).

cucamona, f. (1) **meter la ~** (Nik): postrašit, nahánět strach; ► vzbudit v někom strach, především u dítěte; (DA).

cuchareta, f. (1) **meter la ~** (Pan, Kub, Dom): viz: *meter cuchareta*; (DA).

daga, f. (1) **meter la ~**, lid. (Guat): viz: *meter el nebo*; (DA).

meter, tr/intr. (1) **~ la de asar** (Guat): viz: *meter el nebo*; ■ Syn.: *meter la de asar carne*; (DA).

galleta, f. (1) **meter la** ~, lid. (Hond): velmi zrychlit vozidlo; (DA).

Habana, f. (1) **meter La** ~ **en Guanabacoa**, lid. (Kub): projít velbloud uchem jehly; ► snažit se něco dát tam, kam se to nevejde; (DA).

mano, f. (1) **meter la** ~ **en la candela** (Kub, Kol): dát ruku do ohně; ► velmi někomu důvěřovat a garantovat to před ostatními; (2) (Dom): podržet někoho; ► postavit se za někoho nebo ho podpořit s úplným přesvědčením; (DA).

lata, f. (1) **meter la** ~, lid. (Nik): zpronevěřit, nepatříčně si přivlastnit něco cizího, především svěřené peníze; (DA).

mula, f. (1) **meter la** ~, lid. (Bol, Chil, Arg, Urug): lhát, podvádět, klamat; (2) lid. (Bol, Chil): omotat si kolem prstu; ► snažit se zapůsobit na někoho, nebo něco ospravedlnit, prostřednictvím falešných činů nebo nejistých argumentů; (DA).

pata, f. (1) **meter la** ~, lid. (Salv, Nik, Pan, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol): bez plánování otěhotnět; (2) lid. (Salv, Nik, Kost, Per): šlápnout na plyn; ► docílit, aby vozidlo zrychlilo; (3) lid. (Hond): bez plánování otěhotnět; (DA).

pesada, f. (1) **meter la** ~, lid. (Urug): zatlačit na někoho; ► pro získání něčeho; (DA).

pluma, f. (1) **meter la** ~ (Ven): dospět k závěru; (DA).

púa, f. (1) **meter la** ~, lid. (Arg, Urug): vnášet neshody mezi dvě osoby; (DA).

punta, f. (1) **meter la** ~, lid. (Chil): snažit se podvádět; (DA).

puñalada, f. (1) **meter la** ~ (Nik, Bol): zradit, podvést někoho; (DA).

reata, f. (1) **meter la** ~, vulg. (Mex): uškodit někomu nebo obtěžovat někoho; (DA).

trompa, f. (1) **meter la** ~, lid. (Guat): vmísit se do rozhovoru; (DA).

yuca, f. (1) **meter la** ~, lid. (Per, jižBol): podvést, viz též: *meter el dedo*; (2) lid. (Guat, Bol): souložit, mít pohlavní styk; (3) lid. (Guat): mít v něčem úspěch; (4) lid. (Guat): viz též: *meter el nebo*; (5) lid. (Pan): obtěžovat, podvést někoho nebo uškodit někomu; (DA).

labia, f. (1) **meter** ~, lid. (Ekv): mazat med kolem huby; ► oklamat někoho pěknými slovy; (DA).

23ever, m. (1) **meter** ~ (Nik, Pan, Dom): spočítat si; ► provést aritmetickou operaci pro výpočet nákladů nebo výnosů; (DA).

corral, m. (1) **meter las cabras al** ~, lid. (Portor): vyděsit se něčeho, nebo vyděsit někoho; (DA).

meter, tr/intr. (1) ~ **las cuatro**, lid. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Portor, Kol, Ekv, Per, Bol): udělat chybu, seknout se; ► nevhodně nebo nemístně jednat; (DA).

pata, f/pl. (1) **meter las cuatro** ~s, lid. (Pan, Dom, Portor, Bol): udělat chybu, seknout se; ► nevhodně nebo nemístně jednat; (DA).

andar, intr. (1) **meter las de** ~, lid. (Hond, Nik, Kost, Ekv): zkazit; (DA).

caminar, intr. (1) **meter las de** ~, eufem. (Hond, Nik, Kol, Urug): udělat chybu; (DA).

extremidad, f/pl. (1) **meter las** ~es, lid. (Guat): překročit hranice, zajít příliš daleko; ► nevhodně nebo nemístně jednat; (DA).

mano, f/pl. (1) **meter las** ~s, lid. (Guat): strkat nos někam; ► vmísit se do rozhovoru nebo záležitosti; (DA).

mano, f/pl. (1) **meter las** ~s **en la candela** (Pan, Kol): dát ruku do ohně; ► velmi někomu důvěřovat a garantovat to před ostatními; (2) (Pan): podržet někoho; ► postavit se za někoho nebo ho podpořit s úplným přesvědčením; (DA).

paila, f/pl. (1) **meter las** ~s, eufem. (Hond): splést se, udělat něco špatně; (DA).

pata, f/pl. (1) **meter las** ~s, lid. (Guat, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Kol, Ekv, Chil, Par): udělat botu; ► nevhodně nebo nemístně jednat; (2) lid. (Guat): splést se; (DA).

quimba, f/pl. (1) **meter las** ~s, lid. (střKol): udělat botu; ► dělat nebo říkat něco nevhodné nebo mylné; (DA).

uña, f/pl. (1) **meter las** ~s, lid. (Guat, Hond, Nik, Pan, Bol): mít dlouhé prsty; ► krást nebo podvádět; (DA).

leña, f. (1) **meter** ~ **al fuego**, lid. (Nik, Kost, Dom, Portor, Kol, Bol, Par, Urug): přilévat olej do ohně; ► nabádat někoho, aby vystupoval proti někomu nebo něčemu; (DA).

letra, f. (1) **meter** ~ (Per): prohodit slovíčko; ► navázat s někým rozhovor s cílem přesvědčit ho; (DA).

leva, f. (1) **meter** ~ (Hond): v jeden den vyhrát všechny sázky v kartách; (DA).

línea, f. (1) **meter** ~ (Kub): lhát, podvádět někoho; (DA).

casco, m/pl. (1) **meter los ~s**, lid. (Guat): dělat chyby; (2) lid. (Pan): seknout se, udělat chybu; ► udělat nějakou nerozvážnost; (DA).

cuerno, m/pl. (1) **meter los ~s**, lid. (Urug): nasadit parohy; ► podvést někoho ve vztahu; (DA).

boca, f. (1) **meter los dedos a la ~**, lid. (Kol, Bol): pod sladkým medem trávit lidi jedem; ► podvést někoho s falešnými očekáváními; (DA).

ganchito, m/pl. (1) **meter los ~s**, lid. (Par, Arg): připsat si na účet; ► zpronevěřit, nepatřičně si přivlastnit něco cizího, především svěřené peníze; (DA).

garfio, m/pl. (1) **meter los ~s**, lid. (Arg): viz: *meter los ganchos*; (DA).

huevo, m/pl. (1) **meter los ~s en un tornillo** (Kub): házet flintu do žita; ► rezignovaně přijmout nějakou nepříjemnou nebo otravnou situaci; (DA).

mocho, m/pl. (1) **meter los ~s** (Portor, Dom): lhát, podvádět; (DA).

mono, m/pl. (1) **meter los ~s**, lid. (Portor, sevKol): opít rohlíkem, šálit; ► podvést někoho vyprávěním lží; (DA).

cuerpo, m. (1) **meter los monos en el ~**, lid. (Kub): znepokojit někoho, způsobit, aby jiný ztratil klid; (DA).

machorrucio, m. (1) **meter ~**, lid. (zápKol): podvést někoho; (DA).

muela, f. (1) **meter ~**, lid. (Kol): dát se do něčeho, zakousnout se; ► pustit se, přistoupit k nějaké záležitosti; (2) lid. (Kub): hodně mluvit; (3) lid. (Kub): snažit se někoho přesvědčit; (DA).

ñeque, m. (1) **meter ~**, lid. (Ekv): jet naplno; ► namáhat se, usilovat, aby něco dobře dopadlo; (DA).

pala, f. (1) **meter ~** (Kub): zamlžovat něco; ► vstoupit do nějaké situace, záležitosti nebo nápadu, aby se odklonily od pravdy; (DA).

caldero, m. (1) **meter para el ~** (Kub): snažit se někomu uškodit prostřednictvím nějakého rituálu nebo obřadu; ► v některých náboženských rituálech afrického původu; (DA).

penca, f. (1) **meter ~**, lid. (Chil): přísně někoho pokárat; (DA).

pico, m. (1) **meter ~** (Ekv): strkat nos, zobák někam; ► vyjádřit se k věci, především, bez vyzvání k tomu; (DA).

pita, f. (1) **meter ~ para sacar listón** (Guat, Hond): nadhodit, nastínit určité téma rozhovoru; ► aby převyprávělo, na co se někdo nechce ptát přímo; (DA).

púa, f. (1) **meter ~**, lid. (Bol, Arg, Urug): viz: *meter la púa*; (DA).

puya, f. (1) **meter ~** (Portor): odhalit zločince, pachatele; (DA).

retroceso, m. (1) **meter ~**, hanl. (Hond): stát se homosexuálem, gayem; (DA).

tijeras, f/pl. (1) **meter ~**, lid. (Guat): drbat, šířit klepy; ► pomlouvát, kritizovat jiné; (DA).

tupido, m. (1) **meter ~** (Hond, Salv): vyšřavit se; ► usilovně, úporně, tvrdě pracovat; (2) lid. (zápBol): nasát, zlít se; ► požit velké množství alkoholických nápojů za krátký čas; (3) lid. (zápBol): vyšřavit se; ► vykonávat tvrdě a usilovně nějakou aktivitu; (DA).

ají, m. (1) **meter un ~ en el pote**, lid., vulg. (Chil): sypat sůl do rány; ► působit na citlivost nebo nedůtklivost někoho; (DA).

cañazo, m. (1) **meter un ~**, lid. (Kol): zahrnout někomu, podvést někoho; (DA).

chivo, m. (1) **meter un ~**, lid. (Dom): lhát, říkat lež; (DA).

jaretazo, m. (1) **meter un ~**, lid. (Kost): oženit se pro peníze; ► oženit se se zámožnou ženou, pro dosažení příznivějšího ekonomického postavení; (DA).

paquete, m. (1) **meter un ~**, lid. (Kub, Portor): lhát; (DA).

escapada, f. (1) **meter una ~** (Kol): odskočit si na krátkou procházku; ► jít na procházku k nedalekému místu; (DA).

yuca, f. (1) **meter una ~**, lid. (Nik, Kost, Pan, Bol): lhát; (2) (Nik): vyhrožovat ublížením; (DA).

vicio, m. (1) **meter ~** (Per): způsobit nepořádek, rámus; (DA).

violín, m. (1) **meter ~ en bolsa**, lid. (Arg, Urug): sbalit fidlátka; ► zanechat nebo neplést se do nějaké záležitosti nebo situace; (DA).

meter, tr/intr. (1) **~le**, lid. (Mex, Pan, Ven, Per, Urug, Salv, Bol, Chil): opřít se do toho, věnovat se výrazným nebo výjimečným způsobem nějaké činnosti; (2) lid. (Mex, Pan, Urug): spěchat; (DA).

coco, m. (1) **meterle** ~ (Nik, Pan, Kub): lámat si hlavu; ► velmi na něco myslet nebo snažit se porozumět něčemu; (DA).

duro, m. (1) **meterle** ~, lid. (Guat, Hond, Salv, Kost, Pan, Dom, Portor, Kol, Per, Bol, Par, Urug): tvrdě pracovat; (2) (Hond, Salv, Per, Bol, Par, Urug): tvrdě pracovat; ► vytrvat, vydržet, více se usilovat; (DA).

chino, m. (1) **meterle** ~ (Hond, Pan, Dom): okrást někoho; ► chytit ho za krk a vzít mu, co má v kapsách; (DA).

pico, m. (1) **meterle el** ~ (Dom): chytit za pačesy; ► rozhodně přistoupit k nějaké situaci, především pokud je problematická; (DA).

sombrero, m. (1) **meterle el** ~ (Guat): trestat někoho; (DA).

mano, f. (1) **meterle la** ~ (Nik, Dom): podat pomocnou ruku; ► pomoci někomu; (2) lid. (Pan): bít, zbit někoho; (DA).

pata, f. (1) **meterle la ~ a un carro** (Hond): jet až nadoraz; ► zrychlit na maximum; (DA).

pelo, m/pl. (1) **meterle los ~s para adentro**, lid. (Pan, Dom): stát někomu vlasy na hlavě; ► vyděsit, vystrašit někoho; (DA).

miedo, m. (1) **meterle al ~ substo**, lid. (Kub): odstrašovat, nahánět strach; ► být velmi ošklivý člověk; (DA).

pierna, f. (1) **meterle** ~ (Nik): pohnout kostrou; ► zrychlit, urychlit to, co se dělá; (DA).

pluma, f. (1) **meterle** ~ (Hond, Nik, Bol): spočítat si; ► počítat náklady na něco; (2) lid. (Guat, Nik): promyslet, zvážit, popřemýšlet; ► nezavrhnout něco bez přemýšlení; (DA).

trago, m. (1) **meterle** ~, lid. (zápBol): popít, (dát si hlt); ► požit alkoholické nápoje; (DA).

fogonero, m. (1) **meterse a** ~ (Salv): vystrkovat růžky; ► vyvolat spory nebo souboje; (DA).

gallo, m. (1) **meterse a ~ bravo** (Guat): vystrkovat růžky; ► vyvolat spory nebo souboje, provokovat; (DA).

pavo, m. (1) **meterse a** ~ (Ven): chovat se jako malé dítě; ► napodobovat dospělou osobou návyky a zvyky dítěte; (DA).

meterse, tr/zvrat. (1) ~ **a vivo** (Guat, Pan): frajeřit; machrovat; ► chlubit se; (2) (Pan): chytit příležitost za pačesy; ► chtít využít nějakou situaci; (DA).

monte, m. (1) **meterse ~ al sin machete** (Hond): pouštět se na moře bez vesla; ► dělat něco bez znalosti nebo bez vhodných nástrojů; (DA).

rancho, m. (1) **meterse al** ~, lid. (Kol): kecat do toho, vměšovat se, cpát se, plést se do života nebo činnosti jiných bez jakéhokoliv oprávnění; (DA).

ala, m. (1) **meterse bajo el** ~ (Urug): být pod křídly; ► získat si někoho důvěru nebo ochranu, viz též: *meterse en la ala*; (DA).

cabo, m. (1) **meterse como ~ de hacha** (Nik): strkat nos tam, kam se nemá; ► míchat se, plést se do čeho se nepřísluší, viz též: *meterse de entrépito*; (DA).

pobreza, m. (1) **meterse como la** ~ (Hond, Nik): strkat nos tam, kam se nemá; ► míchat se, plést se do čeho se nepřísluší, viz též: *meterse de entrépito*; (DA).

entrépito, m. (1) **meterse de** ~ (Ven): strkat nos tam, kam se nemá; ► míchat se, plést se do čeho se nepřísluší; ■ Syn.: *meterse como cabo de hacha, meterse como la pobreza*; (DA).

agua, m. (1) **meterse el** ~ (Hond): přijít někdo nežádoucí na schůzku; ■ Syn.: *meterse el ganado*; (DA).

ganado, m. (1) **meterse el** ~ (Hond): přijít někdo nežádoucí na schůzku, viz též: *meterse el agua*; (DA).

brisca, f. (1) **meterse en** ~, venk., lid. (Portor): uprchnout, utéct; (DA).

candela, f. (1) **meterse en** ~ (Kub, Dom): zaplést se; ► do obtížné nebo riskantní situace; (DA).

cócora, f. (1) **meterse en** ~ (Dom): vystrašit se, mít strach; (DA).

ala, m. (1) **meterse en el** ~, lid. (Hond, Salv): být pod křídly; ► získat si něčí důvěru nebo ochranu; ■ Syn.: *meterse bajo el ala*; (DA).

cañal, m. (1) **meterse en el** ~ (Hond): opít se; (DA).

comején, m. (1) **meterse en el** ~ (Hond): zaplést se; ► do nějaké záležitosti nebo problému; ■ Syn.: *meterse en honduras*; (DA).

honduras, m. (1) **meterse en** ~ (Guat, Pan, Urug): zaplést se; ► do nějaké záležitosti nebo problému; ■ Syn.: *meterse en el comején*; (DA).

julepe, m. (1) **meterse en ~**, lid. (Dom): vyrazit si; ► jít na flám; (DA).

grande, f. (1) **meterse en la ~**, lid. (Kol): zaplést se; ► zamotat se do nějaké komplikované situace; ■ Syn.: *meterse en la vacaloca*; (DA).

vacaloca, f. (1) **meterse en la ~**, lid. (Kol): zaplést se; ► zamotat se do nějaké komplikované situace; ■ Syn.: *meterse en la grande*; (DA).

plata, f. (1) **meterse en ~** (Dom): přijít si na slušný balík, obohatit se, získat hodně peněz; (DA).

caíte, m/pl. (1) **meterse en sus ~s** (Hond, Nik): vcítit se; ► mít s někým pochopení; (DA).

cusuco, m. (1) **meterse en un ~** (Hond, Salv): zaplést se; ► vytvořit si nějaký problém; ■ Syn.: *meterse en un rollo, meterse en un tamal*; (DA).

forro, m. (1) **meterse en un ~**, lid. (Chil): namočit se do něčeho; ► dostat se do potíží a komplikací; ■ Syn.: *meterse en un hormiguero*; (DA).

hormiguero, m. (1) **meterse en un ~** (Guat): namočit se do něčeho; ► dostat se do potíží a komplikací, viz též: *meterse en un forro*; (DA).

rollo, m. (1) **meterse en un ~** (Hond, Nik): zaplést se; ► vytvořit si nějaký problém, viz též: *meterse en un cusuco*; (DA).

tamal, m. (1) **meterse en un ~** (Hond, Kost): zaplést se; ► vytvořit si nějaký problém, viz též: *meterse en un cusuco*; (DA).

caballo, m/pl. (1) **meterse entre las patas de los ~s** (Nik, Pan, Kub, Dom): namočit se do něčeho; ► dostat se do komplikované situace; (DA).

billete, m. (1) **meterse un ~**, lid. (Ven): přijít si na slušný balík, vydělat, získat nebo dostat hodně peněz; (DA).

puñal, m. (1) **meterse un ~** (Ven): cpát do hlavy; ► hodně studovat v krátkém čase učivo, látku na zkoušku; (DA).

tabaco, m. (1) **meterse un ~** (Portor): hulit, kouřit marihuanu; (DA).

bomba, f. (1) **meterse una buena ~** (Guat, Per): dobře se opít; (DA).

agua, m. (1) **metérsele el ~**, lid. (Kost): přetočit se komu tachometr; chovat se jako blázen; ► náhle si osvojit neobvyklé chování; (2) lid. (Kost): umanout si; vzít si něco do hlavy; (DA).

canoa, f. (1) **metérsele el agua a la ~** (Hond): homosexuálně orientovaný; o muži, člověku; (DA).

cabra, f/pl. (1) **metérsele las ~s**, lid. (Kost): zpanikařit; (DA).

culo, m. (1) **metérselo y sacárselo del ~** (Nik): lézt někomu do zadku; ► dělat něco, co chce někdo jiný; (DA).

meter, tr. (1) **metérselos**, lid. (Salv, sevKol): kopnout do sebe; ► pravidelně pít sklenku, několik doušek alkoholu; (DA).

aguja, f. (1) **no meter ~ sin hilo**, lid. (Pan): nepřeložit křížem ani stéblo; ► nevykonat nic bez dosažení zisku; (DA).

lomo, m. (1) **solo meter el ~** (Hond): nastavit hřbet; ► nechat se bít nebo být urážený; (DA).

guarapo, m. (1) **meter caña para sacar ~**, lid. (Pan): pod sladkým medem trávit lidi jedem; ► slovně nebo jednáním vystupovat vůči nebo proti někomu, s cílem dosáhnout určitý zisk; (DA).

meter, tr. (1) **meterla hasta donde dice collins**, lid. (Hond, Nik): být na omylu; ► vážně se mýlit; (DA).

hierba, f. (1) **meterse a brujo sin conocer la ~** (Hond, Ven): udělat kozla zahradníkem; ► dělat něco, aniž by byl znalec nebo odborník; (DA).

cuchareta, f. (1) **meter la ~**: udělat kozla zahradníkem; ► zapojit někoho do věcí, které mu nepřísluší, viz též: *meter cuchareta*; (DA).

casaca, f. (1) **meter ~**: snažit se někoho oklamat, dělat uvěřitelným to, co není; viz též: *meter cuento*; (DA).

chambón, m. (1) **pisar el ~**: zrychlit vozidlo šlápnutím na plyn, viz též: *meter chambón*; (DA).

colmillo, m. (1) **meter el ~**: požadovat více než je stanoveno za nějaké zboží nebo službu, viz též: *meter el diente*; (DA).

huevo, m. (1) **meter el ~ doblado**: ublížit někomu nebo obtěžovat někoho, viz též: *meter el huevo*; (DA).

paloma, f. (1) **meter la ~**, lid. (Guat): ublížit někomu nebo obtěžovat někoho, viz též: *meter el nebo*; (DA).

verga, f. (1) **meter la ~**, vulg. lid. (Guat): ublížit někomu nebo obtěžovat někoho, viz též: *meter el nebo*; (DA).

yuca, f. (1) **meter la ~**: ublížit někomu nebo obtěžovat někoho, viz též: *meter el nebo*; (DA).

carne, m. (1) **meter la de asar ~**: ublížit někomu nebo obtěžovat někoho, viz též: *meter la de asar*; (DA).

mirar, intr. (1) **¡mira nada más!** (Mex): podívej; ► vzbudit pozornost nebo zdůraznit něco; (DA).

huevo, m. (1) **mirar a ~** (Chil): podcenit, podhodnotit někoho; (DA).

chueco, m. (1) **mirar ~**, lid. (Pan, Bol): křivě se dívat, dívat se skrz prsty?; ► dívat se na někoho s nedůvěrou a odporem; (DA).

moco, m. (1) **mirar como un ~**, lid. (Kol): brát méněcenně, opovrhovat někým; (DA).

pata, f/pl. (1) **mirar con las ~s** (Hond): zacházet s někým s opovržením; (DA).

huevo, m. (1) **mirar con ojo(s) de gallina que acaba de poner un ~** (Hond): vyvalovat oči; ► upřeně se dívat, civět na někoho; (DA).

turunca, f. (1) **mirar con ojos llenos de puñales y de ~s** (Hond): dívat se na někoho s nenávistí; (DA).

ganchete, m. (1) **mirar de ~** (Hond): dívat se na někoho s opovržením; (DA).

menos, adv. (1) **mirar de ~** (Mex, Guat, Salv, Nik): podcenit někoho; (DA).

nariz, m. (1) **mirar el derecho de su ~** (Guat): znepokojovat se pouze tím, co bezprostředně někoho ovlivňuje, především jde-li o zisk; (DA).

coca, f. (1) **mirar en (la) ~** (Bol): předpovídat věštcem něčí štěstí, s použitím hrstky lístků koky; (DA).

menos, adv. (1) **mirar en ~** (Arg, Chil): dívat se na někoho svrchu; ► považovat někoho za méně důležitého nebo, nadřazovat se; (DA).

feo, adj. (1) **mirar ~** (Pan): křivě se dívat; ► směřovat k někomu nebo něčemu pohrdavý nebo opovržený pohled; (DA).

gato, f/pl. (1) **mirar ~s aparejados** (Guat): mít negativní předsudek, dívat se přes prsty; ► negativně, pesimisticky myslet nebo soudit něco, i když k tomu nejsou jasné důvody, viz též: *mirar micos aparejados*; (DA).

hueco, m. (1) **mirar ~** (Kub): šmírovat, tajně, skrytě pozorovat cizí intimní scény; (DA).

cuadro, m/pl. (1) **mirar la luz a ~s** (Guat): sedět v base, být ve vězení; (DA).

mico, m/pl. (1) **mirar ~s aparejados** (Guat): dívat se přes prsty; ► negativně, pesimisticky myslet nebo soudit něco, i když k tomu nejsou jasné důvody; ■ Syn.: *mirar gatos aparejados*; (DA).

aire, m. (1) **mirar monos en el ~** (Hond, Salv): strašit ve věži; ► mít halucinace; ■ Syn.: *mirar ratones en bicicleta*; (DA).

adentro, adv. (1) **mirar para ~** (Arg, Urug): spát; (DA).

ratón, m/pl. (1) **mirar ~ones en bicicleta**, lid. (Hond): strašit ve věži; ► mít halucinace, viz též: *mirar monos en el aire*; (DA).

rayado, -da, adj. (1) **mirar ~**, lid. (svKol): dívat se křivě, s averzí nebo nedůvěrou; (DA).

mirar, intr. (1) **de mírame y no me tentés** (Guat): velmi křehký; (DA).

cacha, f. (1) **¡mirá qué ~!** (Hond): jaká opovážlivost; (DA).

caso, m. (1) **¡miren qué ~!**, lid. (Portor): jaké překvapení; (DA).

mirasiete, m/f. (1) (Salv): šilhavý člověk; (DA).

mirasol, m. (1) (Pan, Ven, Urug): bukač jihoamerický; ► *Botaurus pinnatus*; pták, až 80 cm dlouhý, hnědé barvy, v horní části mramorovaný, má černou korunku a bílé hrdlo s hnědými pruhy; (2) (Bol, Urug): bukáček; ► *Ixobrychus*; brodivý pták, až 35 cm dlouhý, hnědé barvy s narudlými fleky na hřbetu, hnědé pruhy na břichu, korunka i ocas černé barvy, špičatý zobák; (3) m. (Portor): trs banánů nebo nedozrálé zelené banány guineos; ► jejichž špičky jsou otočeny k slunci; (DA).

menudo, -da, adj. (1) **mirasol ~** (Pan): viz: *garza enana*; (DA).

mireya, m. (1) (Nik): homosexuál; (DA).

miri, f. (1) (Hond): setkání všech členů gangu, kriminální organizace; (DA).

mirian, f. (1) (Salv): polovina něčeho; (DA).

misa, f. (1) **de campal** ~ (Ekv): mše pod širým nebem; ► koná se na otevřeném místě pro mnoho lidí; (2) ~ **de aguinaldos** (Portor, Ven): adventní mše; ► koná se před Vánoce, zpívají se na ní koledy; (3) ~ **de honras** (Ekv): mše; ► koná se na počest zesnulého; (4) ~ **de mes** (Nik, Pan, Kol, Ekv, Per, Bol): pobožnost; ► koná se za měsíc od úmrtí nějakého člověka; (5) ~ **de nueve días** (Mex, Nik, Pan): pobožnost; ► koná se za devět dní od úmrtí nějakého člověka; (6) ~ **de ocho días** (Salv, Bol): pobožnost; ► koná se za osm dní od úmrtí nějakého člověka; (7) ~ **de ponchito**, venk. (szArg): ceremonie vesničanů; ► procese na počest nějakého světce; (8) ~ **de salud** (Pan, Dom, Per, Bol): pobožnost; ► která je obětována za zdraví někoho nemocného; (9) ~ **del Niño** (Ekv): bohoslužba, na počest Božího dítěte; ► koná se mezi Vánoce a karnevalovými oslavami, které předcházejí půstu; (10) ~ **suelta** (Portor): neznámá částka peněz, která nepatří mezi oficiální účty; (11) **en** ~ (Hond, Nik): vztahující se k pozorné nebo hlídající osobě; (12) ~ **negra** (Hond, Nik): setkání na spiknutí, spolčení se; (13) **ni a** ~ (Ekv): nikam; (14) **en** ~ **solo el cura toma vino** (Hond): co je dovoleno pánovi, není dovoleno kmánovi; ► privilegia, výsady jsou jen pro některé osoby, které mají peníze, moc, postavení nebo vědomosti; (DA).

mojar(se), tr/zvrat. (1) (Hond, Kub, Dom, Chil, Portor): podplatit někoho; (2) lid. (Per): dát gól ve fotbale; (3) intr/zvrat. (Kub): namočit se; ► v podnikání, mít nějaké výhody nebo zisk, obvykle nelegální formou; (4) tr/zvrat. (Portor): namočit se; ► v podnikání: mít nějaké výhody nebo zisk, obvykle nelegální formou; (5) tr/zvrat. (Kost): namočit někoho; ► poškodit někoho, uškodit někomu v podnikání nebo dohodě; (DA).

garguero, m. (1) **mojar el** ~ (Urug): požit alkoholický nápoj; (DA).

gargüero, m. (1) **mojar el** ~ (Bol): požit alkoholický nápoj; (DA).

payaso, m. (1) **mojar el** ~, lid. (Per): u muže: zasunout, mít pohlavní styk; (DA).

brocha, f. (1) **mojar la** ~, lid. (Mex, Bol): u muže: zasunout, mít pohlavní styk; (DA).

camiseta, f. (1) **mojar la** ~ (Bol, Chil, Par): zapotit se; ► ve sportu, velmi se snažit v průběhu soutěže; (2) (Bol, Chil, Urug): zapotit se; ► velmi se snažit v nějaké činnosti; (DA).

hilacha, f. (1) **mojar la** ~ (Salv): souložit, mít pohlavní styk; (DA).

mano, f. (1) **mojar la** ~ (Dom, Ven): podplatit někoho; (DA).

sardina, f. (1) **mojar la** ~, vulg. (Kost): souložit, mít pohlavní styk; (DA).

potito, m. (1) **mojarse el** ~ (Chil): převzít iniciativu v nějaké činnosti nebo rozhovoru, odvážit se k něčemu; (DA).

poto, m. (1) **mojarse el** ~ (Chil): převzít iniciativu v nějaké činnosti nebo rozhovoru, odvážit se k něčemu, viz též: *mojarse el potito*; (DA).

cartón, m/pl. (1) **mojarse los ~ones** (Portor): vstoupit do stejné řeky; ► znovu se dopouštět něčeho; (DA).

canoa, f. (1) **mojársele la** ~ (Hond, Salv, Nik, Pan, Kol, Ekv, Chil): u muže: vyjádřit tendenci k homosexualitě; (DA).

papa, m/pl. (1) **no mojarse ni con las ~s** (Portor): odejít s prázdnou; ► nemít z ničeho prospěch, nedosáhnout toho, co si někdo přeje; (DA).

mojarra, f. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan): kančík; ► *Cichlasoma*, sladkovodní ryba, až 18 cm dlouhá, s plochým tělem, má velmi ceněné maso; ■ Syn.: *conga*; (2) (Kol): ostušníček; ► *Eugerres*, ryba, až 40 cm dlouhá, s plochým vysokým tělem a tenkými pruhy; má velmi ceněné maso; ■ Syn.: *mojarra periche*; (3) (Arg, Urug): tetra; ► *Astyanax*, malá sladkovodní ryba, se stlačeným tělem a velkýma očima; ■ Syn.: *mojarrita*; (4) (jižHond, Salv): ostušníček; ► *Diapterus olisthotomus*, mořská ryba, až 30 cm dlouhá, převážně stříbrné barvy, s tóny zelené, vypouklý hřbet, rozdvojený ocas; ■ Syn.: *mojarra aplastada*, *patao*; (5) (Portor): mořská ryba, viz též: *espuela*; (6) f. (Guat, Hond): stříh koňské hřívy ve tvaru poloviny rybí siluety; (7) ~ **amarilla** (Kol): ryba, vruzozubec; ► *Petenia kraussii*, sladkovodní ryba, až 30 cm dlouhá, špičaté hlavy, žluté nebo světle hnědé barvy, má velkou černou skvrnu ve tvaru puntíku a další charakteristickou, stejné barvy v horní polovině ocasní ploutve; (8) ~ **aplastada** (Kub): ostušníček, viz též: *mojarra*; (9) ~ **blanca** (Guat): ostušníček žlutoploutvý; ► *Gerres cinereus*, stříbrně bílé barvy; ■ Syn.: *muniam*, *pupila*; (10) ~ **negra** (Kol): ryba, vruzozubec; ► *Petenia umbrifera*, sladkovodní ryba až 50 cm dlouhá; (11) (Guat): kančík; ► *Cichlasoma macracanthum*, jedlá, sladkovodní ryba, tmavé barvy, žijící

v řekách se spádem do Pacifiku; **(12) ~ periche** (Per): ostušníček, viz též: *mojarra*; **(13) como la ~** (Guat): průměrně, ne příliš dobře; ► vztahující se k náladě; (DA).

conga, f. **(1)** kančík, viz též: *mojarra*; (DA).

mojarrita, f. **(1)** tetra, viz též: *mojarra*; (DA).

patao, m. **(1)** ostušníček, viz též: *mojarra*; (DA).

muniamá, f. **(1)** ostušníček žlutoploutvý, viz též: *mojarra blanca*; (DA).

pupila, f. **(1)** ostušníček žlutoploutvý, viz též: *mojarra blanca*; (DA).

mona, f. **(1)** (Mex): kus pazdeří nebo toaletního papíru; ► namočený do chemického rozpouštědla, které se vdechuje a používá jako droga; **(2)** (Kol): marihuana; **(3)** (sevMex): keř; ► *Ungnadia speciosa*, až 5 m vysoký, tenké kůry, sivé nebo hnědé barvy, růžové, velmi aromatické květy; ■ Syn.: *monillo*; **(4)** (Salv): ananas, plod ananasovníku; **(5)** (Nik, střKol): kartička; ► kopie, reprodukce obrázku, malby nebo fotografie, malých rozměrů na papíře nebo kartonu, určená pro dětské hry a sbírky; **(6)** f. (Portor): imitace, napodobování chování nebo zvyků jiných osob; **(7)** f. (sevKol): těžké kladivo; ► s kulatou hlavou, které používají kováři nebo zedníci; **(8)** f. (Hond): káča, vlček; ► velká dětská hračka ploché hlavy; **(9)** (Nik): malá dětská hračka, káča, vlček; **(10)** f. (Salv): divoká husa; **(11)** f., vulg. (Salv): penis; **(12) ~ de traquear** (Dom): kohout, který se používá na zahájení boje s jiným, který se tímto způsobem snaží trénovat; **(13)** (Dom): fackovací panák; ► osoba, která je často týraná jinou bez kladení odporu; **(14) como la ~**, lid. (Per, Bol, Par, Arg, Urug, Chil): ledabyle, zle, špatně nebo nedbale, nepozorně; ► vztahující se k způsobu, jak něco dělat; ■ Syn.: *para la mona*; **(15)** lid. (Per, Bol, Par, Arg, Urug, Chil): jako přízrak, mátoha; ► vztahující se ke skleslé, smutné nebo deprimované osobě; **(16)** lid. (Per, Bol, Par, Arg, Urug): v nejisté ekonomické situaci; **(17)** lid. (Per, Bol, Par, Arg, Urug): na šrot; ► vztahující se k věci ve špatném stavu; **(18)** lid. (Per, Bol, Arg, Urug): jako Lazar; ► vztahující se k nemocné osobě; **(19) ni por la ~** (Pan): v žádném případě; **(20) para la ~** (Chil, Urug): ledabyle; ► špatně nebo nedbale, nepozorně, viz též: *como la mona*; (DA).

monillo, m. **(1)** keř, viz též: *mona*; (DA).

mono, m. **(1)** lid. (Mex, Bol, Chil): karta; ► ze španělské nebo anglické karetní hry baraja, na které je zobrazená lidská postava; **(2)** m. (Ven, Bol): žolík; ► karta, která může převzít hodnotu jakékoliv jiné; **(3)** (střKol, Bol): kreslený film; kreslený vtíp; ► vtípný obrázkový seriál nebo sekvence kreslených vtípů s rozvíjením příběhu; **(4)** (Chil): kreslený obrázkový film nebo seriál, především určený pro děti; **(5)** m., lid. (Mex, Chil): ženské přirození; **(6)** m. (Ven): velký dluh, těžký splatit; **(7)** m. (Portor, Chil): imitace, napodobování chování nebo zvyků jiných osob; **(8)** m. (Chil): *joint*; ► cigareta s tabákem, do kterého se přidá kokain nebo jiná sušená droga; **(9)** m. (sevChil): tuňák chilský; ► *Sarda chilensis*, jedlá ryba, robustní tělo, s šikmými černými pruhy na hřbetě; **(10)** lid. (Chil): oblečení, prádlo a věci osobní potřeby; **(11)** m. (Bol): bažant; ► voják, který začíná svou vojenskou službu; **(12)** m. (Pan): overall; ► jednoduchý pracovní oděv, který se používá při různých profesích; **(13) ~ con ametralladora** (Urug): velmi nebezpečný člověk; ► především proto, že je velmi nedůsledný, nevědomý, viz též: *mono con navaja*; **(14) ~ con cabeza** (Chil): nedotčená osoba nebo nepoškozená věc; **(15) ~ con gillette** (Bol, Chil): velmi nebezpečný člověk, především proto, že je velmi nedůsledný, nevědomý, viz též: *mono con navaja*; **(16) ~ con navaja**, lid. (Bol, Chil, Arg, Urug): velmi nebezpečný člověk; ► především proto, že je velmi nedůsledný, nevědomý; ■ Syn.: *mono con ametralladora*, *mono con gillette*, *mono con revolver*; **(17) ~ con revolver** (Urug): velmi nebezpečný člověk; ► především proto, že je velmi nedůsledný, nevědomý, viz též: *mono con navaja*; **(18) ~ deportivo** (Kub, Ven): sportovní souprava; ► sportovní oblečení sestávající z dlouhých kalhot a bundy; **(19) ~ gordo** (Pan): velká ryba; ► zkorumpovaný člověk, především ve vládní sféře; **(20) ~ mayor** (výchBol, Chil): dětská hra; ► jeden z účastníků vykonává pohyby nebo gesta, které mají ostatní napodobovat; **(21) ~ porfiado** (Chil): houževnatý člověk; ► snaží se čelit životním změnám, i kdyby měl selhat; **(22) ~s animados** (Chil): kreslené postavičky, animované, kreslené obrázky; **(23) con los ~s**, lid. (Chil): ve špatné náladě, rozhněvaný; ► o člověku; **(24) el ~ más feo se come el mejor zapote**, lid. (Chil): největší darebák slíže smetanu; (DA).

mono, -na, m/f. **(1)** (Mex): feták; ► člověk, který často inhaluje rozpouštědlo, nebo je pod jeho vlivem; **(2)** adj/subst. (Kol): blondák; **(3)** adj. (Kol): blond, plavý; ► vztahující se k vlasům;

(4) m/f., lid. (Salv): chlapec, děvče; (5) adj/subst., lid. (Par): rošťák, šibal; ► zlobivá, neposedná osoba, především dítě; (6) subst/adj., lid., hanl. (Per, Chil): Ekvádorec, Ekvádorka; (7) lid., hanl. (Per): ekvádorský hráč, fotbalista; (8) subst/adj. (Per): imitátor, napodobovatel; ► člověk, který imituje chování nebo zvyky jiných osob; (9) subst/adj., hanl. (Ven): hrubián; ► hrubý, nevychovaný člověk, obyčejně pochází z okraje společnosti; (10) adj., lid. (Guat, Salv): kohout nebo slepice bez ocasu; (11) adj/subst., lid., hanl. (Ekv): oslovení lidí původem z pobřeží Costy, obyvateli hor ekvádorské Sierry; (12) adj. (Pan): vybledlá černá barva; (13) lid. (střKol): kámo, vole oslovení lidí z lidové sociální vrstvy; (14) ~ **amarillo** (zápBol): kotul 30veverkovitý, viz též: *mono tití*; (15) ~ **araña** (jvMex, Hond, Nik, Pan, Kol, Ven, Ekv, Bol): chápan; ► *Ateles*, opice, až 60 cm dlouhá, má velmi dlouhý chápaný ocas, srst je hrubá, rovná, černé nebo tmavě hnědé zbarvení; ■ Syn.: *caranegra*, *chango*, *maquisapa*, *marimonda*, *marimono*, *yerré*; (16) ~ **aullador** (jvMex, Pan, Per, Bol, svArg): vřešťan černý; ► *Alouatta caraya*, opice, střední velikosti, s dlouhou srstí, černé barvy u samců, hnědé u samic, mají chápaný ocas; ■ Syn.: *carayá*, *mono congo*, *mono negro*; (17) (Mex, Guat, Hond, Nik, Pan, Ekv): vřešťan plástíkový; ► *Alouatta palliata*, opice, až 50 cm dlouhá, nepočítaje ocas, robustní a svalnaté tělo, černá srst, kromě boků, které jsou žluté, krátký krk, dlouhý, chápaný ocas; ■ Syn.: *aullador*, *congo*, *coto negro*, *mongón*, *olingó*, *saraguata*, *saraguato*; (18) ~ **bigotudo** (výchBol): tamarín vousatý; ► *Saguinus imperator*, opice, až 30 cm dlouhá, sivé barvy, s velkými bílými vousy, až 40 cm dlouhým ocasem, zářivě oranžové barvy; ■ Syn.: *emperador*, *mono emperador*; (19) ~ **emperador**: tamarín vousatý, viz též: *mono bigotudo*; (20) ~ **blanco** (Ekv): opice, viz též: *machín*; (21) ~ **capuchino** (Guat, Hond, Kol, Ven, Ekv): opice, viz též: *machín*; (22) (výchBol): opice, viz též: *martín*; (23) ~ **carablanca** (Hond, Nik, Kol): opice, viz též: *machín*; (24) ~ **choro** (Per): viz: *caparro*; (25) ~ **chorongó** (Ekv): viz: *caparro*; (26) ~ **colorado** (Per): vřešťan rezavý; ► *Alouatta seniculus*, opice, až 1 m dlouhá, s tmavě načervenalou srstí, dlouhá brada a ježaté chlupy na hlavě; ■ Syn.: *araguato*, *manechi*; (27) ~ **de noche** (Ven, výchBol): mirikina; ► *Aotus*, opice, až 47 cm dlouhá, nepočítaje ocas, hustá srst sivohnědé barvy v horní části a krémové až naoranžovělé barvy na hrudi a v dolní části ■ Syn.: *mono nocturno*; (28) ~ **fraile** (Per): viz: *fraile*; (29) ~ **hosco** (výchBol): opice, viz též: *martín*; (30) ~ **lanudo** (Kol): opice, viz též: *churuco*; (31) ~ **leoncito** (Per): kosman zakrslý; ► *Callithrix pygmaea*, opice, až 18 cm dlouhá, dlouhý chvost, srst sivé až hnědé barvy s nažloutlými odstíny v horní části nohou, ocas s načernalými prstenci; ■ Syn.: *leoncito*; (32) ~ **machín** (Ekv): opice, viz též: *churuco*; (33) ~ **micofraile** (Nik): opice, viz též: *machín*; (34) ~ **negro** (Kol, Ekv): opice, viz též: *machín*; (35) (sevHond, Pan): vřešťan černý, viz též: *mono aullador*; (36) (Pan): vřešťan mono; ► *Alouatta villosa*, velká, robustní opice, až 64 cm dlouhá, jemná srst, má krátké, silné končetiny; (37) ~ **nocturno** (Per): mirikina, viz též: *mono de noche*; (38) ~ **silbador** (výchBol): opice, viz též: *martín*; (39) ~ **tití** (Kost, Kol, Ven, Per, Urug): kotul veverkovitý; ► *Saimiri sciureus*, opice, až 30 cm dlouhá, sivě hnědé barvy, s bílou tvář, černou hlavou, má bílé a zarostlé, chlupaté uši, dlouhý, chápaný ocas; ■ Syn.: *chichilo*, *mono amarillo*; (40) ~ **ururo** (výchBol): opice, tití; ► *Callibus*, až 35 cm dlouhá, převážně hnědočervené barvy, dlouhý, chápaný ocas, který může mít až 40 cm, má relativně krátké končetiny a kulatou hlavu; (DA).

caranegra, m. (1) chápan, viz též: *mono araña*; (DA).

chango, m. (1) chápan, viz též: *mono araña*; (DA).

maquisapa, m. (1) chápan, viz též: *mono araña*; (DA).

marimonda, f. (1) chápan, viz též: *mono araña*; (DA).

marimono, m. (1) chápan, viz též: *mono araña*; (DA).

yerré, m. (1) chápan, viz též: *mono araña*; (DA).

carayá, m. (1) vřešťan černý, viz též: *mono aullador*; (DA).

mono, m. (1) ~ **congo**: vřešťan černý, viz též: *mono aullador*; (DA).

aullador, m. (1) vřešťan plástíkový, viz též: *mono aullador*; (DA).

congo, m. (1) (Nik, Kost, Pan): vřešťan plástíkový, viz též: *mono aullador*; (DA).

coto, m. (1) ~ **negro**: vřešťan plástíkový, viz též: *mono aullador*; (DA).

mongón, m. (1) vřešťan plástíkový, viz též: *mono aullador*; (DA).

olingó, m. (1) vřešťan plástíkový, viz též: *mono aullador*; (DA).

saraguata, m. (1) vřešťan plástíkový, viz též: *mono aullador*; (DA).

saraguato, m. (1) vřešťan plástíkový, viz též: *mono aullador*; (DA).

emperador, m. (1) (výchBol): tamarin vousatý, viz též: *mono bigotudo*; (DA).

araguato, m. (1) vřešťan rezavý, viz též: *mono colorado*; (DA).

manechi, m. (1) vřešťan rezavý, viz též: *mono colorado*; (DA).

leoncito, m. (1) kosman zakrslý, viz též: *mono leoncito*; (DA).

chichilo, m. (1) kotul veverkovitý, viz též: *mono titi*; (DA).

monocop, m. (1) (Salv): motocykl s jedním zadním tlumičem; (DA).

monocuco, adj. (1) lid. (sevKol): pěkný, hezký; (2) m. (sevKol): postava převlečená na karnevalu v městě Barranquilla; (DA).

monoestrellada, f. (1) (Portor): vlajka Portorika; (DA).

montar(se), intr/zvrat. (1) (Guat, Nik, Bol): ovládat někoho; (2) (Kub, Dom, Portor): zmocnit se; ► ovládat člověka nějakým vtěleným duchem; (3) tr. (Hond): vyhrát nad někým; (4) tr. (Hond): rozzlobit někoho; (DA).

anca, m. (1) **montar al** ~ (Hond, Nik): jít v kavalerii nebo jet na motocyklu za jezdcem nebo řidičem; (DA).

cacho, m. (1) **montar ~s**, lid. (Ven): mít zálety; ► být partnerovi nevěrný; (DA).

cañón, m. (1) **montar ~**, lid. (Ven): vyhrožovat, zastrašovat někoho; (DA).

cara, f. (1) **montar ~** (Chil): zatvářít se, zašklebit se; ► vyjádřit znechucení nebo odmítnutí mimikou tváře; (DA).

catarina, f. (1) **montar ~** (Nik): bít někoho, mlátit; (DA).

cuero, m. (1) **montar ~**, venk. (Hond): trápit, bičovat nebo bít někoho; (DA).

caldero, m. (1) **montar el** ~ (Kub): připravit někomu jídlo; (DA).

picazo, m. (1) **montar el** ~ (Arg): naštvat, rozzlobit se; (DA).

cólera, f. (1) **montar en la yegua ~**, lid. (Chil): naštvat, rozzlobit se; (DA).

huella, f. (1) **montar ~** (výchBol): jezdit vozidlem po okraji cesty, aby se vyhlo hlubokým kolejm po těžkotonážních vozidlech; (DA).

chica, f. (1) **montar la ~ pidona** (Portor): žádat od někoho peníze, na získání drogy; (DA).

olla, f. (1) **montar la ~** (Ven): oklamat, podvést někoho; (DA).

maceta, f. (1) **montar ~** (Hond): bít někoho; (DA).

mula, f. (1) **montar ~** (Guat): rozzlobit, rozčílit se; (DA).

penca, f. (1) **montar ~** (Hond, Salv): zmlátit někoho, naplácat, dát nakládačku někomu; (DA).

pija, adj. (1) **montar ~** (Hond, Salv, Nik): zbit, uhodit někoho; (DA).

reata, f. (1) **montar ~** (Hond, Salv, Nik): zbit, uhodit někoho; (DA).

sandino, adj. (1) **montar ~** (Salv): zbit, uhodit někoho; (DA).

cerebro, m. (1) **montar un ~** (Portor): získat drogu prostřednictvím nějaké pasti, podvodu; (DA).

llantén, m. (1) **montar un ~** (Ven): ronit krokodýlí slzy, fňukat; ► brečet, s cílem dojmout někoho a získat nějaké výhody; ■ Syn.: *montar una llorona*; (DA).

llorona, f. (1) **montar una ~** (Ven): ronit krokodýlí slzy; ► brečet, s cílem dojmout někoho a získat nějaké výhody, viz též: *montar un llantén*; (DA).

verga, f. (1) **montar ~** (Guat, Hond, Salv, Nik): zbit, uhodit někoho; (2) (Guat, Hond, Salv, Nik): porazit, přemoci někoho; (DA).

burra, f. (1) **montarse en la ~** (Hond, Nik, Kost): být na koni; ► dosáhnout politické moci, především prezidentského úřadu, předsednictví republiky; (2) lid. (Nik): zbit nebo uhodit někoho; (DA).

carreta, f. (1) **montarse en la ~**, lid. (Kost): iniciovat, zahájit několikadenní opíjení; (DA).

patín, m/pl. (1) **montarse en ~ines** (Kub): z rychlíku; ► dělat něco ve spěchu; (DA).

macho, m. (1) **montarse en su ~**, lid. (Mex, Guat, Chil): prosazovat se; ► chovat se neústupně s úmyslem prosadit si svou vůli; (DA).

tribuna, f. (1) **montarse en ~**, lid. (Portor): vystoupit s nečekaným a energickým projevem; (DA).

aparejo, m. (1) **montarse la albarda sobre el ~**, lid. (Hond): stát se, přihodit se něco nelogického, abnormálního; (DA).

maceta, f. (1) **montarse ~** (Hond): prát se ve dvou nebo více lidech; (DA).

video, m. (1) **montarse un ~**, lid. (Kol): stavět vzdušné zámky; ► představovat si věci, které nejsou skutečné; (DA).

montarse, tr. (1) **montársela** lid. (Portor, Kol): dotírat; ► neodbytně někoho rušit nebo obtěžovat; (2) lid. (Portor, Kol): vozit se po někom; ► vysmívat se někomu nebo dělat si z někoho legraci; (DA).

morder(se), tr/zvrat. (1) lid. (Hond, Salv, Nik, Mex, Guat): požadovat úplatek, podplatit někoho; ► především vysoce postavenou osobu; (2) lid. (Mex, Pan, Kub, Dom, Portor): podvést někoho; (3) tr., lid. (Urug, Per, Arg): najet kolem na obrubník; (4) intr., lid. (Nik, Bol, Chil): překousnout něco; ► potlačit bolest, hněv nebo starosti; (5) tr., lid. (zápEkv): docvaknout; ► porozumět něčemu, především tomu, co řekl mluvčí; (6) intr., lid. (Guat): rozzlobit, rozhněvat se; (DA).

amo, m. (1) **morder al ~**, lid. (Hond): zatnout zuby; překousnout; ► s nechutí s něčím souhlasit; (DA).

ajo, m. (1) **morder el ~** (Guat): zatnout zuby; překousnout; ► s nechutí s něčím souhlasit; (DA).

cabale, m. (1) **morder el ~** (Nik): neuspět v něčem, nepovést se něco; (DA).

cordobán, m. (1) **morder el ~** (Kub): pracovat; (DA).

freno, m. (1) **morder el ~**, lid. (Guat, Par, Urug): zatnout zuby; překousnout; ► snést něco s nechutí; (DA).

garrote, m. (1) **morder el ~** (Salv): natáhnout brka, bačkory; ► zemřít; (2) (Salv): popálit se o něco; ► neuspět v něčem, nepovést se něco; (DA).

leño, m. (1) **morder el ~** (Hond, Salv, Nik): překousnout něco; ► neuspět v něčem, být potupený; (DA).

llanta, f. (1) **morder la ~** (Salv): natáhnout brka, bačkory; ► zemřít; (DA).

perra, f. (1) **morder la ~** (Nik): zařezat se; ► mít kalhoty mezi hýžděmi; (DA).

ojo, m. (1) **morderse un ~**, lid. (Portor): nudit se; (2) lid. (Portor): mlčet; (DA).

morir, tr. (1) **¿quién se irá a morir?** (Salv, Dom): kdo kuje pikle; ► používá se k projevení zvědavosti o neobvyklý, zvláštní nebo intrikánský čin; (2) (Kub): koho to sem čerti nesou; ► vyjádří je překvapení, před příchodem někoho, kdo se dlouho neobjevil; (DA).

largo adj. (1) **ir a morir ~** (Nik): jít obtěžovat vedle; (DA).

raya, f. (1) **morir(se) en la ~** (Mex, Portor): zemřít statečně; ► při plnění povinnosti, bez náznaku zbabělosti; ■ Syn.: *morir en su línea*; (DA).

callado, -da, adj. (1) **morir ~** (Ven): mlčet jako hrob; ► neprozradit tajemství; (DA).

chicharra, f. (1) **morir como ~** (Nik): zemřít hlady, ale šťastný, spokojený; (DA).

chompipe, m. (1) **morir como ~** (Nik): zemřít v hospodě, upít se; ► zemřít následkem požití velkého množství alkoholu; (DA).

cucaracha, f. (1) **morir como ~** (Salv, Nik): zemřít jako žába; ► zemřít následkem pohmoždění při nějaké nehodě; (DA).

caguamo, m. (1) **morir como el ~**, vulg, lid. (Pan): zemřít při pohlavním styku; (DA).

rueda, f. (1) **morir en la ~**, lid. (Chil): držet jazyk za zuby; ► nuceně být zticha, mlčet; ■ Syn.: *morir piola*; (DA).

ley, f. (1) **morir en su ~** (Guat, Kol, Ekv, Bol, Par, Urug): zemřít za své ideály; starého psa novým kouskům nenaučíš; ► zachovat si své principy, názory nebo vady až do konce; (DA).

línea, f. (1) **morir en su ~** (Portor): zemřít statečně; ► při plnění povinnosti, bez náznaku zbabělosti, viz též: *morir(se) en la raya*; (DA).

piola, f. (1) **morir ~**, lid. (Chil): držet jazyk za zuby; ► nuceně být zticha, mlčet, viz též: *morir en la rueda*; (DA).

pollo, m. (1) **morir ~**, lid. (Chil): udržet tajemství; (DA).

lombri, f/pl. (1) **morirse las ~ces**, lid. (Kol): zemřít strachy; velmi se vylekat v riskantní, nebezpečné situaci; (DA).

barriga, f. (1) **morirse los lechones en la ~** (Kub): usnout na vavřínech; ► nejednat načas; (DA).

morir, tr. (1) **¡ahi muere!** (Mex, Guat, Salv, Nik, Pan, Dom): a tečka; dohořelo; ► závěr, konec konfliktu, neshody nebo všeobecně nějaké záležitosti, viz též: *¡ahí muere!*; (DA).

morir, tr. (1) **¡ahí muere!** (Mex, Nik, Dom, Ekv, Bol): a tečka; dohořelo; ► závěr, konec konfliktu, neshody nebo všeobecně nějaké záležitosti, viz též: *¡ahí muere!*; (DA).

morir, tr. (1) **¡muérete!** (Mex, Ven, Ekv): a teď pozor!, podrž se!; ► to, co se bude říkat je něco velmi speciálního nebo neobvyklého; ■ Syn.: *¡muérete y prívate!*; (DA).

morir, tr. (1) **¡muérete y prívate!** (Ven) a teď pozor!, podrž se!; ► to, co se bude říkat je něco velmi speciálního nebo neobvyklého, viz též: *¡muérete!*; (DA).

morir, tr. (1) **¡muérete que chao!** (Ven): a tečka; dohořelo; ► závěr, konec nějaké nepříjemné záležitosti nebo situace; (DA).

morir, tr. (1) **~ sin tener quién le dijera Jesús te valga** (Nik): zemřít sám jako kůl v plotě; zemřít sám, bez nikoho; (DA).

morir, tr. (1) **se murió pedime y quedó dame** (Hond): jemu žádné peníze nedávej!; (DA).

pelón, adj. (1) **todo cepillo muere** ~ (Nik): číň čertu dobře, peklem se ti odvděčí; na každého jednou dojde; ► kdo je pochlebovačný a podlézavý, zle skončí; ■ Syn.: *todo cepillo muere sin pelo*; (DA).

cepillo, m. (1) **todo ~ muere sin pelo**, lid. (Pan) číň čertu dobře, peklem se ti odvděčí; na každého jednou dojde; ► kdo je pochlebovačný a podlézavý zle skončí, viz též: *todo cepillo muere pelón*; (DA).

3.2. Letra N

- nacer(se)**, intr/zvrat. (1) lid. (Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Ekv, Per, Bol, Par, Arg, Urug): zrodit se myšlenka něco udělat; ► mít touhu něco udělat; (2) tr/zvrat (Kub): zrodit se myšlenka něco udělat; ► mít touhu něco udělat; (3) intr/zvrat. (Kol): důsledkem vlhkosti pokryt látku malými černými tečkami nebo skvrnami; (4) (Hond, Salv, Nik, Ven): mít plísňe na jídle nebo věci, kvůli vlhkosti; (DA).
- cana**, f/pl. (1) **nacer ~s**, lid. (Dom, Kol): dlouho čekat; (DA).
- chicharra**, f. (1) **nacer ~**, lid. (Chil): být tvrdohlavý jako beran; ► nezměnit způsob chování, i když by byl negativní; (DA).
- cuyo**, zájm/pl. (1) **nacer como ~s** (Guat, Salv): mít hodně dětí; (DA).
- estrella**, f. (1) **nacer con la ~ chueca** (Hond): mít smůlu; (DA).
- cuero**, m. (1) **nacer en ~ negro**, lid. (Ekv): mít štěstí; (DA).
- enmantillado, -da**, adj. (1) **nacer ~** (Ven): mít štěstí, viz též: *nacer parado*; (DA).
- nacer**, intr. (1) **~ para medio y no llegar a real**, lid. (Dom, Urug): narodit se chudý a zůstat chudý po celý život; (DA).
- semilla**, f. (1) **nacer para ~** (Dom): být nesmrtelný; (DA).
- parado, -da**, adj. (1) **nacer ~**, lid. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Kub, Ven, Per, Bol, Chil, Dom, Portor, Arg, Urug): mít štěstí; (DA).
- nacer**, intr. (1) **~le**, lid. (Mex, Nik, Kost, Pan, Dom, Per, Bol, Chil, Par, Urug): narodit se tak; ► mít přirozeně nějaké chování; (DA).
- tamal**, m. (1) **al que nace para ~ del cielo le caen las hojas** (Kub): neštěstí nechodí po horách, ale po lidech; ► je nemožné vyhnout se neštěstí v životě; (DA).
- macetano**, m. (1) **el que nace para ~ pasa del corredor**, lid. (Mex): ze špatné kůže nemůže být dobrý kožich; ► když je člověk průměrný, zůstane jím, i kdyby se velmi snažil; (DA).
- nacer**, intr. (1) **lo que no nace no crece** (Kub): komu není shůry dáno, v apatyce nekoupí; ► nedá se naučit, vnutit něco, nějaký pocit; (DA).
- nacional**, m. (1) (Bol): národní sportovní šampionát, kterého se účastní výběry z devíti okresů Bolívie; (DA).
- nacionalismo**, m. (1) (Hond): skupina členů Národní strany Hondurasu (Partido nacional de Honduras); (2) (Urug): skupina členů Národní strany Uruguaye (Partido nacional del Uruguay); (DA).
- nacionalista**, adj/subst. (1) (Hond): osoba nebo věc patřící do Národní strany Hondurasu (Partido nacional de Honduras); (2) (Urug): osoba nebo věc patřící do Národní strany Uruguaye (Partido nacional del Uruguay); (DA).
- naco**, m. (1) (Par, Arg, Urug): díl tabáku, na žvýkání nebo ubalení cigarety; (2) m. (střKol, svKol): bramborové pyrě; (3) m. (Salv): zženštilý muž; (4) (Nik): homosexuálně orientovaný muž, gay; (5) m., lid. (Salv): jízdenka, lístek; (6) m., lid. (Urug): strach, hrůza; (DA).
- naco, -ca**, subst/adj. (1) lid., hanl. (Mex, Nik, Bol): omezený, prostý člověk, kterému chybí vzdělání; (2) subst/adj., lid., hanl. (US): člověk s nízkými příjmy; (3) adj/subst. (Hond, Nik, Bol, Kost): nízkého sociálního statusu nebo nedostatečného vzdělání; (4) (Hond, Salv): plačtivý, ufnukaný; ► vztahující se na dítě; (5) adj. (Salv, Nik): zbabělý; (6) (Salv): nedbalý, líný; (7) subst/adj., hanl. (Kost): vidlák; křupan; (DA).
- nada**, zájm. (1) **más ~** (Dom, Ven, Urug): už nic víc; ► něco zvládnout nebo ukončit; (2) **~ qué** (Mex): nic takového; ► používá se k naznačení odmítnutí návrhu nebo vyjádření; (3) **~ jabón** (Ekv): ani za nic, ► důrazné odmítnutí něčeho; (4) **por ~**, lid. (Mex, Nik, Pan, Kub, Dom, Ekv, Chil, Par, Arg, Urug): není zač; ► odpověď na poděkování; (5) **a cada ~** (Salv, Kol, Per, Chil, Nik): opakovaně nebo často, viz též: *de cada nada*; (6) **de cada ~** (Salv, Nik): opakovaně nebo často, viz též: *a cada nada*; (7) **en una ~**, lid. (Nik, Kol, Ekv, Bol): za okamžik, rychle; (8) **~ puede** (Nik, střBol, zápBol): budižkničemu; ► nezpůsobilý, nešikovný člověk; (9) **mi peor es ~**, lid., hanl. (Mex, Nik, Pan, Ven, Ekv, Bol, Chil, Arg, Urug): milenka; ► osoba, se kterou se udržuje milostný vztah; (10) **sin que puede ~ por dentro** (Kub): s naprostou upřímností; (DA).
- nadar**, intr. (1) **~ en dos aguas**, lid. (Nik, Kub, Portor, Bol): hrát na dvě strany; ► chovat se nejednoznačně, nezavázat se k ničemu; (2) lid. (Portor): narazit na obtíže; (DA).

pisto, m. (1) **nadar en** ~ (Hond): viz: *nadar en plata*; (DA).

nadar, intr. (1) **~le**, lid. (Mex, Nik, Kost, Pan, Ekv, Chil, Urug): plavat v tom; ► mít příliš volný, široký oděv; (DA).

nahua, adj. (1) (Mex, Guat, Hond, Nik): vztahující se k etnické skupině *nahua*; (DA).

nahual, m. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik): ochranný, chránící duch, viz též: *nagual*; (2) (Hond, Salv): víra, přesvědčení, viz též: *nagual*; (3) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan): čaroděj, viz též: *nagual*; (DA).

nahualismo, m. (1) (Mex, Guat, Hond, Nik): viz: *nagualismo*; (DA).

nana, f. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Dom, Ven, Per, Chil, Arg, Kub, Kol, Ekv, Par): chůva; (2) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Dom, Per, Arg, Kub, Chil): kojná, dojka; (3) (Chil): služebná; ► žena, která za peníze, plat, vykonává domácí práce, nebo v nich pomáhá; (4) (Hond): v armádě: žena, která v jednotce vaří, pere nebo žehlí; (5) f. (Mex): jídlo, vařená, dušená děloha prasnice nebo jiného zvířete; (6) f. (Chil, Arg, Urug): utrpení nebo tělesná bolest; (7) (Par, Arg, Urug): neduh, nevážná choroba, zanedbatelné fyzické těžkosti; (8) f. (Guat, Hond, Salv): matka, žena; (9) (Hond): babička; (10) (Hond): starší žena; (11) **¡ay** ~ ! (Dom): ach, kéžby; ► vyjadřuje touhu, přání, aby se stala určitá událost; (DA).

naranjillo, m. (1) (jzKol): lilek quitský; ► *Solanum quitoensis*, keř, až 3 m vysoký, s velkými listy, fialovým žilkováním a fialovými květy; ■ Syn.: *naranjilla*; (2) (Kol): kaparovník; ► *Capparis odoratissima*, hustý keř, z vrchní strany má šedo zelené oválné listy, ze spodní jsou hnědé, šupinaté, květy mají tmavě fialovou barvu; ■ Syn.: *olivo*, *tinto*; (3) (Arg): strom; ► *Fagara naranjillo*, až 8 m vysoký, s trny na kmeni a větvích, květy zelenobílé barvy; ■ Syn.: *sachalimón*; (4) (svArg): kaparovník; ► *Capparis speciosa*, strom, až 8 m vysoký, má celé, kožovité listy světle zelené barvy a masité, neředlé plody; ■ Syn.: *lima limita*, *limoncillo*; (5) (svArg): dřevo z kaparovníku trnitého; ► *Capparis spinosa*, tvrdé, těžké, bílé, nažloutlé barvy; (6) (Chil): strom; ► *Citronella mucronata*, až 10 m vysoký, má celé, kožovité listy zelené barvy, se žlutou žilnatinou a kulatou, malou peckoví fialové barvy, když je zralá; (7) (střBol): lumek; ► *Styloceras columnare*, strom, až 16 m vysoký, má jednoduché listy, velmi voňavé plody, masité peckovice; (8) (Bol): strom; ► *Zanthoxylum coco*, až 11 m vysoký, má hustou, kulatou, stálezelenou korunu, malé bělozelené květy, a okrouhlý fialový plod, když je zralý; (9) (Urug): strom; ► *Citronella congonha*, až 4 m vysoký, kmen hnědé barvy, hadovité kůry, stálezelený, má bílé, voňavé květy, peckovitý plod purpurově černé barvy; (10) (Urug): strom; ► *Citronella paniculata*, až 9 m vysoký, má rovný hnědavý kmen, hadovité kůry, stálezelený, má jednoduché listy, žlutavě bílé květy, peckovité plody černavě růžové barvy; (11) (Pan): viz: *ajicillo*; (DA).

naranjilla, f. (1) lilek quitský, viz též: *naranchillo*; (DA).

olivo, m. (1) kaparovník, viz též: *naranchillo*; (DA).

tinto, m. (1) kaparovník, viz též: *naranchillo*; (DA).

sachalimón, m. (1) strom, viz též: *naranchillo*; (DA).

lima limita, f. (1) kaparovník, viz též: *naranchillo*; (DA).

limoncillo, m. (1) kaparovník, viz též: *naranchillo*; (DA).

naranjita, f. (1) **~ de pegar** (Dom): keř; ► *Triphasia trifolia*, až 2 m vysoký, s trny, bílými květy, má malé, červené, voňavé, bobulové plody; (DA).

naranjito, m. (1) (Kol): strom; ► *Crateva tapia*, až 15 m vysoký, má střídavé listy, bílé květy, jedlé bobulovité plody s kyselou dužinou; ■ Syn.: *naranjuelo*, *palo de guaco*, *palo nareida*; (2) venk. (Hond): křehká rostlinka kávovníku, které vyrašily první dva skutečné listy; (3) (Pan): viz: *limoncillo*; (DA).

naranjuelo, m. (1) strom, viz též: *naranjito*; (DA).

palo, m. (1) **~ de guaco**: strom, viz též: *naranjito*; (DA).

palo, m. (1) **~ nareida**: strom, viz též: *naranjito*; (DA).

naranjo, adj/subst. (1) (Chil): pomerančový; (2) adj. (Chil): oranžový, pomerančové barvy; ► vztahující se k věci; (3) **~ amarillo** (Mex): keř; ► *Thevetia ovata*, až 4 m vysoký, má zvonkovité, žluté květy, plody tmavě červené, fialové barvy; ■ Syn.: *chirca*; (4) **~ apepú** (Par, svArg): viz: *apepú*; (5) **~ de montaña** (Ekv): vrcholák; ► *Terminalia amazonia*, strom, až 45 m vysoký, má chlupaté listy, bělavé květy a plod zelené barvy; ■ Syn.: *amarillón*, *roble coral*;

(6) ~ **podrido** (Per): strom; ► *Parahancornia amapa*, až 20 m vysoký, šedavé kůry, má kopinaté listy a bílé, velmi voňavé květy; (DA).

chirca, f. (1) keř, viz též: *naranja amarillo*; (DA).

amarillón, m. (1) vrcholák, viz též: *naranja de montaña*; (DA).

coral, m. (1) **roble** ~: vrcholák, viz též: *naranja de montaña*; (DA).

negrillo, m. (1) (jižBol, Arg): stehlík; ► *Carduelis*, pták, až 12 cm dlouhý, má žlutavé peří s hnědými nebo černými tóny, na různých částech těla; ■ Syn.: *jilguero*; (2) m/f. (szArg): včela, viz též: *jicote*; (3) (zápHond): vlhovec velkoocasý; ► *Quiscalus mexicanus*, viz též: *zanate*; (4) (Per): mužský lidový tanec, s hůlkou, ve tkaných černých vlněných maskách, podobných vojenským uniformám; (5) m. (Bol): viz: *moena*; (6) (Bol): vavřínovitý strom; ► *Ocotea*, až 25 m vysoký, hladké kůry, má jednoduché listy a žlutavě bílé nebo zelené květy, bobulovité plody, má velmi vzácné dřevo; (7) (výchBol): vavřínovitý strom; ► *Licaria triandra*, až 9 m vysoký, má načervenalé větve, oválné a silné listy, bílé květy, modré a červené bobule; ■ Syn.: *lebisa*, *misacanteco*; (DA).

jilguero, m. (1) stehlík, viz též: *negrillo*; (DA).

lebisa, f. (1) vavřínovitý strom, viz též: *negrillo*; (DA).

misacanteco, m. (1) vavřínovitý strom, viz též: *negrillo*; (DA).

Negrita, f. (1) **la** ~ (Kost): Panna Marie andělská, patronka Kostariky; (DA).

negrito, m. (1) (Mex): houselník Barlandierův; ► *Citharexylum berlandieri*, keř, až 6 m vysoký, má silné větve, sivou kůru, malé, oválné listy, bílé voňavé květy a kulaté, peckovité plody oranžové nebo načervenalé barvy, uvnitř se dvěma semeny; ■ Syn.: *orcajuela*, *panochillo*, *revientacabra*, *salacate*, *saúco hediondo*; (2) (Guat, Hond): strom, viz též: *talcochote*; (3) (výchBol): hvozdíkotvarý keř nebo strom; ► *Achatocarpus nigricans*, až 15 m vysoký, velmi rozvětvený, hadovité kůry, má jednoduché listy, žlutý, peckovitý plod, uvnitř s jedním černým semenem; (4) (Kub): ryba, viz též: *galafate*; (5) (Kub): hýlovec černý; ► *Melopyrrha nigra*, pták, až 15 cm dlouhý, má černé peří, s některými bílými pery na křídlech; (6) (střPer, střBol, zápBol): lidový tanec v černých maskách, při kterém tanečníci nesou předměty a napodobují zemědělské práce; ► tančí se o Vánocích nebo v bezprostředně následujících dnech; (7) (střPer, střBol, zápBol): veselá, rychlá, skákavá hudební skladba, na kterou tancují lidoví tanečníci; (8) (Guat, Hond, Salv): dramatizace tance, která pochází z koloniálního období; (9) m. (Ven): velmi silné černé kafe; (DA).

orcajuela, f. (1) houselník Barlandierův, viz též: *negrito*; (DA).

panochillo, m. (1) houselník Barlandierův, viz též: *negrito*; (DA).

revientacabra, f. (1) houselník Barlandierův, viz též: *negrito*; (DA).

salacate, m. (1) houselník Barlandierův, viz též: *negrito*; (DA).

saúco, m. (1) ~ **hediondo**: houselník Barlandierův, viz též: *negrito*; (DA).

arroz, m. (1) **negrito en el** ~, lid. (Mex): trn v oku; ► člověk, který je nebo se jeví jako nepříjemný, protivný; (2) lid. (Mex): nepříjemnost, obtíž nebo přítěž; (DA).

negrito, **-ta**, adj. (1) (Salv): horlivý, zanícený, vášnivý; ► pracovat na něčem, po čem člověk intenzivně touží; (DA).

negro, m. (1) vulg. (Salv, Nik): řitní otvor; (DA).

caribe, m. (1) **negro** ~ (Hond): etnická skupina, viz též: *garífuna*; (DA).

negro, **-ra**, m/f. (1) lid. (Kub, Dom, Portor, Kol, Ekv, Bol, Chil, Par, szArg, Urug, Mex): partner, manžel; (2) (Kub, Portor, Arg, Urug): miláček, velmi milovaný člověk; (3) (Bol): nevěrník; ► člověk, který má mimomanželský sexuální poměr; (4) (Guat, Hond, Nik, Kost, Kol, Per): oslovení ženy nebo muže černé rasy; (5) (Guat, Hond, Nik, Kost, Ekv, Per, Urug): oslovení manželky nebo manželky, syna nebo dcery, bratra nebo sestry, přítele nebo přítelkyně tmavé, snědé pleti; (6) ~ **abisinio** (Dom): člověk černé rasy s velmi tmavou pletí; ■ Syn.: *negro angolo*, *negro cenizo*, *negro retinto*; (7) ~ **angolo**, lid., hanl. (Portor) člověk černé rasy s velmi tmavou pletí, viz též: *negro abisinio*; (8) ~ **cenizo** (Dom) člověk černé rasy s velmi tmavou pletí, viz též: *negro abisinio*; (9) ~ **retinto** (Kub, Dom, Portor) člověk černé rasy s velmi tmavou pletí, viz též: *negro abisinio*; (10) ~ **catedrático**, lid. (Portor): člověk s mylně vytríbenou výslovností, v které se nesprávně objevují přidaná písmena „s“; (11) ~ **parejero**, lid., hanl. (Dom): člověk černé rasy, který se dožaduje stejného jednání, jaké je dáno jiným lidem z vyšší společenské třídy; (12) ~ **prieto**, lid., hanl. (Kub, Dom, Portor): člověk černé

rasy s velmi tmavou pletí; **(13) como ~**, lid. (Chil, Urug): ztratit prestiž nebo důstojnost, především kvůli špatnému chování; ► o člověku **(14) ~ como el culo de una olla**, lid. (zápKol): černý jako uhel; ► o barvě, tmavě černá; **(15) ~ pero decente**, lid., hanl. (Dom, Portor, zápKol): nesud' podle vzhledu; ► čestný, i když z některých vnějších charakteristik by se mohl zdát opak; ► o člověku; **(16) el ~ cuando no la hace a la entrada la hace a la salida** (Kub): cikánovi ani pravdu nevěří; ► předsudek, že nějaký člověk, především černé rasy, má nevhodné, nepřiměřené chování; **(17) el ~ si no la hace a la entrada la hace a la salida** (Kub): cikánovi ani pravdu nevěří; ► předsudek, že nějaký člověk, především černé rasy, má nevhodné, nepřiměřené chování, viz též: *el negro cuando no lo hace a la entrada la hace a la salida*; **(18) no hay ~ guapo ni tamarindo dulce** (Kub): nechválit hrdinu před večerem; ► pochybnost nebo popření odvahy nebo statečnosti nějakého člověka; (DA).

nica, f. **(1)** (Guat, Hond, Salv, Chil, Mex): nočník, viz též: *pato*; **(2)** adj. (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Kub, Kol, Bol): vztahující se k Nikaragui; **(3)** adv., lid., vulg. (Bol, Chil): v žádném případě; **(4)** f., lid. (Dom): velmi málo peněz, s nízkou hodnotou; **(5)** f. (Hond): vrak, zchátralý, zanedbaný, starý automobil; (DA).

nicaraguanidad, f. **(1)** (Nik): nikaragujská identita; (DA).

nicaraguanismo, m. **(1)** (Nik): nikaragujský termín, slovní spojení, úsloví nebo fráze; (DA).

nicarahuanismo, m. **(1)** (Nik): nikaragujský termín, slovní spojení, úsloví nebo fráze, viz též: *nicaraguanismo*; (DA).

niño, m. **(1)** lid. (Kub): penis; **(2) ~ bonito** (Ekv, záp a jižBol): malíček; **(3) ~ de los cordones** (Salv): benjamínek, poslední dítě; **(4) ~ de los listones** (Salv): benjamínek, poslední dítě, viz též: *niño de los cordones*; **(5) ~ dormido** (Guat): ještěrka, viz též: *talconete*; **(6) ~ envuelto** (Mex): svinutý zákusek, roláda s pudinkovou náplní a marmeládou, posypaná moučkovým cukrem; **(7)** (Ekv, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): jídlo vyrobené z mletého masa zabalené v listu zelí, které se připravuje na mírném ohni; **(8)** (Bol, Arg, Urug): závitek, jídlo vyrobené z plátku masa, které se naplní slaninou a vejcem na tvrdo, které se připravuje na mírném ohni; **(9)** (Dom, Par): jídlo v kapustovém listě naplněném mletým masem, rýží a zeleninou, podávané, polité s rajčatovou omáčkou; **(10)** (Nik): svinutý zákusek, roláda s masovou náplní, klobásou a sýrem; **(11)** lid. (Pan): jídlo; ► masový závitek z různých druhů okořeněného mletého masa a zeleniny, které se vaří v omáčce z červeného vína, hřibů, rajčat, cibule a mleté zelené papriky; **(12)** (Ekv): hloupost, nesmysl; **(13) ~ muerto** (Pan): viz: *pelo de gato*; **(14) ~ rupá** (Par, Arg): alojsia; ► *Aloysia*, keř, až 3 m vysoký, má bílé, voňavé květy, výluhu z listů se připisují různé léčivé vlastnosti; ■ Syn.: *niño urupá*; **(15) el ~ Dios** (Kol): Ježíšek; ► osoba, která dětem nosí o Vánocích dárky; **(16) ~ urupá**: alojsia, viz též: *niño-rupá*; **(17) ~ de brazos** (Nik, Pan, Kub, Kol, Bol, Chil, Urug): batole, dítě, které ještě nechodí; **(18) ~ topo**, lid. (výchBol): sirotek, chudé dítě bez domova; **(19) ~ escucha** (US, Portor): skaut; ► osoba patřící do mezinárodní organizace s různými odvětvími, v které děti a mládež zkoumají život v přírodě; **(20) ~ envuelto** (US): nerozhodný člověk; (DA).

niño, -ña, adj. **(1)** lid. (zápKol): ještě nezralý plod; **(2)** m/f. (zápBol): kapsář; ► zloděj, člověk, který krade peněženky nebo náprsní tašky; **(3)** venk. (Ekv, Per, Pan, Arg): pane; ► používá se k uctivému oslovení osoby, která má uznání nebo společenskou důležitost; (DA).

níspero, m. **(1)** (Mex, Salv, Nik, szKost, Pan, Kub, Dom, Portor, sevKol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg): sapodila obecná; ► *Manilkara achras*, planě rostoucí strom, až 20 m vysoký, má silný, rovný kmen, kopinaté listy, bílé květy v okolících a peckovité plody se používají v tradiční medicíně; ■ Syn.: *chicle, chicozapote, zapote chico, zapote macho*; **(2)** (Mex, Salv, Nik, szKost, Pan, Kub, Dom, Portor, sevKol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg): jedlý plod stromu sapodila obecná, kávové barvy, s velkými černými semeny, má drsnou slupku a aromatickou dužinu; ■ Syn.: *chicle, chicozapote, zapote chico*; **(3)** (Portor): viz: *guayabota*; (DA).

chicle, m. **(1)** sapodila obecná, viz též: *níspero*; (DA).

chicozapote, m. **(1)** sapodila obecná, viz též: *níspero*; (DA).

zapote, m. **(1) ~ chico**: strom sapodila obecná, a její plod, viz též: *níspero*; (DA).

zapote, m. **(1) ~ macho**: sapodila obecná, viz též: *níspero*; (DA).

chicle, m. **(1)** jedlý plod stromu sapodila obecná, viz též: *níspero*; (DA).

chicozapote, m. **(1)** jedlý plod stromu sapodila obecná, viz též: *níspero*; (DA).

nispero, m. (1) **del** ~, lid. (Chil): o čase nebo době, velmi vzdálený nebo takový, že se nevyplní;
(DA).

3.3. Letra Ñ

- ña**, f. (1) venk. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Kol, Ven, Ekv, Per, již a zápBol, Chil, Par, Arg, Urug): slečno; ► zdvořilostní oslovení před křestním jménem ženy, především starší a svobodné; (2) ~ **cangreja**, venk. (Salv): ty krávo, tý vole; ► překvapení nebo pohrdání; (DA).
- ñacurutú**, m. (1) (Bol, Par, svArg, Urug): výr virginský; ► *Bubo virginianus*, dravý pták, až 50 cm dlouhý, tmavě hnědé barvy, s bílým mramorováním na hřbetu, má bílý krk a výrazné ušní chocholky; ■ Syn.: *búho grande, talacua, tuco*; (DA).
- búho**, m. (1) ~ **grande**: výr virginský, viz též: *ñacurutú*; (DA).
- talacua**, m. (1) výr virginský, viz též: *ñacurutú*; (DA).
- tuco**, m. (1) výr virginský, viz též: *ñacurutú*; (DA).
- ñame**, m. (1) (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, sevKol, Ven, Ekv, Per, Chil): jam, léčivá rostlina; ► *Dioscorea*, až 4 m vysoká, s tenkými popínavými stonky, má velké, srdčité listy, malé zelenkavé květy, využívá se v tradiční medicíně; ■ Syn.: *ame, ame amarillo, ame blanco, ñamera, ñangate, yame*; (2) (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, sevKol, Ven, Ekv, Per, Chil): hlíza rostliny jam, různé velikosti podle druhu, škrobová dužina má bílou nebo žlutou barvu, jedlá po uvaření nebo upečení; ■ Syn.: *ame, ñangate*; (3) lid. (Pan, Kub, Dom, Portor, Ven): pracka, chodidlo; ► především velké nebo zdeformované; ■ Syn.: *yame*; (4) adj., lid. (Kub, Dom, Portor, Ven): trouba, nešika, neschopa; ► nešikovný, nevychovaný, neschopný člověk; (5) m., lid. (Dom, Portor): pind'our, penis; (6) lid. (Portor): hračka, snadná věc; (7) adj/subst., lid. (Pan): neseriózní, o člověku; (8) ~ **baboso** (Pan): druh rostliny jam; (9) ~ **de agua** (Portor): druh rostliny jam, vysázený v záhonech, velmi vyhledávaný, pro svou vysokou kvalitu; (10) ~ **de gallina** (Portor): jedovatý druh rostliny jam; ■ Syn.: *marunguey*; (11) ~ **gulembo** (Portor): hlíza, viz též: *guýyaro*; (12) **hasta el** ~ (Dom): až na dno, do dna; (13) ~ **con corbata**, lid. (Kub, Dom, Portor): blbec v kravatě; ► nevychovaný a neomalený člověk, hrubián; (DA).
- ame**, m. (1) jam, léčivá rostlina a její hlíza, viz též: *ñame*; (DA).
- amarillo**, adj. (1) **ame** ~: jam, léčivá rostlina, viz též: *ñame*; (DA).
- blanco**, adj. (1) **ame** ~: jam, léčivá rostlina, viz též: *ñame*; (DA).
- ñamera**, f. (1) jam, léčivá rostlina, viz též: *ñame*; (DA).
- ñangate**, m. (1) jam, léčivá rostlina a její hlíza, viz též: *ñame*; (DA).
- yame**, m. (1) jam, léčivá rostlina, viz též: *ñame*; (2) pracka, chodidlo, především velké nebo zdeformované; (DA).
- marunguey**, m. (1) jedovatý druh rostliny jam, viz též: *ñame de gallina*; (DA).
- ñandú**, m. (1) (Mex, Nik, Portor, Bol, Par, Arg, Urug): nandu pampový; ► *Rhea americana*, běhavý pták, až 1, 5 m vysoký, má tři prsty na každé noze, silný zobák, křídla nezpůsobilé k letu, malou hlavu popelavé barvy, dlouhý černý krk a sivé tělo; ■ Syn.: *piyo, piyu, pío*; (2) (Chil): viz: *choique*; (DA).
- piyo**, m. (1) nandu pampový, viz též: *ñandú*; (DA).
- piyu**, m. (1) nandu pampový, viz též: *ñandú*; (DA).
- pío**, m. (1) nandu pampový, viz též: *ñandú*; (DA).
- ñandú**, m. (1) ~ **overo** (Chil): viz: *choique*; (2) ~ **petiso** (zápBol): viz: *choique*; (DA).
- ñandubay**, m. (1) (Portor, Par, Arg, Urug): naditec, strom; ► *Prosopis algarrobilla*, až 15 m vysoký, s drsnou kůrou kmene a širokou korunou, má složené listy a oboupohlavní květy; (2) (Ekv): opadavý strom; ► *Chorisia*, až 15 m vysoký, šedozelená kůra má početné velké kuželovité trny, krémové nebo růžové květy podle druhu, plody jsou podlouhlé tobolky s mnoha semeny; (DA).
- ñangara**, adj. (1) (Portor): nekvalitní; ► o věci; (DA).
- ñángara**, m/f. (1) hanl. (Hond, Salv, Nik, Kub): komouš, komanč, komunista; (DA).
- ñangaril**, adj. (1) hanl. (Hond): levičák; ► z levicové strany nebo má levicové názory, o člověku; (DA).
- ñangarita**, f. (1) (Dom): malé kousnutí; (DA).
- ñangarizar(se)**, tr/zvrat. (1) (Kub): udělat z někoho komunistu; (2) intr. (Kub): stát se komunistou; (DA).

ňángaro, m. (1) (Portor): liána, rostlina jam; (DA).

ňángaro, -ra, m/f. (1) lid., hanl. (Kub, Portor, Ven): komouš, komanč, člen Komunistické strany; (2) lid., hanl. (Hond, Pan, Portor): levičák, člen nebo sympatizant levicové ideologie, především marxisticko-leninská; (3) lid. (Portor): politický pochlebovač; (4) m/f., lid., hanl. (Ven): strašidlo; ► člověk, který o sebe nedbá; (5) m/f., lid., hanl. (Ven): šereda, ohava; ► nevlídný, nesympatický člověk; (6) adj., lid., hanl. (Dom, Portor): mizerný, nekvalitní; ► o věci; (7) lid., hanl. (Portor): šasek; ► člověk, který postrádá důležitost; (8) adj/subst., lid. (Portor): udavač, donašeč; ► informuje šéfa o svých spolupracovnících; (DA).

ňangaroso, -sa, adj. (1) (Hond): levicový, má levicové politické názory, o osobě; ■ Syn.: *ňángara*; (DA).

ňáňigo, -ga, m/f. (1) (Dom, Portor): člověk černé rasy, který mluví nesrozumitelně; (2) (Kub): člen společnosti Abakuá, afrického původu, tvořené výlučně z mužů; (DA).

ňoño, -ña, adj. (1) lid. (Mex): dětinský; ► o člověku, s infantilním, dětským chováním nebo oděvem; (2) subst/adj., lid., hanl. (Kol, Ekv, Chil): šprt; ► snaživý, inteligentní člověk, který má malý společenský život; (3) (Chil): strašpytel, poseroutka; ► plachý, nesmělý člověk, který má problémy s komunikací; (4) adj., lid. (Chil, Arg): senilní; ► o starším člověku; (5) adj/subst., lid. (Kub, Dom, Ven): hýčkaný, rozmazlený, o dítěti; (6) lid. (Dom): mamánek, rozmazlenec; ► nakloněný hýčkání a lichocení; (7) adj/subst. (Arg): nudný, o člověku; (8) adj., lid. (Hond, Salv, Nik, Bol): špekátý; ► extrémně tlustý, o člověku; (9) adj/subst. (Chil): *geek*, nadšený sběratel komiksů, desek, kartiček lidí nebo oblíbených témat; (DA).

ňurdo, -da, adj. (1) (Hond, Salv, Nik, Chil): levoruký, mající přirozený sklon k používání levé ruky nebo nohy; ■ Syn.: *ňurdeli*; (2) lid., hanl. (Hond, Salv, Nik): levicové ideologie, o osobě; adj. (3) (Chil): těžkopádný, nešikovný, o člověku; ■ Syn.: *ňurdeli*; (DA).

ňurdeli, adj. (1) levoruký, mající přirozený sklon k používání levé ruky nebo nohy, viz též: *ňurdo, -a*; (2) těžkopádný, nešikovný, o člověku; (DA).

3.4. Letra O

- ola**, f. (1) ~ **nueva** (Per): nová vlna; ► hudební hispanoamerický směr šedesátých a sedmdesátých let dvacátého století; (2) ~ **verde** (Kol): zelená vlna; ► soulad signalizačních světel na semaforu, který umožní vozidlům na zelenou projíždět při stálé rychlosti bez zastavení; (3) **lo que botó la ~**, lid. (Chil): mluvit do větru; ► označuje, že něco nebo někdo nemá být, nebo si nezaslouží být vzato v úvahu; (DA).
- flor**, f. (1) **ni tanto huele la ~**, lid. (Dom): nestojí ani za mák; není tolik hoden; ► snižovat kladné vlastnosti něčeho nebo někoho, nebo naznačovat, že jsou přehnané; (DA).
- oler**, tr/intr. (1) **huele a muerto** (Hond): psát o zprávách z márnice, novinář, který podrobně informuje o zprávách z márnice; (DA).
- oler**, tr/intr. (1) **ni ~ ni heder**, lid. (Guat, Nik, Dom, Ven, Kol): být k někomu lhostejný; (DA).
- bacalao**, m. (1) **oler a ~** (Ven): smrdět rybinou; (DA).
- cebolla**, f. (1) **oler a ~** (Portor): smrdět potem; (DA).
- chivo**, m. (1) **oler a ~**, lid. (Mex, Pan): smrdět, většinou potem; (DA).
- chivo**, m. (1) **oler a ~ correteado**, lid. (Mex): smrdět, většinou potem; (DA).
- ciprés**, m. (1) **oler a ~** (Guat, Hond, Salv): mít na kahaníku, mít to za pár, být někdo blízko smrti; (DA).
- cojón**, m. (1) **oler a ~ de oso**, lid. (Kub): smrdět, viz též: *oler a bacalao*; (DA).
- corwarita**, f. (1) **oler a ~** (Bol): šířit něco vlhký zápach; (DA).
- feo**, adj. (1) **oler a ~** (Kol, Urug): šířit zápach, viz též: *oler a león*; (DA).
- león**, m. (1) **oler a ~**, lid. (Mex): smrdět jako tchoř, šířit zápach; (DA).
- maluco**, m. (1) **oler a ~** (Kol): šířit zápach, viz též: *oler a león*; (DA).
- marañón**, m. (1) **oler a ~** (Nik): táhnout z někoho, šířit se z opilce zápach pálenky, viz též: *oler a nispero*; (DA).
- mico**, m. (1) **oler a ~** (Kol): šířit zápach, viz též: *oler a león*; (DA).
- misá**, f. (1) **oler a ~ cantada**, lid. (Hond): táhnout z někoho, šířit se z někoho zápach nějakého alkoholického nápoje; (DA).
- monte**, m. (1) **oler a ~** (Hond): chovat se jako venkovan; ► udržovat ve městě zvyky a chování typické pro venkov; (DA).
- nispero**, m. (1) **oler a ~** (Salv, Dom): být namol, být opilý; (2) (Nik): šířit se z opilce zápach pálenky; ■ Syn.: *oler a marañón*; (DA).
- perro**, m. (1) **oler a ~ remojado** (Nik): šířit zápach pálenky; (DA).
- puta**, f. (1) **oler a ~**, vulg., lid. (Nik, Portor): smrdět jak drogerie; ► používat velmi silný, výrazný parfém, především žena; (DA).
- zaíno**, m. (1) **oler a ~** (Nik, Pan): šířit zápach, viz též: *oler a león*; (DA).
- hule**, m. (1) **oler el ~** (Guat): páchnout z úst; (DA).
- tocino**, m. (1) **oler el ~**, lid. (Guat, Pan): smrdět průšvihem, cítit malér, problém; ► mít podezření na něco tajného, obecně něco škodlivého; (DA).
- enagua**, f/pl. (1) **oler las ~s**, venk. (Portor): pronásledovat ženu mužem; (DA).
- oler**, tr/intr. (1) ~ **los hules** (Guat): šířit se někomu zápach z nohou; (DA).
- oler**, tr/intr. (1) **olérselas**, lid. (Mex, Portor, Kol, Bol): smrdět průšvihem, cítit malér, problém; ► mít podezření na něco tajného, většinou škodlivého; (DA).
- olla**, f. (1) (Kol): kotel, hnízdo; ► místo, nacházející se v nebezpečné oblasti, obecně, kde se prodávají nekvalitní drogy; (2) f. (Per, Bol): jamka, díra, aréna na podlaze nebo v zemi, určená ke hře s káčou; (3) f. (Guat): pálenka, která se připravuje v hliněném hrnci; (4) f. (Portor): podložka, kterou používají narkomani na přípravu drog; (5) ~ **arrochera** (Nik, Kost, Pan, Kub, Portor, Kol, Ekv, Per, Bol, Chil): elektrický hrnec na vaření rýže; (6) ~ **común** (Per, zápBol, Chil, Par): jídlo, na jehož přípravu přispěje více lidí, pro chudé nebo oběti přírodní katastrofy; (7) ~ **de carne** (Kost): hovězí vývar, jídlo z hovězího masa, které se vaří ve vodě spolu se zeleninou; (8) ~ **de mono** (Kol): hrnečník eliptický; ► *Lecythis minor*, strom, až 25 m vysoký, s šedo černou kůrou, žlutými květy, má jedlé dřevnaté hnědavé plody s nažloutlou dužinou, ze semen se získává olej; (9) ~ **de presión** (Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Par): tlakový hrnec; ► kovová nádoba, hrnec s hermetickým uzavíráním; (10) ~ **del pobre** (Bol, Arg): jídlo, které se připravuje pro chudé

nebo oběti přírodní katastrofy; (11) ~ **frijolera** (Hond): oblý hliněný hrnec s pokličkou, ne příliš velký, určen na přípravu fazolí; (12) ~ **mágica** (Kost): tlakový hrnec; (13) ~ **popular** (Arg): společné jídlo; ► pokryje minimální potřebu stravy pro sociální skupiny s velkými ekonomickými těžkostmi; (14) **con las ~s boca abajo** (Nik, Pan, Ven): bez ničeho; (15) **en la ~**, lid. (Dom, Kol): na mizině, s jednou kapsou prázdnou, druhou vysypanou, o člověku bez peněz; ■ Syn.: *en rines*; (16) lid. (Kol): se svěšenými rameny, jako tělo bez duše ► o deprimovaném člověku bez energie pro jakoukoliv činnost; (17) ~ **de tamales** (Guat): člověk co mumlá, nebo pomlouvá; (DA).

rine, m/pl. (1) **en ~s**, lid.: na mizině, o člověku bez peněz, viz též: *en la olla*; (DA).

oso, m. (1) lid. (Mex): trapas, ostuda, hanba z vlastního nebo cizího zesměšnění; (2) (Kol): stud nebo stydlivost, kterou někdo cítí, když něco udělá nebo řekne; (3) m. (Kub): výtržník, člověk, který má rád spory, roztržky; (4) m. (zápBol): postava různých typických tanců lidí z náhorních plošin, v převleku medvěda; (5) m. (Portor): člověk, který se snaží přesvědčit jiného, aby bral drogy; (6) (Chil, Urug, Arg): odkazuje na někoho, kdo podává někomu ruku na pozdrav, ale z žertu ji rychle odtáhne; (7) ~ **blanco** (Portor): státní věznice; (8) **¡qué ~!**, lid. (Mex): jaký osel; ► vyjadřuje pocit zesměšnění nebo studu; (9) ~ **andino** (Ven, Ekv, Bol): medvěd brýlatý, viz též: *oso de anteojos*; (10) ~ **bandera** (výchBol): mravenečník velký, viz též: *oso palmero*; (11) ~ **caballo** (Hond, Pan): mravenečník velký, viz též: *oso palmero*; (12) ~ **careto** (Kol): medvěd brýlatý, viz též: *oso de anteojos*; (13) ~ **colmenero** (Guat): mravenečník mexický, viz též: *oso hormiguero*; (14) ~ **de anteojos** (Kol, Ven, Ekv, Per, Bol): medvěd brýlatý; ► *Tremarctos ornatus*, ploskochoďý savec, který se vyznačuje ve většině případů skvrnami pod bradou a hrudníkem; ■ Syn.: *jucumari, jukumari, oso andino, oso careto, oso frontino, oso negro, ucumari, ucucu, ucumari*; (15) ~ **frontino** (Kol, Ven): medvěd brýlatý, viz též: *oso de anteojos*; (16) ~ **hormiguero** (Mex, Guat, Hond, Pan): mravenečník mexický; ► *Tamandua mexicana*, savec, až 1,5 m dlouhý, malé hlavy s protáhlým ohnutým úzkým čenichem, malými ústy, dlouhým jazykem, velmi malými očima a ušima a s bílou srstí; ■ Syn.: *hormiguero gigante, oso colmenero, shihui*; (17) (Ven, Bol, Urug): mravenečník velký, viz též: *oso palmero*; (18) ~ **hormiguero sedoso** (Kol, Ekv): mravenečník dvouprstý; ► *Cyclopes didactylus*, savec, až 17 cm dlouhý, nepočítaje chápatý ocas, s méně prodlouženým čenichem než u jiných savců stejného druhu, má krátkou a jemnou srst; ■ Syn.: *flor de balsa, osito hormiguero enano, oso melero, serafín, serafín del platanar*; (19) ~ **lavandero** (Mex): všežravý savec, viz též: *mapache*; (20) ~ **melero** (Mex, Ven, sevArg, Urug): mravenečník čtyřprstý; ► *Tamandua tetradactyla*, savec, má robustní trup, šedavě plavé barvy, má prodlouženou, úzkou hlavu, a dlouhé drápy ■ Syn.: *caguaré, shihui, tamandúa*; (21) (Mex): kynkažu; ► *Potos flavus*, savec žijící na stromě, až 76 cm dlouhý, bez ocasu, má kulatou hlavu, dlouhý, ohebný trup, má chápatý ocas, kudrnatou, jemnou a lesklou srst, plavé, nažloutlé barvy; ■ Syn.: *coutí, cuchicuchi, cuyusa, juyo, kinkayú, martucha, mico de noche, micoleón*; (22) (vých Bol): viz: *zamhool*; (23) (Hond): mravenečník dvouprstý, viz též: *oso hormiguero sedoso*; (24) ~ **negro** (Bol): medvěd brýlatý, viz též: *oso de anteojos*; (25) ~ **palmero** (Kol, Ven): mravenečník velký; ► *Myrmecophaga tridactyla*, savec, až 1,2 m dlouhý, s prodlouženým kuželovitým čenichem, bez zubů, na trupu, kromě hřbetu, má hnědou, sivou krátkou srst; ■ Syn.: *oso bandera, oso caballo, oso hormiguero, tamandúa*; (26) ~ **perezoso** (Hond, Pan, Ekv): savec, viz též: *perezoso*; (DA).

jucumari, m. (1) medvěd brýlatý, viz též: *oso de anteojos*; (DA).

jukumari, m. (1) medvěd brýlatý, viz též: *oso de anteojos*; (DA).

ucumari, m. (1) medvěd brýlatý, viz též: *oso de anteojos*; (DA).

ucucu, m. (1) medvěd brýlatý, viz též: *oso de anteojos*; (DA).

ucumari, m. (1) medvěd brýlatý, viz též: *oso de anteojos*; (DA).

gigante, adj. (1) **hormiguero ~**: mravenečník mexický, viz též: *oso hormiguero*; (DA).

oso, m. (1) ~ **colmero**: mravenečník mexický, viz též: *oso hormiguero*; (DA).

flor, f. (1) ~ **de balsa**: mravenečník mexický, viz též: *oso hormiguero*; (DA).

shihui, m. (1) mravenečník mexický, viz též: *oso hormiguero*; (2) mravenečník čtyřprstý, viz též: *oso melero*; (DA).

osito, m. (1) ~ **hormiguero enano**: mravenečník dvouprstý, viz též: *oso hormiguero sedoso*; (DA).

serafín, m. (1) mravenečník dvouprstý, viz též: *oso hormiguero sedoso*; (DA).
serafín, m. (1) ~ **del platanar**: mravenečník dvouprstý, viz též: *oso hormiguero sedoso*; (DA).
caguaré, m. (1) mravenečník čtyřprstý, viz též: *oso melero*; (DA).
coutí, m. (1) kynkažu, viz též: *oso melero*; (DA).
cuchicuchi, m. (1) kynkažu, viz též: *oso melero*; (DA).
cuyusa, m. (1) kynkažu, viz též: *oso melero*; (DA).
juyo, m. (1) kynkažu, viz též: *oso melero*; (DA).
kinkayú, m. (1) kynkažu, viz též: *oso melero*; (DA).
martucha, m. (1) kynkažu, viz též: *oso melero*; (DA).
mico, m. (1) ~ **de noche**: kynkažu, viz též: *oso melero*; (DA).
micoleón, m. (1) kynkažu, viz též: *oso melero*; (DA).
tamandúa, m. (1) mravenečník velký, viz též: *oso palmero*; (DA).
tamanduá, m. (2) mravenečník čtyřprstý, viz též: *oso melero*; (DA).

4. Comentario

Después de la extensa parte práctica, queríamos comentar ahora los problemas y las dudas más cuestionables de la parte anterior. En el presente capítulo nos dedicamos detalladamente a la sustitución de los equivalentes latinoamericanos en el lenguaje checo.

Ante todo, llama la atención el procesamiento de los vocablos, según los criterios lexicográficos actuales y modernos. Su extensión limitada, dada por el carácter del trabajo, nos permite captar solo la cantidad reducida de los vocablos debajo las letras: M, N, Ñ y O.

Como nosotros mismos somos extranjeros, en varios casos, que al otro, podrían parecer innecesarios, conservamos después del equivalente, una explicación más clara y precisa del vocablo. Por otra parte, esperamos un conocimiento básico de la fraseología checa del lector, porque hemos sido conscientes del hecho, que los anexos especificativos llevan rasgos subjetivos del autor de esta tesis.

mataburros, m/pl. [...] (3) m., lid. (Guat, Hond, Kost, Pan, Ven, Ekv, Bol): nárazník; ► kovové příslušenství, nástavec, který je umístěn na přední straně některých vozidel, aby je chránil před nárazy; ■ Syn.: *tumbaburros*; [...] (DA).

mariposa, f. [...] (2) (Hond, Salv, Nik, Kost): zavlažovač, postřikovač; ► spirálovitý nebo rotační ventil, připojený k hadici, který způsobí rovnoměrný rozptýl vody na plodiny; [...] (DA).

Una de las dificultades y obstrucciones para nosotros, fue encontrar la clase gramatical en los sinónimos de los vocablos. Como en casi todos los casos, buscando la respuesta en el *Diccionario de americanismos* debajo el sinónimo, no encontramos la categoría puesta allí. Tampoco no nos sirvió de mucho el *Diccionario de la Real Academia Española* y tampoco los de más recursos mencionados en el principio del trabajo. En estos casos, las categorías están subrayadas de azul. El ejemplo cuando se nos ocurrió esto es el siguiente:

chanté, m. (1) strom, viz též: *matarratón*; (DA).

talacua, m. (1) výr virginský, viz též: *ñacurutú*; (DA).

También no hemos esperado, que en muchos casos de la nomenclatura latina de los animales o de las plantas, no existe ningún equivalente checo. Los vocablos de las áreas zoológica y botánica son nuestro trabajo frecuente. Nos hemos esforzado en encontrar el nombre checo de las plantas y de los animales, pero como ya hemos dicho, en varios casos no es posible, por no tenerlos adaptados en el lenguaje. En estas situaciones hemos puesto como equivalente solo una clase general, tipo de la planta o del animal, y luego hemos conservado el nombre latín, con una breve explicación, con una breve descripción del animal o de la planta. Tenemos aquí algunos ejemplos:

masú, m. (1) (jvMex): strom; ► *Cordia alba*; až 15 m vysoký, dřevitý kmen, hustá koruna ve tvaru deštníku; ■ Syn.: *caujaro, nanguipo, upay, uvito, varí, zazamil*; (DA).

mariposa, f. [...] (17) ~ **del campo**(Chil): rostlina; ► *Alstroemeria pulchra*; léčivá, trvalka, nápadné květy; [...] (DA).

Otro problema que hemos encontrado durante nuestra elaboración es no encontrar ningún equivalente correspondido, por no saber nombrar el fenómeno o no exista nada parecido para poder utilizarlo como relevante. Estas peculiaridades pueden pasar por vivir otros grupos étnicos, por diferencias culturales y sociales entre el ambiente latinoamericano y europeo, en concreto – el checo. En estos casos hemos añadido sólo la explicación bastante clara y detallada del vocablo, para que se de la imagen del significado. Unas muestras son éstas:

merenguito, subst.(1) **un pago de mucho**~ (Portor): klient, který štědře platí za služby prostitutky; (DA).

negrito, m. [...] (7) (střPer, střBol, zápBol): veselá, rychlá, skákavá hudební skladba, na kterou tancují lidoví tanečníci; [...] (DA).

ñáñigo, -ga, m/f. (1) (Dom, Portor): člověk černé rasy, který mluví nesrozumitelně; [...] (DA).

olla, f. ~ **delpobre** (Bol, Arg): jídlo, které se připravuje pro chudé nebo oběti přírodní katastrofy; [...] (DA).

Una gran polémica surgió con la locución *meter letra* y con su significado checo, que según nosotros podría valer. “prohodit slovíčko“ en checo principalmente significa hablar con alguien un rato, un poco. Pero no es su único significado. Sentimos también la connotación fuerte con la explicación del *Diccionario de americanismos* de lo problemático: meter palabra, que dice: “entablar una conversación con alguien, con el fin de persuadir.”²³ Con esto es ya más obvio, que nuestra propuesta checa va por bien. Meter letra significa en primero, hablar con alguien, esto tiene mayor valor que durante la conversación persuadir. El otro significado de “prohodit slovíčko“ es interceder, y lógicamente deducimos, que con este tipo de intervención durante la conversación, también persuadimos.

letra, f. (1) **meter** ~ (Per): prohodit slovíčko; ► navázat s někým rozhovor s cílem přesvědčit ho; (DA).

Excepcionalmente aparecieron también vocablos muy parecidos en español y en checo. Con la traducción literal tenemos los equivalentes casi idénticos en ambos lenguajes.

cuerno, m/pl. (1) **meter** ~s, lid.(Bol, Par):nasadit parohy; ► podvést někoho ve vztahu, být nevěrný; (DA).

mano, f. (1) **meter la ~ en la candela** (Kub, Kol): dát ruku do ohně; ► velmi někomu důvěřovat a garantovat to před ostatními; [...] (DA).

Pero no todos los vocablos tienen los significados tan aproximados. En estos casos, nos ayudó mucho, tener claro el manejo del proceso de la traducción, según los pasos cronológicos, hasta el equivalente final. Por lo primero nos hemos fijado en el vocablo, que por general, no nos ha dicho casi nada, para poder crear la acepción checa. La segunda etapa fue fijarnos en la explicación española. Con esta, ya más o menos hemos supuesto el significado, pero no lo podíamos escribir con mucha seguridad. Empezó el trabajo de buscar otras fuentes, dónde podríamos encontrar una explicación más exacta en las fuentes españolas, y consecuentemente el mejor significado checo, apoyado en las búsquedas de los diccionarios mencionados en la bibliografía. Durante

²³Asociación de Academias de la Lengua Española: *Diccionario de americanismos*. Lima, 2010, pág. 1428.

este proceso, aplicábamos casi todos los casos y nos tomó mucho tiempo la elaboración del diccionario. Pero vemos mucha importancia en estar bien preciso, respetar esta sucesión de los pasos, trabajar con los diccionarios y pensar en los significados.

Unos de los más problemáticos para nosotros fueron las unidades fraseológicas, o mejor dicho fórmulas. Las que se tardaron más, pero no dudemos de su exactitud como las siguientes:

matar, tr/intr. **(1);mátame esa!** (Dom): to jsou mi věci; je to tak; ► zdůraznit něco, co se právě řeklo, a je považováno za nevyvratitelné; (DA).

guarapo, m. **(1) meter caña para sacar ~**, lid. (Pan): pod sladkým medem trávit lidi jedem; ► slovně nebo jednáním vystupovat vůči nebo proti někomu, s cílem dosáhnout určitý zisk; (DA).

negro, m. [...] **(17)el~ si no la hace a la entrada la hace a la salida** (Kub): cikánovi ani pravdu nevěří; ► předsudek, že nějaký člověk, především černé rasy, má nevhodné, nepřiměřené chování, viz též: *el negro cuando no lo hace a la entrada la hace a la salida*; [...] (DA).

En el siguiente caso de la fórmula hemos trabajado con la factografía geográfica. Hemos encontrado que Guanabacoa es una de las provincias del país Cubano. Su superficie es 112, 957²⁴ metros cuadrados y en el año 2002 su población era de 112 702²⁵ habitantes. “La Habana. Antiguamente nombrada Ciudad de La Habana, es la actual ciudad capital de la República de Cuba y a la vez una de las entonces quince provincias cubanas.²⁶” Su superficie es 721²⁷ kilómetros cuadrados y la población en el año 2009 ha alcanzado 2 141 993²⁸ habitantes. Después de estos datos concretos, y muy elocuentes entendemos muy bien a la expresión dada. En checo no se nos ocurrió nada similar o parecido, excepto una frase que proviene de la Biblia: en checo *projít velbloud uchem jehly*. Si nos olvidamos de su significado metafórico, y que es algo absurdo, nos centramos sólo en el significado de las palabras en su unión y observamos la posibilidad

²⁴ *Enciclopedia británica*, [en línea], Encyclopædia Britannica, Inc. 2013, <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/247732/Guanabacoa>>, [consulta: 30. 11. 2013].

²⁵ *Ibid.*

²⁶ *EcuRed, Enciclopedia Cubana*[en línea], EcuRed, 2013, <http://www.ecured.cu/index.php/La_Habana>, [consulta: 30. 11. 2013].

²⁷ *Ibid.*

²⁸ *Ibid.*

de utilizar esta expresión como un equivalente relevante a nuestro vocablo. Porque si comparamos las medidas de un camello y las del ojo de la aguja, es obvio que no puede pasar por ello. En el diccionario esta expresión va acompañada con la explicación “*Intentar meter algo donde no cabe*”²⁹ Creemos que con toda esta argumentación, es el equivalente al checo valioso y riguroso.

Habana, f. (1) **meter La ~ en Guanabacoa**, lid. (Kub): projít velbloud uchem jehly; ► snažit se něco dát tam, kam se to nevejde; (DA).

Último comentario, que queríamos explicar está basado en la duplicación del significado para la mejor comprensión. Sabemos, que en la explicación podríamos omitir las palabras “Costa” y “Sierra” y el significado no cambiaría tanto. Pero hemos decidido conservar estas palabras, para especificar el área, las regiones concretas del Ecuador, para que se vea, la gente de dónde utiliza esta expresión para referirse a cual gente.

mono, -na [...] (11) adj/subst., lid., hanl. (Ekv): oslovení lidí původem z pobřeží Costy, obyvateli hor ekvádorské Sierry; [...] (DA).

²⁹ Asociación de Academias de la Lengua Española: *Diccionario de americanismos*. Lima, 2010, pág. 1428.

5. Conclusión

En el principio de la presente tesis hemos establecido el objetivo, que es traducir o buscar mejores equivalentes checos de los vocablos elegidos del *Diccionario de los americanismos*. Una de las intenciones nuestras era aclarar los términos nuevos para nuestro léxico, para la lengua checa, informar al lector interesado sobre nuevas expresiones, y ampliar su conocimiento, a través del lenguaje con la cultura de América Latina. Esto, gracias la gran diversidad de los vocablos elegidos, que cubren distintas áreas, como son de fauna y flora, de gastronomía, de la vida popular, etcétera. Además de esta prioridad hemos querido ampliar el corpus del diccionario bilingüe, español-checo de americanismos, que forma parte de un proyecto mayor, crear una publicación completa, un diccionario entero.

Concluimos, que hemos logrado los objetivos establecidos en el principio del trabajo. Aunque la elaboración nos causó varios problemas lingüísticos comentados antes, gracias la metodología elegida y utilizada hemos manejado el proceso de la búsqueda de los equivalentes exitosamente. Sin embargo, con el apoyo de los diccionarios mencionados en la lista de bibliografía y gracias a todos los recursos electrónicos y nuestros conocimientos hemos creado otra parte beneficiosa del gran diccionario español-checo de los americanismos.

A lo largo de escribir esta tesis final hemos aprendido mucho vocabulario nuevo de América Latina, que amplió nuestros horizontes culturales y sociales. Hemos confrontado con varias dificultades, se trata no sólo de encontrar los significados adecuados, sino también de las más formales. La forma de un vocablo en un diccionario es estrictamente fija, tiene sus reglas, sus fórmulas, cuales hay que seguir durante un trabajo así. Por eso hemos tenido que ser especialmente atentos, concentrados y, por incluir esta tesis a un corpus más grande, responsables. Gracias utilizar nuestro sentido por el lenguaje con sensibilidad y sentimiento lingüístico hemos descubierto varias reglas gramaticales de la lengua checa, como la consecuencia de no ser checos nativos, y se nos dió por conocer también el léxico checo no cotidiano.

El español de la América Latina tiene sus específicos, es muy diverso. A veces es muy difícil entender todos sus matices, más cuando provienen del ambiente rural o popular. Esperamos, que esta parte del diccionario ayude también en otros trabajos e

investigaciones sobre América Latina, especialmente en los trabajos relacionados con su léxico. Esperamos, que la información representada en esta tesis sea de gran utilidad y ayuda.

6. Bibliografía

Fuentes primarias

Asociación de Academias de la Lengua Española: *Diccionario de americanismos*.
Lima, 2010.

Fuentes secundarias

BALCOVÁ, T., GREŇA Š.: *Česko-slovenský a Slovensko-český slovník*, 2. vyd.,
Bratislava: Mikula, 2008.

ČERMÁK, F., HRONEK, J., MACHAČ, J.: *Slovník české frazeologie a idiomatiky 2, Výrazy neslovesné*, 1. vyd., Praha: Leda, 2009.

ČERMÁK, F., HRONEK, J., MACHAČ, J.: *Slovník české frazeologie a idiomatiky 3, Výrazy slovesné*, 1. vyd., Praha: Leda, 2009.

DUBSKÝ, J.: *Velký španělsko-český slovník, I/A-H*, Praha: Academia, 1993.

DUBSKÝ, J.: *Velký španělsko-český slovník, II/I-Z*, Praha: Academia, 1993.

HORÁK, J.: *Španělsko-český technický slovník*, 1. vyd., Praha: Sdělovací technika, 2002.

CHALUPA, J.: *Španělsko-český, česko-španělský slovník*, Praha: Fin Publishing, s.r.o., 2008.

MORÍNIGO, M. A.: *Diccionario del español de América*, Madrid: Grupo Anaya, 2. edición, 1996.

NEČAS, J., KOPECKÝ, M.: *Slovensko-český a česko-slovenský slovník rozdílných výrazů*, 2. vyd., Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989.

ŠULHAN, J., ŠKULTÉTY, J.: *Španielsko/slovenský Slovensko/španielsky slovník*, 5. vyd., Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2002.

Recursos electrónicos

Diccionario Abierto de Lengua Española, [en línea], 2013,

<<http://www.significadode.org/>>, [consulta: 16. 10. 2013].

Diccionario de la lengua española [en línea], Madrid: Real Academia Española, 22a ed., 2001, <<http://www.rae.es/rae.html>>, [consulta: 28. 9. 2013].

Diccionario Español [en línea], WordReference, 2005,

<<http://www.wordreference.com/definicion/>>, [consulta: 1. 10. 2013].

EcuRed, Enciclopedia Cubana [en línea], EcuRed, 2013,

<http://www.ecured.cu/index.php/La_Habana>, [consulta: 30. 11. 2013].

Enciclopedia británica, [en línea], Encyclopædia Britannica, Inc. 2013,

<<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/247732/Guanabacoa>>, [consulta: 30. 11. 2013].

Interaktivní frazeokulturologický slovník [en línea], OIS CI UJEP, 2009,

<http://sociocultur.ujep.cz/frazemy/moduls/seznam_frz/cz/>, [consulta: 28. 10. 2013].

Internetová jazyková příručka, [en línea], Jazyková poradna ÚJČ AV ČR, v.v.i. 2008-

2013, <<http://prirucka.ujc.cas.cz/>>, [consulta: 13. 10. 2013].

Sbírka přísloví, pořekadel a průpovědí, kterých užívá náš lid rolnický/Prísloví

hospodářská vůbec [en línea], Karel Hrubý, 2013,

<http://cs.wikisource.org/wiki/Sb%C3%ADrka_p%C5%99%C3%ADslov%C3%AD,_p_o%C5%99ekadel_a_pr%C5%AFpov%C4%9Bd%C3%AD,_kter%C3%BDch_u%C5%BE%C3%ADv%C3%A1_n%C3%A1_lid_rolnick%C3%BD/P%C5%99%C3%ADslov%C3%AD_hospod%C3%A1%C5%99sk%C3%A1_v%C5%AFbec>, [consulta: 28. 10. 2013].

Seznam Slovník [en línea], Seznam: Lingea s.r.o., 1996-2013,

<<http://slovník.seznam.cz/cz-es/?q=>>, [consulta: 21. 9.2013].

Slovenské príslovia, porekadlá a úslovia. Ludská reč a slovo [en línea], Petit Press,

1997-2013, <http://zlatyfond.sme.sk/dielo/1442/Zaturecky_Slovenske-prislovia-porekadla-a-uslovia-Ludska-rec-a-slovo/7>, [consulta: 12. 11. 2013].

Slovník cizích slov [en línea], ABZ, 2005-2006 , <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz>>,

[consulta: 23. 10. 2013].

Odborný výkladový slovník [en línea], PERPETUM 2004-2013,

<<http://www.priroda.cz/slovník.php>>, [consulta: 6. 11. 2013].

Online slovník českých synonym [en línea], OpenOffice, 2011-2013,
<<http://synonymus.cz/>>, [consulta: 1. 10. 2013].

The Free Dictionary [en línea], Farlex Inc. 2013, <<http://es.thefreedictionary.com/>>,
[consulta: 6. 11. 2013].

Anotácie

Autor práce: Bc. Kristína Klemanová

Názov katedry: Katedra romanistiky

Názov fakulty: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Odbor: Španielska filologie: jednooborová

Názov práce: Španielsko-český slovník amerikanismů: písmena M-O (DA), Diccionario de americanismos español-checo: Letras M-O (DA)

Vedúci práce: Prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Počet znakov: 147 011

Počet príloh: 0

Počet titulov primárnej literatúry: 1

Počet titulov sekundárnej literatúry: 10

Internetové zdroje: 14

Kľúčové slové: slovník, amerikanismus, preklad, príslovia, frázy, písmená M, N, Ň, O

Charakteristika: Táto diplomová magisterská práca sa primárne prakticky zaoberá prekladom, hľadáním vhodných ekvivalentov vybraných latinskoamerických hesiel M až O z *Diccionario de Americanismos* do českého jazyka. Dopĺňa a rozšituje tak česko-španielsky slovník amerikanizmov. Následne sa v práci analyticky komentuje použitý translatologický postup, problémové prípady a nejednoznačné fenomény.

Annotation

Author: Bc. Kristína Klemanová

University department: Department of romanistic

Faculty: Philosophical Faculty of Palacký University in Olomouc

Study field: Spanish philology: single-option

Title of the thesis: Spanish-Czech Dictionary of Americanisms: The Letters M-O (DA)

Supervisor of the thesis: Prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Number of characters: 147 011

Number of supplements: 0

Primary literature: 1

Number of used bibliography: 10

Internet resources: 14

Keywords: dictionary, Americanisms, translation, proverb, saying, letters M, N, Ñ, O

Characterization: This master diploma thesis is primarily focused on translation of selected Latin American entries from Diccionario de Americanismos, ranging from M - O, into Czech language. Therefore it supplements and expands the Czech-Spanish dictionary of americanisms. Subsequently the thesis analytically discusses the implemented translantologic method, problematic cases and ambiguous phenomenons.